RÜYA SEMBOLİZMİ

MANLY P. HALL

MITRA

RÜYA SEMBOLİZMİ

MANLLY P. HALL

Mitra Yayınları

Rüya Sembolizmi
Manlly P. Hall

Mitra Yayınları
1. Basım: Nisan 2011

Yayıncı: **Ali Öztürk**
Çeviren: **Özge Esirgen**
Kapak Uygulama: **Yunus Karaaslan**
Sayfa Tasarımı: **Çelebi Şenel**

© Mitra Yayınları
Selamiali Mah. Şetaret Sok. No: 4/A
Üsküdar / İstanbul
Tel: 0216 391 91 16
e-mail: mitrabilgi@yahoo.com

BÖLÜM I
RÜYA SÜRECİ

İnsanın yeryüzündeki başarısının ilk şafağından bu yana rüyalar kaydedilmiştir. Eski ve ilkel toplumlar arasında rahiplerin ya da halkların ruhani liderlerinin bir görevi de rüyaların yorumlanmasıydı. Bu medeniyet topluluklarında, rüyanın gerçek bir psişik fenomen olarak görüldüğü ve bir anlamı olduğunun varsayıldığı anlaşılmaktadır. Anlam, bu halklar için, daha ziyade gerçeğe dayalı bir durumdu. Günlük uğraşlarla ve günlük sorunlarla bağlantılıydı. Rüyanın aynı zamanda belli kehanet boyutları da vardı ve canlılar dünyası ve insanı çevreleyen görünmez evren arasında bir bağlantı olması gerektiği düşünülürdü.

Grekler bu bakış açısına daha yatkındır. Ününü atom alanındaki keşiflerine borçlu olan Demokritos rüyaların uyku durumunda, insanın havada yüzen, belki de diğer insanların zihinlerinden türeyen gölgelere, hayaletlere, elementlere ve maddelere olan duyarlılığını temsil ettiğini savunur. Boşluğun çoğu parçalı halde ve gittikçe de parçalanan varlıklarla dolu olduğunu ve uykuda kişinin bir tür psişik mezarlık olan bu kaotik küreye katılım gösterdiğini düşünmüştür.

Her zaman için daha muhafazakar biri olan Aristoteles ise, rüyaların kişinin kendi doğasındaki psikolojik faktörlere ya da kişiliği etkileyen çevresel baskılara bağlı olarak ortaya çıktığından şüphelenmeye yatkındır. Cicero ise, yenen ağır bir yemekten sonra görülenler hariç, ilahi bir kökeni olduğuna inandığı rüyaların kahinsel olduğunu düşünmekten hoşlanır. Platon'un takındığı

tutum ise, rüyaların beyin üzerinde etki bırakarak kişinin iç dünyası –yani ruhu veya psişik özü- ile dış veya fiziksel varlığı arasında bir bağlantı türü olduğu düşüncesi ile özetlenebilir.

Ortaçağ boyunca, bu konuya katkıda bulunan çok da fazla eser üretilmemiştir. Zamanın düşüncesine hakim olan Kilise, daha ziyade Aristoteles ve Platon'u takip etme eğiliminde olmuştur. Buna karşın son üç veya dört asırdır, pek çok filozof rüyalara ilgilendikleri diğer, daha kapsamlı teorileri destekleyen bir araç olarak ilgi göstermişlerdir. Fikirleri günümüzde üzerinde durulan fikirlere gittikçe yaklaşmıştır, ancak kabul etmeliyiz ki bugün bile rüya ve onu ortaya çıkaran süreçler tam anlamıyla anlaşılamamıştır.

Ortaçağ'ın İngiliz, Alman ve Tötonik kökenlerinden gelen "rüya"[1] kelimesi, çok erken dönemlerde, pek tabii Avrupa kültüründe, insanların rüyaları, belki de bütünüyle gerçekliğin sınırları içerisinde bazı fantezi türlerinin bir ürünü olarak görerek onlardan şüphe ettiğini gösterecek şekilde, "kandırmak" anlamına gelen bir kelimeden türemiş olduğu görülmektedir. Bu nedenle, son bin yıl içerisinde insanoğlunun git gide, rüyanın uzayın bir başka bölge ya da boyutunda meydana gelen fiili ve gerçek bir tecrübe olduğu inancından, kişinin iç dünyası ile derinlemesine ilgili olduğu fikrine doğru sürüklendiği söylenebilir. Bu geniş bir ifadedir ve bazı değişimlere maruz kalmıştır, ancak amaçlarımız doğrultusunda düşüncemizin genel yönünü gösterecektir.

İnsanda rüya görme özelliği yaş kalıplarıyla eşleştirilmiştir. Çocukların rüya gördüğünü ve rüyalarını yorumlamanın kolay olduğunu biliriz çünkü rüyalar nispeten küçük bir uyarım alanından kaynaklanmaktadırlar. Çocuklara anlamlı veya kavranabilir gelen belli başlı şeyler vardır ve uyarıma tepki verilecek ilkel düzeyde bir grup sembol mevcuttur. Yaşlılarda ise, rüyalar çoğu durumda hayati önemini kaybetmiştir. Çok sayıda ve yoğun olmadıkları gibi, iyi de hatırlanmazlar. Bu nedenle, yaşa bağlı belli psikolojik süreçlerin rüya yoğunluğunu azaltmaya yatkın olduğunu varsayabiliriz.

Önemli rüyaların çoğu ergenlik ve daha geç yaşlar ya da olgun yıllar olarak tanımlanabilecek zamanlar arasında vuku bulur. Yaş anlamındaki olgunluğun, rüyalara etkisi olup olmadığı konusunda ciddi bir soru vardır. Bunun faaliyet anlamında bir olgunluk olması daha muhtemeldir. Yetişkin kişi, özellikle de rekabetçi bir toplum içerisinde daha yorucu bir hayat yaşamaktadır. Daha fazla psişik gerilim altındadır. Başarı ve hayal kırıklığı, umut ve çaresizliğin sık değişimlerine maruz kalır. Daha fazla endişe ve korkuya tutulur ve modern dünya içerisinde, o dünyanın koşullarını etkilemek veya değiştirmesi için gücünün sınırlarını aşan dünya koşulları ile epey sarsılmıştır. Rüyanın olgunluk yıllarında ve faaliyetin en üst düzeye çıktığı zamanlarda en sık görülmesi gerçeği, rüyanın kişiliğin daha karmaşık ve kendi aksiyon ve reaksiyonlarını üretmekle fazlaca meşgul yüklü olması sonucu ortaya çıktığı anlamına gelebilir.

Bu düşünceyi, evcil hayvanların hayatlarını da göz önünde bulundurarak biraz daha ileri götürebiliriz. Hayvanların rüya gördüğünü biliyoruz ve hayvanların zeka seviyesi artıkça rüyaların daha dikkate değer olduğu gözlenmiştir. Aynı zamanda rüyaların aktif hayatları olan hayvanlarda, yerleşik hayatları olan hayvanlara göre daha sık görüldüğünü de belirtmeliyiz. Kucak köpekleri pek de üretken bir rüyacı değildir ve rüyaları, eğer varsa, diğerlerine kıyasla daha ölçülü olmaktadır. Uykusunda ara ara bir bacağını titretir veya çok güzel bir kemiği kemiriyor görünür ancak bunlardan başka çok da fazla rüya sembolizmi görmeyiz. Buna karşın av köpeği, bir av sonrası neredeyse her zaman heyecanlı bir rüyanın güçlü belirtilerini gösterecektir. İnsanlara hizmet için görevlendirilen –örneğin sahiplerini korumak için trafikle mücadele etmek zorunda kalan ve köpeklere özgü şiddetli bir sorumluluk duygusu geliştirmesi gereken polis köpekleri ya da rehber köpekler- köpekler daha sık rüya görür. Böylelikle, sorumluluk veya acele veya tehlike duygusu bilinçli olarak tecrübe edildikçe hayvanın bilinçdışı durumunu da etkiliyor görünür.

Üzerinde durulması gereken bir başka nokta ise, bir şekilde engeli oluşmuş kişilerdeki rüyalarla ilgilidir. Kör doğan insanların görsel rüyalar gördükleri henüz kanıtlanmamıştır. Bu kişilerin kesin

olarak böyle rüyalar görmediğini düşünmek yönünde bir eğilim vardır. Rüyaları duyusal algıların hala mevcut olduğu bölgelerin sembolizmini kullanarak, başka formlarda tecrübe ederler. Buna karşın, kişi eğer bir süre etrafındaki dünyadan haberdar olduktan sonra kör kalmışsa, bu durum geçerli değildir. Sağır doğan kişilerin içinde konuşmalar veya aşina olmadıkları bir başka fenomen içeren rüyalar görüp görmediği bilinmemektedir. Helen Keller'in[2] konuşmayı öğrendikten sonra, rüyalarında konuşmalar duyduğu rapor edilmiştir. Konuşma ile ilgili kendi tecrübelerinden öncesinde ise bu olmamıştır. Bu tür meseleler, fenomenlerin duyularla algılanışı ve rüyalarda kaydedildiği şekliyle uyku fenomeninin gizemleri arasındaki bazı geçerli ilişkileri göstermektedir. Uyku fenomeni şimdilerle genellikle iki türde değerlendirilmektedir: insanın çevresinden kaynaklanan, uykusunu bir şekilde kısmen de olsa rahatsız edenler ve esasen içsel kaynaklı olup, müstakil şekilde kişinin içinde ortaya çıkan ve dış dünyasının dolaysız koşullarıyla geçerli, kesin herhangi bir ilişkisi bulunmayanlar. Buna karşın, içsel kaynaklı rüyaların pek çoğunun nihayetinde çevresel koşullara bağlı olduğu da şüphe götürmez..

Bu gruplardan ilki, gündelik faaliyetlerini yanında uykuya götüren kişiden kaynaklanacaktır. Böylelikle, çoğu durumda rüyanın izleri doğrudan, bir önceki güne değilse bile, en azından yakın zamanda ortaya çıkan baskılayıcı bir dizi koşula veya bir tür korku, endişe, gerilim veya kaygıya gösterilen olası insan tepkisine dek sürülebilir. Bu grup aynı zamanda, belki de gece geç vakit yenen üzümlü tart veya ıstakoz kızartma biçimde kaynağı kesinlikle fiziksel olan hazım güçlüklerinin neden olduğu rüyaları da içerir. Çevresel rüyaların içine ister yakın isterse uzak, ister çocukluktan beri süregelen isterse uykudan önceki birkaç saat içerisinde ortaya çıkmış olsun çevreden kaynaklanan bütün rüyaların alınabileceğini düşünüyorum. Bütün bunlar genellikle, farklı zaman gruplarına bölünen tek bir sınıfa aittir.

Rüyanın içsel türü ise, yakın ve hatta uzak bilinen tüm olaylarla esaslı bir ilişkisi olmayarak böylesi düşüncelerden epey bağımsız görünmektedir. Kişinin temel mizaç özelliklerinin yaptığı baskının

bir göstergesi olarak görülebilir. Bireyin ne olduğu kişinin farkındalığı üzerine kendi baskısını uygular ve kişi de kendisini tasvir eder ya da yorumlar. Böylece, içsel grubun bireyin ne olduğu ve yaptıklarının sonuçlarından oluştuğu söylenebilir.

Bu iki genel sınıflandırmanın şimdilerde çoğu rüya fenomenini açıkladığına inanılmaktadır. Yine de bu sınıflandırmalara birkaç yolla ekleme yapabiliriz. Elimizde hali hazırda bütünüyle anlaşılamayan kahinsel ya da gizemli bir doğaya sahip rüyalar durmaktadır. Materyalist psikologlar, yalnızca koşulların yaptığı baskıya gösterilen reaksiyonun özel bir türü olduğunu varsayarak bu tür rüyalara genel beden kaynaklı rüyalarla aynı sınıfa koymaktadır. Mistikler ise buna karşın, mistik rüyanın ya da başlı başına mistik deneyimin söz konusu olduğunu, bunun daha üstün bir zeka ya da bilinç seviyesi ile doğrudan temas kurmak anlamına geldiğini, ancak bu temas sırasında, nesle farkındalık sürecine geçerken tanıdık rüya sembollerine büründüğünü düşünme eğilimindedir. Bu nedenle, sembolizmi özü itibarıyla farklı olamaz, ama sembollerin ardındaki anlamın düzeyi ve niteliği farklı olabilir. Bu alandaki araştırmalar, beklenildiği üzere, çok da verimli değildir, ama bu konuya merak duymaya dair artan bir eğilim mevcuttur.

Atom alanında ve elektronik ve bağlı bilimlerdeki çalışmaların bir sonucu olarak çevresel rüyalar başlığına yeni bir öğe daha eklenmiştir. Bireyin üzerinde evrensel bir baskının oluşma ihtimali şimdilerde kabul edilen bir durumdur. Kimyasal, elektriksel ya da manyetik evrensel süreçler ne olağan çevreye ne de kişinin kendi psişik muhtevasına bağlı olmayan bir tür rüyaya neden olmaktadır. Bu ise nispeten büyük bir araştırma alanı açabilir ve düşüncelerimizde hatırı sayılır önemde bir yere sahip olmaya da başlamıştır.

Deneyim insana en başından beri belli türdeki rüyaların, iletişim kurma rüyaları olduğunu öğretmiştir. Dünya üzerindeki en seçkin sırlar bir rüya sonucu keşfedilmiştir. Aynı şekilde bazı felaketler de rüyalar sayesinde önlenmiştir. Bilinçli olarak sahip olduğumuz bilginin büyükçe bir

miktarı, bizlere ilk kez uyku fenomeninin bir sonucu olarak ulaşmıştır. Eğer bilgi tarihimizden ilk kez rüya sayesinde vahiy olunan bilimsel, felsefi, dini, kültürel, sanatsal, estetik ve hatta ticari yeteneklerin her biçimini çıkarırsak inanıyorum ki, daha ilkel bir durumda olurduk. Kadim insanlar bilginin tanrılardan geldiğini, insanın ilk kez ilahi varlıklar tarafından bilgilendirildiğini düşünürlerdi. Bu ise, o bilginin insana yalnızca kendi kişisel tecrübelerinden değil, vahiyle geldiğini söylemekten biraz daha fazlasıdır. Rüya, böylelikle vahyin geçerli bir biçimidir ve her zaman için de böyle görülmüştür.

Rüya sorununun eninde sonunda araştırması gereken bir başka aşaması ise, rüya ile *gündüz rüyası* olarak adlandırdığımız şey arasındaki ilişki olmalıdır. İster uykuda ister uyanık olalım durmaksızın sembollerle oyalanırız. Örneğin komşumuzu yanlış anladığımızda ve onu aslında kastetmediği bir şeyle suçladığımızda gerçekte rüya yorumlamakla aynı süreçten geçeriz. Uyanıkken rüya görürüz, çünkü bu sembolik hayaletleri çağırırız ve onları fikirleri kavramak için kullanmaya girişiriz.

Gündüz rüyası, temel ilke olarak bir tür kaçış mekanizmasına sahiptir. Gündüz rüyacısı kendine özel bir dünyada yaşamaya uğraşır. İçinde bulunduğu kamusal bölgelerle arası pek de iyi olmadığından, kendisine bir dünya icat etmenin daha zevkli ve konforlu olacağına karar vermiştir. İcadını da en az bir bilim kurgu veya fantezi yazarı kadar özenli yapar. İçinde kendisinin daima haklı olduğu bir dünya yaratır. Koşullar artık son derece memnun edicidir. Bununla ilgili tek sorun ise, bu dünyanın bir yanılsama ve tuzak olmasıdır çünkü varsayılamaz bir şeyi, yani her zaman haklı olduğunu varsayar. Her zaman haklı olma ihtiyacı kişinin mizacının bazı zayıflıklarıyla ilgilidir.

Kendi hayatındaki psikolojik engeller her ne ise, gündüz rüyasında etkisizleşmektedir. Kişi kendini, böylelikle hep bir hayranlık nesnesi olarak görür. Yalnızca daima haklı olmakla kalmaz, aynı zamanda her zaman için de muhteşemdir. Günlük hayatta mümkün olmayan yetki ve özgürlük-

lerini kullanma ayrıcalığına da sahiptir. Yani, gündüz rüyasında, Himalayalar'daki bir manastırda inzivaya çekilmekten, Tahiti kumsallarındaki bir ganimet avcısına kadar herhangi bir konu üzerine ütopyalar geliştirebiliriz. Bizi, etkisinde kaldığımız ve yeteri kadar telafi edici ayarlamalar yapamadığımız baskılardan özgürleştiriyor, bize bütünüyle eskizsiz olma duygusu veriyor görünen her şey gündüz rüyalarımızda bir biçimde belirginleşir. Gündüz rüyası bu nedenle, kendi psişik sürecimizin yetersizlik ya da kusurlarının belirlemek üzere baştan sona analiz edilebilir. Gündüz rüyası içinde, bilinçli olarak normal rüyadaysa bilincinde olmadan bir dünya inşa ederiz, ancak her iki durumda da aynı hammadde ile çalışırız. İnşa ettiğimiz şey ise aynı zamanda bizlerin hikayesini anlatır. Mimarı yaptığı binadan tanırız. Kişinin doğasını da neye ulaşmaya neden kaçmaya çalıştığına bakarak anlarız. Bunlar onun gündüz rüyasında veya rüyasında açıkça gösteriliyor olabilir.

İnsanın psikolojik uyku bilinci, kayıtlı tarihimiz göz önüne alındığında, günümüz itibarıyla, ortalama insanın fiziksel olarak her zamankinden daha fazla stresin akınına uğradığını gösterecek şekilde geçmiştekinden daha aktif görünmektedir. Hayatın güvenilmez yanları alışkın olduğumuzdan daha hızlı çoğalmaktadır ve bu duruma uygun çare bulunamadıkça duygusal çöküntüler neredeyse kesin, kalp sorunları ise daha sıktır. Özenli bilimsel keşiflere ve pek çok rahatsızlıkla mücadele etme yöntemine sahip olmamıza karşın, halk sağlığı elli yıl öncesinde olduğu kadar iyi değildir. İnsan ömrü bir dereceye kadar uzamış olsa da, bu şiddetli zihinsel acıyı yalnızca uzatan bir dönem olabilir.

Bu faktörleri akılda tutarak, çoğu insanın neden rahatsız uykuları olduğunu anlayabiliriz. Bu rahatsızlık çeşitli şekillerdedir. Bazı kişiler hemen hemen hiç, yalnızca kesik kesik uyuyabilirler. Bazıları ise rüya gördüğü hissine kapılsa da, rüyayı hatırlamaz. Hatırlanan rüyalar ise gittikçe daha meşum ve hoşnutsuz hale gelir. İçlerinde memnuniyet barındırmazlar. Bir peri masalındaki mutlu

çocuğun rüyaları değildir onlar. Bir kabus olmaya yaklaşan, insanın günlük hayatını paramparça eden güçlükleri, belki daha da yoğunlaşmış şekilde, deneyimlemeye devam ettiği rüyalardır.

Rüyalar az ya da çok, kişinin önceden kaygı duyduğu düşünce dizilerinin sembolik bir devamı olduğunda, bu durum o kişinin sürekli gerilim içerisinde olduğunu gösterir. Bu rüyaların, kendine yardım açısından, genel bir yorumu ise kişinin uykusunda bile kendi fiziksel ve zihinsel endişelerinden özgür kalacak kadar rahatlayamadığıdır.

Böylelikle, kişinin uyku modelinin onun psikolojik bütünleşmesine bağlı olduğu söylenebilir. Eğer kişi uykusundan epey tazelenmiş uyanıyorsa, rüyaları az sayıdaysa veya en azından bunları hiç hatırlamıyorsa, üzerindeki baskının fazla olmadığına dair açık bir göstergedir. Bazen uykudan kaynaklı halsizliğin hatırlanamayan bir uyku aktivitesini gerçekten doğrulayıp doğrulamadığını merak ederiz. Diğer bir deyişle, bir rüyayı hiç hatırlamayabiliriz, ancak eğer sabah uykunun bizi hiç yenilemediğini hissederek uyanmışsak ve yatağa gittiğimizdeki kadar yorgun şekilde yataktan kalkıyorsak ve bu hissi destekleyen herhangi bir fiziksel hastalık belirtisi de yoksa, bu bitkinliğin hatırlanmayan yoğun bir uyku fenomenine bağlı olması çok muhtemeldir. Öyleyse, eğer sabahları dokuz rauntluk bir kavgadan yeni çıkmış, kavga hakkında hiçbir şey hatırlamıyor ama tam anlamıyla bir yorgunluk ve bir ölçüde de psişik yaralanmışlık hissediyorsanız, psişik baskıya bağlı olarak çok az dinlenebilmiş olmanız muhtemeldir.

Bana göre, kişinin baskılarının ona çok daha fazla gelmediğinin kanıtlarından biri, onun uyumaksınız yatakta uzanıp, sekiz saat boyunca herhangi bir negatif düşünce olmaksızın dinlenebilmesidir. Eğer dinlenirken, doğal düşünceleri sevimli, nazik, yıkıcı değilse veya saatler boyunca geliştirmeyi umduğu bazı projeler üzerinde sessizce düşünebiliyorsa ve herhangi bir baskı ya da gerilim olmadan kendi sorunlarına bulduğu çözümleri ilerletebiliyorsa, eğer bunları yapabiliyorsa, onun sinir sistemi büyük ihtimalle kontrol altındadır.

Uykunun bir ölçüde terapi anlamına geldiğini, uykuda, rüyalar sayesinde karmaşık veya gizli kalmış şeylerin berraklaşmasının mümkün olduğunu biliriz. Aynı zamanda, bilinçaltı ya da kişinin öznel kısmının uykuda etkiye uyanık halindekinden daha açık olduğunu da biliyoruz. Bu yüzden, uykunun dünyasına açılan kapı, pek çok gizeme, hakkında çok az şey bildiğimiz garip ve dolambaçlı yollara öncülük eder.

BÖLÜM II
UYKU FENOMENİ

Uyku fenomeni kehanetlerle bağlantılıdır. Bunun kanıtlarını gerçek hayatta, ilkel halklar arasında ve daha gelişmiş kültür topluluklarından kalan kayıtlarda bulabiliriz. Uyku büyüsel bir durum, dış dünyanın kesintiye uğraması olarak görülmüştür. Ruhun bedenden ayrılabileceği, uzak bölgeleri ziyaret edebileceği ve hayatın kökenindeki ilahi ilkelere yaklaşabilmek için dünyanın çeşitli yörüngelerine yükselebildiği varsayılırdı. Çünkü rüya fenomeninin bu dünyaya ait olmadığı kesindi, rüyaların gerçek olduğu başka bir dünyanın varolduğu farz ediliyordu. Antik Yunan sanatında, fanilerin ülkesinden gölgeli hayalet formlarının karanlıkta pusuya yattığ ya da bazı kadim ilahların sunağının etrafında tuhaf, ayinsel danslar yaptığı bir tapınağa açılan uyku kapısının temsilleri görülebilir.

Ancak uykunun, daha sonra kendisiyle özdeşleşen bu güçlü kahinsel itibarı kazandığı tek yer Grek kültürü değildi. Uyku yalnızca doğal olmakla kalmıyor, aynı zamanda suni yollarla da uyarılabiliyordu. Çok uzak geçmişte, insanlar adlarını bu şekilde bilmeseler de hipnotik sanatları geliştirmişti. Kişiyi yapay uykuya geçirmenin ve süjeyi uyurgezerlik durumuna sokmanın yollarını bulmuşlardı. Delphi'de, Greklerin en büyük kehanet merkezinde, topraktaki derin bir yarıktan yükselen buharlar sayesinde bir tür trans veya vecit haline girilirdi. Bu buharın sarhoş edici bir etkisi vardı ve rahibe bu yarığın üzerindeki sacayağının dibine oturduğunda, tütsüyü içine çeker ve tuhaf bir yarı-uyur duruma geçerdi. Bu durumdayken, kehanetleri veya tanrılardan mesajları altı dizelik mısralar halinde bildirirdi. Trophonius'daki kadim bir mağarada, zamanının bir başka

ünlü kehanet merkezinde, sorularına yanıt arayanlar mağara benzeri bir yere götürülürdü. Burada, onlar da aklı sarhoş eden bir tür doğal tütsüye maruz bırakılır ya da vizyonlar görmelerini sağlamak için ilaçlar alırlardı.

İlaçların, belki de en dikkat çekici örneği Irak'taki Haşhaşiler mezhebi tarafından haşhaşın kullanılması olan, bu amaç için kullanılması çok iyi bilinmektedir. Burada çok güçlü bir ilaç, beraberinde, onu alan kişilerin Kuran'da Muhammed tarafından vaat edilen cennete gideceğine inanmalarına neden olan, gözle görülür olağanüstü halüsinasyonlar getiriyordu. Druidler de ilaçlar kullanmıştır ve çoğu yerde tütsü kullandıkları da belirtilir. Erken dönem çalışmalarından birinde, milattan sonraki ilk yüzyıllarda kurulmuş olan bir Hıristiyan sapkın mezhebi, dini tecrübelerini kaydetmek üzere, komünyon kasesinin içine vecit ve trans durumuna geçmek için uyuşturucular koymakla suçlanmaktadır. Amerikan yerlileri süjenin gözleri önünde bir kartal tüyünü ileri geri hareket ettirerek hipnotik bir transı tetiklemektedir. Bu translar aynı zamanda müzik veya bir bölümü heyecanı ve vecit durumu ile *Holy Rollers* ve diğer *Adventist*[3] gruplara geçmiş bulunan ayinselliğin çeşitli biçimleriyle de kışkırtılmaktır.

Bu araçlara ek olarak, uyku fenomeni garip bir tür bitkinlik veren, belli besinler ya da pratikler ya da disiplinlerin kullanımı veya vücudu genel bir uyanışa götüren oruçla da uyarılabiliyordu. Orucun altında yatan ilke tarihin şafağından bu yana bilinmektedir ve neredeyse bütün ilkel halklar tarafından, bizlerin bildiği anlamda bir teoloji veya felsefeye sahip olmalarından çok önce uygulana gelmiştir. Oruç deneyimi, kaçınılmaz bir sonucu yol açıyordu, şöyle ki vücut enerjisinin gücünün tükenmesiyle, birey doğaüstü tecrübelere daha duyarlı hale geliyordu. Oruç tutarak, vücut psişik gerilim ve sinirliliğin nedenlerinden biri olan zehirlerden arınıyordu. Teoriye göre, çok fazla ilgili olduğumuz vücut farkındalığının azalmasına, bilincimize sürekli ve sinsice zarar veren vücutla ilgili şikayetlerimizin azalması ve bizi çeşitli hareket aşırılıklarını sürükleyen bedensel dirimselliklerin alçalması eşlik eder. Tüm bunlar insanı güçsüz ve uyuşuk, kendi nesnelliği

konusunda şüphede bırakır. Bu durum içerisinde uyuması daha kolaydır ve uykusunun vücudu fiziksel kirliliklerle doluyken olmadığı kadar duruluk içerisinde bulunduğunu fark ederdi.

Nitekim erken zamanlardan itibaren, insanın uykuyu yapay olarak kışkırtmanın, bir şekilde kişinin nesnel farkındalığının normal dengesini bozmanın yollarını aradığını anlıyoruz, çünkü bu durumdayken spiritüel gizemlere daha yakın olduğu düşünülmekteydi. Bu dürtü çok samimiydi. Bu insanlar spiritüel cevherlerin, insanın sıradan duyusal algılamasının yönlendirmesine kapalı olan o öteki dünyasının kapılarının açmanın tek yolunun bu olduğuna inanıyordu.

Erken zamanlarda, rüyalar dünyasının ölüler dünyasına benzer olduğu kabul edilirdi. Uyuyan insan ölü olarak görülürdü, ama gerçekte böyle değildi. Ölüm uzun bir uykuydu, uykuysa kısa bir ölüm. Aziz Paul, "Her gün ölürüm" derken buna işaret ediyordu. Bu uykunun gizemi kavramı, geçişi sağlama gücüyle birlikte, psikolojimizi ve hayata karşı tutumlarımızı etkilemiş ve inanç, hurafe ve efsanelerimizin çoğunda hayatını sürdürüyor görünmektedir.

Bu konu üzerindeki düşüncelerimizi iki çok geniş kalıba ayırabiliriz. İlki ve halen pek çok mistik tarafından savunulanı, aslında uykunun gizemli bir biçimde ruhu bedenden özgürleştirdiği, beden uykudayken ruha bütünüyle olmasa bile yetecek kadar pozitif bir varoluş verdiğini söyleyen kadim fikrin doğru olduğu yönündedir. Doğu Hindistan metafiziği de bu fikri ima ederek ruhun geçici bir süre bedeni terk edebileceğini ve uyanma durumuna geçtiğimizde bazı unsurların bizi terk etmesi nedeniyle, kısmen de olsa, daha sonra hatırlayacağı macera ve tecrübeler yaşayabileceğini söyler.

Diğer düşünce okulu ise rüya fenomeninin psikolojik düzeyde rasyonel biçimde açıklanabileceğini iddia eder. Bu görüşe göre, ruh gerçek anlamda bedeni terk etmez, psişik doğa, uyku sırasında kişilikle yeni bir ilişki içine girer. Uykuda, nesnel kişi neredeyse bütünüyle canlılığını durdurmuş haldedir ve dış dünya üzerimizdeki tesir ve etki gücünü kaybeder. Hatta kendi kanaatlerimizin

yükünden bile geçici olarak özgürleşmiş gibiyizdir. Akıl ve duygulara sükunet hakim olur ve bu sükunet kişinin kendi hayatına dair daha derin evreleri algılamasını mümkün kılar. Belli eğilimlerin tersine dönmesini olanaklı kılar, böylelikle de başlıca uyarımlarını dış dünyadan alan insan yerine, birden edilgen hale gelir ve kendi içinde hareket eden hayatı deneyimlemeye başlar. İç dünya dış dünyaya baskın gelmektedir. Halbuki uyanma durumunda, içeriden gelen bu baskınlık durumu nesnel yeteneklerin faaliyetleri nedeniyle görece imkansızdır.

Uykudayken bile, insan belli türde farkındalıklara sahiptir, ancak bunlar uyanıklık durumundakilerden daha belirsizdir. Parapsikoloji araştırmaları uyku durumunda insanın belli ölçüde durugörüye, duruduyuya, diğer insanlarla telepatik ilişkiye ulaştığını öne sürmektedir. Uykuda, komşularının, dostlarının ve akranlarının düşüncelerini daha keskin biçimde algılar. Etraftakilerin mizaçlarına karşı sezgisel olarak daha hassas duruma gelir. Aynı zamanda sayısız insanın yaşam, düşünce ve duygularına ait yığınlarca telapatik parçayı da içine alabilir. Bunların herhangi bir anlamı olabilir veya olmayabilir, ancak bazı durumlarda, bunların kahinsel durumu da bulunabilir.

Bu aynı genel alan içerisinde, kişinin etrafındaki boşlukta durmaksızın bekleyen bazı kayıtların kalıntılarına göre kendisini ayarlaması da son derece makuldür. Boşluğun zekaya sahip olmadığından emin değiliz. Etrafımızdaki havanın akli bir atmosfer olup olmadığını bilmiyoruz. Doğanın kendine ait düşünceleri olup olmadığından, alıcı duruma geçtiğimizde, bu daha büyük düşünce dalgalarını, belki de daha sonra deha ve büyük sanat yetenekleri ile yorumlayabileceğimiz düşünce dalgalarını yakalayıp yakalamayacağımızdan emin değiliz. Bu alıcılık durumunun kendi ilgimizin belli majör evrelerine bağlıymış gibi görünüyor. Eğer uykumuza belli düşünceleri alırsak, bu düşüncelerle bağlantılı rüyalar görebileceğimizi biliriz. Aynı zamanda, sabah yanıtlarıyla birlikte üstesinden gelmiş halde uyanarak, sorunları uykuya taşımanın o çok eski geleneğinden de haberdarızdır. Üstelik çoğumuz da bu tecrübeyi yaşamıştır. Büyük ressam, müzisyen ve bilim adamları genellikle, çeşitli yeteneklerinin gelişiminde uyku fenomeninin önemini genellikle kabul ederler.

Müzisyenler melodilerini uyku veya rüyalarında veya trans-benzeri durumlarda duyarlar. Ressamlar daha sonra kanvas üzerine yerleştirecekleri resimlerini görürler.

Uyku meditasyon disiplinleriyle ve Grek kuramı ve Doğu Hindistan okullarının çeşitli retrospektif ve tefekkürsel alıştırmalarıyla ulaşılan bir bilinç durumuna yakın görünmektedir. Bu meditasyonlar en sonunda, kişisel bilinci evrensel anlam okyanusunda, Vedanta'nın samadhi durumu ya da Budist arhatların gizemli nirvana translarına benzer şekilde, neredeyse bütünsel bir dalışa götüren sükunet durumlarıdır.

Bir anlığına, uykudayken insan ruhunun ölüm sonrası durumuna geçtiğini, uyumanın gerçekte insan bilincinin bir başka işleyiş düzlemine yoğunlaşma türü olduğunu söyleyen Çin, Grek ve Eski Mısır inanışı üzerine düşünelim. Bu uyku deneyimi sırasında, psişik doğa ölüm sonrası duruma paralel bazı geçici tecrübeler yaşayabilir. Bunun üzerine fazlaca düşünmüş olan Eski Mısırlılar bizlere ölüm sonrasına dair ayrıntılı bir kavram bırakmıştır. Ölüm sonrasında, örneğin, kişinin bazı fazilet veya kabahatlerine göre cezalandırıldığını veya ödüllendirildiğini ima etmişlerdir. Ceza, Hıristiyanların hayatın negatif niteliklerinden arınmaları anlamına gelen Araf'ına benzer bir arınma sürecinden oluşuyordu. Mısırlıların yeraltı dünyasında, ruh, temel kısmı psikostazi ya da ruhun tartılması olan tanrıların yüce mahkemesinde durmaksınız denenir veya sınanırdı. Mısırlılar bize, böylelikle ölümün bilincin ceza ya da ödülün huzuruna getirildiği bir süreç olduğunu söylemektedir. Öyleyse, ufak bir ölçüde de olsa, uyku fenomeni bu fikri taşıyor olabilir mi?

Ruh bilimciler uyku sırasında rüyada kişinin kendi örtülü kişiliğinin aşama ve görünümleriyle yüz yüze geldiğine şüphe olmadığını söyler. Psikolojik rüya genellikle temel olarak ıslah edici doğası olan rüyalardan biridir. Kişinin kendisine ait reddettiği veya gündelik bilinçli hayat sırasında farkındalığından gizlenmiş bir bölümü ile yüzleştiği bir ceza tecrübesidir. Çoğu psikolojik rüya

kişiyle ilgili bir şeylerin yolunda gitmediğini anlatır. Bildiğimiz üzere, ortalama insan bütünüyle düzgün, her zaman haklı olduğu bir hayat yaşamaz ve davranışları daima kusursuz değildir. Hatalarının, yanlış inançlarının ve akıldışı kanaatlerinin davranışlarını etkilediğini kolayca anlayabiliriz. Tüm bunlar ise genellikle içinde kilitlenip kalan ya uyku veya kişinin rahatladığı veya kendi psişik hayatından gelen etkilere karşı alıcı olduğu uykuya benzer bir süreç olan dalgınlık yoluyla doğrudan ulaşabildiği psikolojik bir yığın oluşturur.

Mısırlıların bu esaslı kavramı da, bu yüzden bugün sahip olduğumuz kavramlardan çok da farklı olmamalıdır. Ancak Mısırlılar düşüncelerini fazla teolojik bir dil ile anlattığından, onların duygularını yalnızca günümüze kadar gelen ilkel bir dini doktrin olarak görme eğilimindeyiz. Aslında, içerdiği temel nokta, tek bir genel durumun görünümleri olan uyku ve ölümün, ceza ve ödülün ayrı bir bölümünü oluşturduğu insan varoluşunun evreleri olduğudur.

Böylelikle, uykudaki hayatın bir arınma yeri olduğu fikri bambaşka bir geçerlilik kazanır. Kendi anılarımız tarafından cezalandırılabileceğimizi biliriz. Yaptığımız şeyler asla bütünüyle unutulmaz. Yaptığımız hatalar, sebep olduğumuz kazalar, hepsi de hatıramız içinde işaretler bırakır ve bunlar, bize bir tür suçluluk duygusu veya kabahat mekanizması vermek üzere ortaya çıkabilir veya yeniden aktifleşebilir. Eğer bir insanın hafızasını engelleseydik psikoterapinin büyük bir kısmı gereksiz olurdu. Bizleri çözen, geçmişteki davranışımızla yüzleşmeye zorlayan ve bu davranışı kendi sonucuyla ve sonrasında gelen talihsizliklerle karşılaştıran gerçekte hafızadır.

Rüyanın, bizler psikoterapi hakkında şuurlu bir bilgiye sahip olmadan çok önce varolduğunu biliyoruz. Rüya, psikoterapinin o sayede varoluşa etki edebildiği formülleştirilmiş herhangi bir kavramdan önce gelmiştir. Kişiye ilk başlarda rüya görmesinin önemli olduğu öğretilmemiştir. O rüyaları görür ve onların önemini hisseder ve bu duygudan yola çıkarak uyku fenomenine genel anlamdaki reaksiyonunu geliştirmiştir. Öyleyse uykunun kişiyi kendi karakterinin daha ivedi

farkına varması için bir yol olması muhtemeldir. Belki de uykuda birey kendi ile yaşamaya herhangi başka bir zamanda olduğundan daha fazla yaklaşır. Başka türlü varolduğunu bilemeyeceği bir benlik çeşidiyle temasa geçer. Günlük nesnel yaşamlarımız içerisinde büyük ölçüde kalıplar ve baskılar içerisinde yaşarız ve merkezi sinir sisteminin durmaksızın uyarımları nedeniyle bilinçliyizdir. Eğer daima nesnel biçimde, bir uyanıklık durumunda yaşasaydık, pek çok yanılgımızın düzeltilmeden kalacağı kuvvetle muhtemeldi. Bu nedenle, uykunun bizim için önemli olmasının nedeni yalnızca fiziksel bir rahatlama aracı olmasından değil, aynı zamanda karakterlerimizi ahlaki inançlarımızla uyumlu hale getiren psikolojik ayarlama süreçlerini devam ettirmesidir.

Bugün kullanılan psikolojik işlemler bu teorinin özü itibarıyla doğru olduğunu göstermektedir. Bir nedenle, ruh bilimci rüyaya en değerli araçlardan biri olarak vurgu yapmış ve hastanın önemli rüyalar görmesini sağlayacak şekilde, rüya süreçlerini uyarmaya eğilimli yöntemleri sık sık kullanmıştır. Bu sayede genellikle fazla rüya görmeyen bir kişi analiz altında daha fazla ve daha yoğun rüyalar görmeye başlar. Analiz veya soruşturma nedeniyle karışan bilinçaltı görünen o ki, artık dikkate alınacağının farkında olarak aniden artan bir şekilde etkinleşir.

Aynı zamanda rüya deneyimini belli türdeki baskıları yok etmenin bir aracı olarak da düşünebiliriz. Bilinçaltını, içindekileri nesnel dünyaya getirerek temizlemek bir ölçüde erdem kazanmaktır. Dış dünyada, mantıklı ve davranışlarımızda tutarlı olmamız şart değildir. Günü belirleyen olayları bilinçli olarak kaydetmeye de yeterince riayet etmeyiz. Buna karşın uykuda, sanki bir yargıç kürsüye oturmuş, zihinsel ve duygusal aksiyonlarımızı uyaran süreçleri tartıp değerlendiriyor gibidir. Dürtülerimiz daha dikkatli şekilde analiz edilir. Diğer insanlardan özenle gizlediğimiz çeşitli gizli arzular veya duygularımız birden görünür olur.

Rüya, özellikle nörotik tipte belli bir tutum ile bağlantılı olarak ortaya çıkar görünmektedir. Suçluluk hisseden, kendini suçlayan veya gizemli bir gücün onun kişiliğini kullanarak ona zarar verdiğini hisseden kişi sık sık rüya görür. Aynı zamanda, bu kişi rüyaların kendisi için daha önemli olduğunu düşünür. Çoğu insan rüya görür, ancak rüyalara özel bir önem atfetmez. Ara sıra rüya görmenin doğal olduğunu düşünür. Bu nedenle de , onun üzerine düşünmezler. Ancak eğer kişi içedönük ve çekingense, onu çok fazla kendisi hakkında düşünmeye iten süreçler, aynı zamanda rüyalar hakkında da çok fazla düşünmesine neden olacaktır. Böylelikle rüyalar, kişi onları anlamaya çalıştıkça gittikçe önemli hale gelir ve neredeyse onları, sanki rüyalar ona ait bir kabahati ima ediyor ya da yanlış bir tavra veya hatalı davranışa tanıklık ediyormuş gibi her zaman için olumsuz bir biçimde algılar.

Rüya deneyimi bu nedenle, gizemli bir biçimde günlük hayatın sırlarını ifşa ederek uyanıklık deneyimi için anahtar oluşturur. Uykusunda, kişi uyanık geçirdiği saatlerin gizemini çözer ve diğer türlü önemsenmeden geçilebilecek olayların önemini keşfeder. Nitekim, Grekler için uyku gerçeklikler tapınak ya da sığınağına kabul edilmenin bir bölümünü oluşturuyordu. Uyku fenomeninin uyanıklık fenomenine daha geçerli olması onlar ve onlar gibi pek çoğu için son derece anlaşılabilirdi.

Modern insan muhtemelen bunun saçmalıktan biraz daha anlamlı olduğunu düşünecektir. Peki saçmalık mıdır? Ruh bilimci, hastanın rüya sembolizmini araştırırken, hastanın sahip olduğunu düşündüğünden çok daha fazla bilgisinin olduğunu mu keşfetmektedir? Rüya günlük davranışlarımızdan daha mı açık sözlüdür? Bilinçli şekilde farkında olmadığımız gerçekleri mi ifşa etmektedir? Eğer durum böyleyse, rüya eğiticidir ve geçerli bir bilgi kaynağını temsil eder. Başka türlü hiçbir şekilde bilinemeyecek anlamları keşfetmenin bir aracı olabilir, çünkü uyanık haldeyken bilincimizin karmaşıklığı içerisinde anlamları algılayışımız sık sık çarpıtılır veya bir şekilde karmaşıklaşır.

Ruh bilimci tüm bunların belirgin biçimde doğru olduğuna katılabilir, ancak bunun insanın bilinçaltı kısmının bilinçten daha akıllı oluşu, bilinçaltının hünerinin bulunması nedeniyle, mümkün olduğu görüşünü de savunabilir. Hayatta yaptığımız çoğu şeyi dünyevi, nesnel durumumuzun menfaati için yaparız. Kişi bencil, kaba, gaddar, dedikoducu, endişeli, kızgındır çünkü bu durumlar onun nesnel, uyanık hayat tarzının bir parçasıdır. Bu durumlar, onun başına gelen şeyler nedeniyle meşrulaşmış görünür. Onun yaşadığı türde bir dünya bunların olmasını da gerekli kılar. O zaman bir soru ortaya çıkar: kişinin bu içsel veya bilinçaltı kısmı, bu öznel benliğin de ihtiyaçları, tutumları ve inançları aynı mıdır? Örneğin, nesnel aklı bu denli bağlı iken, kişinin öznel yanı da bir itikate bağlanabilir mi? Kişinin nesnel yanı, kendisini düşüncenin dogmatikliğinden bilinçdışı içsel yanı kadar kolayca özgürleştirebilir mi? Görünüşe göre yanıt, nesnel kişi topluma uyumluyken, içindeki psişik varlığın daima tuhaf biçimde bireyci kalacağı yönündedir.

Kişinin doğasının bu psişik yönü nesnel bilinci kadar dış olaylar tarafından koşullandırılmaz. Bu, duyusal algının farklı şekilde dağıtılmasına bağlı olabilir. Çünkü insanın gözlerinin, fenomenlerle kendine özgü ilişkisi nedeniyle, ona güçlü bir maddesel gerçeklik hissi verdiği doğrudur. Halbuki, psişik hayatta nesnelerin gözlerle değil, bilmenin sezgisel veya içsel ölçüleriyle izleniyor oluşu dolayısıyla yargılarında çok da kolay etkilenmez, karmaşıklaşmaz veya çarpıtılmaz.

İnsanın içinde bizim bildiğimiz kısımlardan daha iyi bir kısım olmadıkça, gerçek vicdan için hiçbir neden yoktur. Eğer kişi eylemleri ve içinde doğru olduğuna inandığı ilkeler arasında ortaya çıkan bir çatışma yaşamıyorsa muhtemelen psişik olarak çok az rahatsızlık duyar. Bunun nedeni, içinde bir yerlerde çatışma içerisine girebileceği daha iyi bir benlik oluşudur. Bu benlikten kişisel gelişim dürtüsünü de türetir. Olduğumuz şeyden çok daha güçlü bir şeyler olmalıdır. Hayatlarımızda, mevcut davranışlarımızdan memnun olmayan bazı faktörler olmalıdır, yoksa hiç gelişe-

meyiz. Böylelikle, bu tatminsiz içsel şey içerisinde, günlük hayatımızda yüzleştiğimize üstün gelecek, daha iyi olmaya dair bir vizyon, daha iyi olmaya dair bir duygu, hatta daha iyi olmaya dair bir bilgi olmalıdır.

Kadim insanlar, belki de yalnızca bu koşul nedeniyle, ruhun bedenden üstün olduğunu kabul etmişlerdir. Sonuç olarak Hinduların, Greklerin, Mısırlıların, Perslilerin ve diğer pek çok halkın insanın kendi ruhu ile bütünleşmek için içe yolculuğunu temelinde daha iyileşme yönünde bir yolculuk olarak algılardı. Çünkü insanın içindeki ruh, İlahi olana nesnel yeteneklerden daha yakındı. Belki de, Grekler, İlahi olana yakınlığın cismi, aklı, maddeyi ve özü yöneten yasaları anlamaya yaklaşmak demek olduğunu söyleyecekti. Bu nedenle ruhun anlamı bilmede üstün bir gücü olduğuna ve bu nedenle de bedenin doğal çobanı ya da rahibi olduğuna inanırlardı.

Her ne kadar bu teoriler eski de olsa, aynı zamanda oluşturmaya çalıştığımız ana fikir açısından şaşırtıcı biçimde yenidirler, şöyle ki neredeyse bütün psikoterapi kişinin dış doğasındaki rahatsızlığın psişik hayatının rahatsız edilmesinden kaynaklandığını kayıtsız şartsız kabul eder. Rahatsızlık çatışmadır ve eğer psişik hayat nesnel hayatla özdeş durumdaysa, çatışma için de herhangi bir neden olmayacaktır. Bir aile içerisinde, büyük bir bilgelik taşıyan ebeveynlerden biri, çocuklardan birinin kendine yarar sağlamayacak şekilde davrandığını gözlemliyorsa, o çocuğu bilgilendirmek veya düzeltmek onun görevi olmalıdır. Aynı şekilde, psişik benliğin de daimi görevi bedeni, kişiliği ve nesnel aklı bilgilendirmek veya düzeltmektir. Beden ve aklın doğruluğun yolundan ayrıldığı yerde ise, ruh çoğunlukla rüyalarda tezahür eden bir dizi yoğun sembolik deneyimle memnuniyetsizliğini bildirir. Böylelikle, belki modern ve eski de birleşmiş olur.

Her ne kadar farklı kelimelerle bağlantı kursak da özünde aynı fikirleri aktarırız. Psişik hayatın uyku sırasında insana ulaşmasının daha mümkün göründüğünü önceden belirtmiştik, çünkü bu periyotta, nesnel muhalif geçici olarak askıya alınır. Buda'nın da işaret ettiği gibi, duyusal algılama

mekanizmanın durmasıyla insan şeylerin görüntüsünün yarattığın baskılar kurtulur. Çoğu insanın sahip olduğu, gördüğü her şeyin gerçek olduğu duygusundan kurtulur.
Eğer kişi şunları diyorsa, "Gördüğüm bu şeyler, hoşlanmadığım bu şeyler ya da iyi olamayacak bu şeyler hiç değilse gerçek değil çünkü onları kaydettim ve onları tam ve kesin olarak duyusal algılarım yardımıyla kaydettim" o kişi fazlaca savunma durumundadır. Yakın temas ile görülen ve işitilen ve bilinen şeylerin bu tanıklığı ile uyum içerisinde yaşamayı gerekli bulur. Yine de bu şeyler kendi içlerinde çok izafidir. görecedir. İçinde yaşadığımız dünya ile ilgili dikkatli bir düşünce kendi türümüzdeki yaratıkların davranışlarının daha akıldışı, daha tutarsız ve bir kabustakilerden daha fantastik olduğunu gösterecektir. Aslında gördüğümüz ve fiziksel hayatta varoldukları için gerçeklik olarak kabul ettiğimiz bu şeylerin çoğu bütünüyle akıldışıdır ve geçerliliği söz konusu olduğunda, bunlar hiçbir şekilde gerçek değildir. Dış ve maddi hayat üzerine kurulmuş bir tür gerçek duygumuz vardır.

Bu tarz bir gerçek, ancak onu içimizdeki ışıkla aydınlatırsak önemli olabilir. Yine de, başımıza gelen tüm şeyleri alıp bilinç gelişimimizin ivedi nedeni yapacak güçte değilizdir. Doğa varlıkların bilinçlerinin gelişimi ile meşguldür. Buna karşın insan başına gelen deneyimlerin meydan okumasını gerçek anlamda kabul etmeden, yıllarca, bazen bir ömür boyu yaşayabilir. Başından geçen bu şeyler ister hoşuna gitsin, ister ıstırap versin onlar hakkında hiçbir değerlendirme yapmaz. Ona zarar verenlere elbette ki karşıdır, ona haz verenleri geliştirmek içinse elbette ki isteklidir. Bu tutumların ardında ise çok az mantık vardır.

Aslında, bu yüzden, kişinin eylemden kazanmayı umduğu gerekli tecrübe bu tecrübenin onun içindeki yetenekler tarafından adilane ölçülmüş, tartılmış ve değerlendirilmiş olmasına bağlıdır. Ruhun temel anlamın deneyime kattığı bir güç olduğuna inanır. Artık, temel anlam görünen anlamdan çok farklıdır, çünkü iki farklı şifre, yaratırız, yaratmışızdır. Biri insanın, diğeri ise Tanrı'nın ya da doğanın şifresidir. Biri kutsal şeylerin şifresi olarak görülebilir, diğeri ise din dışı

şeylerin. Genellikle, insan maddi yaşam tarzını ilahi bir şifre üzerine kurmaz. Bu dünyayı, çoğunlukla zaman içindeki uzlaşma kalıpları-bütünüyle tatmin edici olmayan ve sıklıkla da sorunlarının kaynağı olan uzlaşma kalıpları üzerine kurar. Buna karşın -bildiğini fark etsin ya da etmesin-bildiği bir başka şifre daha vardır ve hayatın daha geniş kalıpları içinde varoldukça kaçınılmaz olanların şifresidir. Yerine getirilmesi gerekli bir yasalar kalıbı vardır. İnsan yapımı kuralları çiğneyebilir ve hayatta kalabilir, ancak eğer bu insan tarafından yapılmayan, sonsuz bir varlığı olan kuralları çiğnersek, ciddi zorlukların altına girebiliriz. Doğa bu çiğnemeyi telafi etmediğimiz ve yaşamın temel kalıbı ile uygun ve uyumlu bir ilişkiye dönmediğimiz sürece asla durmayacaktır.

Rüya fenomeni bununla ilgili, insana kendi hayatının sorumluluklarını geri getirmenin bir yolu olarak görünmektedir. Uyku sürecine beyin ve merkezi sinir sisteminin tüm ikaz süreçlerinin azalması eşlik ettiğini biliyoruz. Uykudayken, her türlü uyarana daha az şiddetli tepki veririz. Kalbin daha az hızlı atmaya belirgin bir eğilimi vardır. Belirgin biçimde yavaşlayan metabolizmanın süreçlerinde bariz bir değişim vardır. Aynı zamanda, bedenin durağanlaşma eğilimi ile birlikte motor sistemdeki enerjinin gittikçe boşaldığını da fark ederiz. Ve en çok da, elbette ki bu sürecin nesnel zihinsel fonksiyonlarımızın gittikçe durmasıyla sonlandığının ayırtına varırız.

Hayvanlar ve daha aşağı yaratıklar üzerine yapılan uyku çalışmaları bazı ilginç bilgileri dikkatimize sunar. Bizim uyuduğumuz uyku türü hayvansal yaşamın daha yüksek biçimlerine özgü görünmektedir. Bütün yaratıkların muhtemelen bir şekilde dinlendiği doğrudur ancak yaşayan varlıklar merdiveninden aşağıya doğru indikçe daha fazla dinlenme ve daha az uyku buluruz. Uyku sürecine, insanda ve diğer daha yüksek hayvanlarda gördüğümüz gibi bilincin bütünüyle sönmesi durumunun eşlik etmediğini buluruz. Bu nedenle, daha düşük hayat formlarının uykuya ihtiyacı olmadığı ve bildiğimiz şekliyle uykunun bir tür psişik gereklilik olduğu, yalnızca tecrübeleri içerisinde kendi yaşamları ile evrensel yaşam arasında bir çatışma olan varlıklar için gerekli olduğu söylenebilir.

Hayvanlar –ve özellikle de doğanın daha aşağı krallıkları- içgüdü ile öylesine tutarlı bir uygunluk içinde yaşar ki, onu ihlal ettikleri çok nadir görülür. İnsan ise, durmadan onu ihlal eder ya da onu öylesine konumlandırır ki, ona bağlı kalamaz. Böylelikle, yaratıkların doğa ile herhangi olağan bir çatışmaya girmediği yerde sinir sistemi çok az yıpranır ve bu nedenle de bildiğimiz anlamda uykuya daha az ihtiyaç olur. Hayvanlar bir hayli süre dinlenir, ancak tek gözü açık dinlenme gibi muhteşem bir huyları vardır. Bir kedi çok sessiz olabilir ve siz de onun saatlerce uykuda olduğunu düşünebilirsiniz, ancak olağandışı en ufak bir belirtide, kedinin gözü derhal açılır. Bu onu sarsmaz ve uyandırmaz, o yalnızca çevresi hakkındaki bilincini asla kaybetmemiştir. Aynısı pek çok hayvan için de doğrudur. Bazı hayvanlar, motor sistemlerinin bütünüyle rahatlamasına ihtiyaçları olmadığını gösterecek şekilde ayakta uyur. Bir hayvan dinlenebilir ve bütünüyle rahatlamış gibi görünebilir ancak insan uykusuyla bir tuttuğumuz o özel koma benzeri bir duruma geçmezler.

Yüksek türdeki bazı memeliler de uyur, ancak bunların aynı zamanda şimdilerde nevrotik yatkınlıklara sahip oldukları belirlenmiştir. Ancak insanla bir süre ilişki kurmalarının sonucu olarak, sayısız hayvan şiddetli biçimde hasta olmuştur. Artık, hayvan psikologları yetiştirmemiz gerektiğine dair kanıtlar mevcuttur. Bunun nedeni hayvanların kendi doğası dolayısıyla psikotik olması değil, deneylerin bir hayvanı –örnek olarak bir fareyi- şaşkınlık biçiminde inanılmaz bir aşınma içine sürüklerseniz onun nevrotik olacağını ve insan türüyle daha da yakından ilişki kuracağı şekilde bütün belirtileri göstereceğini ortaya koymasıdır.

Psikoloji üzerine çalışmalar ve deneyler çevre ve nevroz arasındaki ilişki hakkında belirgin sonuçlara işaret eder. Örneğin, bitmeyen gürültünün, ritmin beklenmedik şekilde kesilmesinin, tutarsız durumların ve canlıların normal faaliyetlerindeki yasa ve düzenin durmaksızın ihlal edilmesi gibi stres türlerinin hayvanlarda nevroz oluşumuna yardımcı olduğu açıktır. Bu aynı zamanda bizim yaşam tarzımıza da uygulanabilir ve neden nevrotik olduğumuzu açıklamaya da yardımcı olabilir. Bir nevroza genellikle ilginç yan etkiler eşlik eder. Nevrotik canlılar yorulur –bilhassa fiziksel

olarak değil, sinirsel olarak tükenirler. Çok daha fazla uykuya ihtiyaç duyarlar. Aynı zamanda iştah durumları da değişir. Genellikle daha fazla yerler. Aynı zamanda, organizmanın işleyişini sürdürmek için çeşitli uyarım biçimlerine gittikçe daha da bağlı yaşarlar.

Nevrotik kişide, uyku doğanın gerilimi telafi etme yöntemi gibi görünür. İnsanoğlunun ve diğer yüksek türde hayvanların neden uykuya ihtiyaç duyduğunu bu durum açıklar. Kişiye aniden hücum eden acil durum, stres olağandışı herhangi bir faaliyet biçimini telafi etmenin bir yoludur. Eğer bir hayvan yeni bir çevreye yerleşirse, uyum sağlayacaktır. Eğer bu çevre makul bir devamlılık içerisinde değişirse uyum sağlamayı sürdürecektir, ancak değişimler akıldışı şekilde hızlıysa, hayvan nevrotik olur. Bu, aynı şekilde içerisinde bulunan ilerleme kavramımızın durmaksızın değişen değer ve emniyet durumlarına uymayı gerekli hale getiren bizim ilerleme kavramımızın yer aldığı yaşam tarzımıza da uygulanabilir. Belli stres türlerinin gittikçe sık veya güçlü hale gelmesi gibi, uyku sürecinin de gittikçe gerekli ve önemli hale gelmesi de doğaldır.

İnsanın uyuma ve uyanma döngüsünün etrafındaki dünya ile ilişkili olduğu kesindir. Uyku fenomeninin insan ve evrensel hayat arasındaki meşru bağlantılardan biri olduğu fikri şimdilerde genel kabul görmektedir. En şüpheci düşünür bile bugün uyku ve uyanmanın güneş sistemindeki ışık ve karanlık fenomenine sıkı sıkıya bağlı olduğuna inanma eğilimindedir. Gece, yalnızca karanlık ve insan faaliyetleri üzerindeki sınırlamalarından dolayı değil, güneş ışığının unsurlarından biri olan gündüz vakti varolan, bir tür enerjinin kayboluşunu temsil ettiği için önemli bir faktördür. Gün ışığının kayboluşu yalnızca bir sembol değildir, kişinin yaşam gücü için gerçek bir kayıptır, çünkü onun hayati kaynakları gün ışığından artar ve karanlıkta azalır. Bu gerçektir, çünkü ışık uyarıcı bir faktördür. Bu karanlık tarafından engellendiğinde, kişinin hayatta kalmasının ona bağlı olduğu enerji titreşimlerinde belirgin bir değişim olduğu görülür.

Bu sürecin epey anlamı vardır, öyleyse onu biraz daha açıklayalım. Eğer insanın nesnel bilincini ortadan kaldırırsanız, insanın içindeki başka türlü gizli kalacak bir şeyi ifşa etmiş olursunuz. Bu nesnel bilinç öylesine pozitif ve aktiftir ki insanın içindeki pasif süreçlerin farkında olmayız. Her zaman işler haldedirler ancak bunu bilmeyiz. Şimdi, dünyanın bir bölgesindeki ışığı ortadan kaldırırsanız insanın nesnel enerjisine denk bir şeyi ortadan kaldırmış olursunuz. Bu olduğu anda, bir başka türde enerji –her zaman varolan bir ancak güneş enerjisi çok daha pozitif olduğu için gizli alan bir başka enerji- yönetimi devralır. Güneş enerjisinin yokluğunda, bu diğer enerji çok daha çabuk fark edilebilir ve elbette ki, gündüz olduğu gibi etkisiz durumda değildir. Gece, bir diğer deyişle, karanlığın enerjisi ışığın enerjisine üstün gelmemiştir. Güneş ışınının kılıcı artık karanlığın ejderhasını öldürmez.

Eğer güneş ışığını ortadan kaldırırsanız, hangi diğer enerjiyi serbest bırakırsınız? Elbette ki, en yaygın düşünce ay enerjisi olacaktır, çünkü ay enerjisinin gerçek olduğunu ve diğer şeylerin yanında gelgitleri de etkilediğini biliriz. Ancak aynı zamanda ay enerjisinin tutarsız olduğunu da biliriz, çünkü ay evreden evreye geçer, bu nedenle de gece enerjisini açıklamak için çok daha bir şey aramalıyız. Böylelikle de, kesim ve kaçınılmaz bir sonuca varmış oluruz. Şöyle ki, bizzat dünyanın bir enerjisi, dünyanın yüzeyinden dışarı doğru hareket eden bir tür dirimsellik vardır.

Dünyanın gizemli bir elektro-kimyasal yapı olduğunu ve bir tür enerji yaydığını biliyoruz. Dünyadan yayılan bu enerjinin antikite tarafından bilindiğinden de eminiz. Aynı zamanda bizler için bunun somatik bir enerji, uyuşukluğa neden olan ve içinde bir tür psişik toksin taşıyan bir enerji olduğu da kaydedilmiştir. Dünyanın enerjisinin, bu nedenle, büyük olasılıkla insanın gerçek psişik hayatına katkıda bulunacak çok az şeyi vardır. Dünya enerjisinin bedensel yapıların kuvvetlenmesine yardımcı olduğunu ve solar enerjinin daha uyarıcı, daha tahriş edici olduğunu ve merkezi sinir sisteminin süreçlerine daha fazla dahil olduğunu da biliyoruz. Veremi günışığı ile iyileştirme deneylerinin konusu da budur. Diğer bir deyişle, solar enerji aktive eden bir enerjidir. Lunar enerji

ise periyodik ve döngüseldir. Dünyanın enerjisi ise neredeyse tamamıyla fizikseldir ve bu nedenle de fiziksel organizmalar üzerinde doğrudan etkisi bulunur. Böylelikle uyku süreci sırasında, dinlenmeye eşlik eden iyileştirici araçlardan bir kısmının, solar yoğunluğun egemenliğinden kurtulan dünya enerjisinin insan bünyesinin maddi kısımlarını yenilemeye yardımcı olması gerçeğine bağlı bulunması muhtemeldir. Bu enerji, hayatta kalmak için zorunlu olan fiziksel faktörlerin beslenmesine ve büyütülmesine yardımcı olur, ancak insanın psiko-mental hayatında çok az rol oynar.

Bu nedenle, dünya enerjisi büyük ölçüde gelişim ve solar enerji ise büyük oranda fonksiyonlarla bağlantılıdır. Gelişim vücudun tükenmiş süreçlerinin ve maddelerinin iyileştirilmesiyle ilgiliyken, fonksiyonlar bu kaynakların durmaksızın tüketilmesiyle ilgilidir. İnsan, bu yüzden, bu ikisi arasındaki belli bir denge üzerine kuruludur. Bildiğimiz anlamda herhangi bir entelektüel hayatı olmayan hayvan ise, insanın yaptığı gibi bir psişik enerji harcamaz. Böylelikle, o da insan gibi, hem ışık hem de karanlık içerisinde yaşarken, daha istikrarlı bir uyku elde eder. Fiziksel anlamda insandan çok daha kutuplaşmış olduğu için aynı zamanda, pek çok hayvanda gördüğümüz gece faaliyetlerini fazlaca gerçekleştirir.

Uykunun, beden için yalnızca periyodik bir ihtiyaç olduğu ve neredeyse bütünüyle bireyin kaynaklarının tükenmesine bağlı bulunduğu varsayılmıştır. Ancak sorunu dikkatlice inceleyince, gündüz uyumak zorunda kalan gece işçisinin, psikolojik durumunun gündüz işçisi kadar iyi olmadığını görürüz. Bu elbette ki bütün gece işçileri nevrotik olacak anlamına gelmez. Daha ziyade, gün ve gecenin kendine özgü atmosferik kimyasının tersine çalıştığını gösterir. Gece saatleri boyunca, kişinin metabolik süreçlerinin azaldığından daha önce bahsetmiştik. Halbuki uyanık durumdayken onu canlandırmak için 200 ila 250'ye ihtiyaç varken, uyku durumundayken bunu başarmak için 100 veya 150 kaloriye ihtiyaç vardır. Ancak düşen aynı metabolik süreç gece işçilerinin durumunda da belirlenmiştir. Bu işçilerin metabolik süreçlerinin gündüz uykularında

daha yavaş olacağını düşünebiliriz ancak öyle olmaz. Metabolizma ister gündüz işçisi isterse gece işçisi olsun geceleri, sürecin insan bedeninin dışında yattığını ve doğada işleyen bir başka sürece bağlı olduğunu gösterecek şekilde yavaşlar. Böylece, uyku kendi nedenselliği için sayısız faktör içerir.

Uyku fenomeni kendi içinde sayısız bölüme ayrılır. Bizler daima kişinin ya uyanık ya da uykuda olduğunu düşünürüz. Bu genel anlamda doğru da olsa, *uyku* terimi hepsi de farklı kişilerde tam olarak aynı şekilde işlemeyen değişik süreçlerin geniş bir çeşitliliğini kapsar. Uykunun seviyeleri vardır. Uyku evinin, bir tek nesnellikten ayrılanı değil, pek çok odası mevcuttur. Uykuda pek çok yapısal özellikler fark edebiliriz ve kadim gökbilimciler, bunlar hakkında burada bahsedilmeye değer bazı sonuçlara ulaşmışlardır. Teorilerden bir tanesi kişilerin uyku süreçlerinin doğdukları sıradaki gezegenlerin konumlarından etkilendiği ve gezegenlerin belli konumlarda olduğu sırada doğan kişilerin gecenin çeşitli kısımlarında uyumakta güçlük çektikleri ve temelde farklı uyku ritimleri olduğu yönündedir.

Örneğin herkesin sekiz saat uyuması, saat on civarı yatağa gitmesi, altı buçuk yedi civarı kalkması gerektiğine ve bunun ineği doğru zamanda sağmanın önemi üzerine kurulu eski moda çiftçi modelini oluşturduğuna inanmaktan hoşlanırız. Aslında, bunlar insanın uydurduğu farazi kurallardır. Sayısız kişi, özellikle de belli yaratılıştakiler, sekiz saat uykunun kendilerine yetmeyeceğini düşünürken, diğerleri bunu çok fazla bulabilir. Gerekli olan uykunun miktarı çok sayıda farklı koşul tarafından düzenleniyor görünür. İlgili unsurlardan biri uykunun sağlamlığıdır. Bazı insanlar hafif uyurken, diğerlerinin uykusu ağırdır. Uyku aynı zamanda bir kişinin hayatında, sıcaklık, gürültü, iklim, yiyecek ve diğer benzeri faktörlerden etkilenerek bir geceden diğerine farklılık gösterir. Gençlerin uykuya genellikle yaşlılardan daha çok ihtiyaç duyduğu gözlemlenebilir. İhtiyarlar sıklıkla daha az uykuya ama daha fazla dinlenmeye ihtiyaç duyar. Böylelikle dinlenme ve uyku arasında tedricen ortaya çıkan açık bir bölünme fark edebiliriz. Dinlenme büyük ölçüde,

zorunlu olarak bilinci feda etmeden kaynakların tükenişini azaltma sürecidir. Uyku ise, öyle ya da böyle bilinçlilik faktörünün bütünüyle dışarı bırakılmasını temsil eder.

Bazıları sabah saatlerinde daha kolay uyur. Çoğu sanatçı ve yaratıcı insan gecenin geç vakitlerinden çok daha iyi çalıştıklarını düşünür ve bizler de eğer gece enerjilerinin hissizleşme veya titreşim oranını azaltma eğilimi varsa, bunun nasıl doğru olabildiğini merak ederiz. Bence cevap, bu yaratıcı dehaların çoğunlukla oturarak vakit geçiren insanlar olmasındadır. Bu nedenle de, içinde bedenlerini dinlendirdikleri ama aklın uyarılmasını da sürdürdükleri bir tür fiziksel rahatlamaya eğilimlidirler. Aynı zamanda kişinin içsel yaşamı güçlendikçe, dıştaki hayat modelleri üzerine gittikçe daha az bağlı kalır. Psikolojik olarak, kendi içsel yaşamı ile daimi bir birleşmeye yakın olan kişi, amaçları neredeyse tamamıyla fiziksel olan kişilerden daha farklı türde bir uykuya ihtiyaç duyar. Bu yüzden, bilim adamı, sanatçı, mistik, şair çoğunlukla ilhamının çoğunu, dünyanın geri kalanının yavaşladığı ve gündelik faaliyetlerinin müdahale, ihtilaf ve baskısının ortadan kalktığı gecede bulacaktır. Kişi kendi yaratıcılığına büyük olasılıkla, bir tür vizyon, gerçek anlamda bilinçsiz olmaksızın görülen bir tür uyku deneyimi elde ettiği sessiz bir sükunet ortamında ulaşabilecektir. Nesnel bir kişi olarak kendisi ile kendi öznel psişik kaynakları ile öyle ya da böyle bilinçli bir köprü kurmuştur. Eğer muazzam bir sinir gerilimi içinde olsa, bitkinlik onu muhtemelen uykuya sürükleyecekti, ancak eğer rahatlamış olursa, çoğumuzun uyku fenomeninde kaydettiği psişik dürtülere karşı alıcı olabilir.

Kişiye gelen en önemli ve hayati rüyalar en derin uyku periyodunda gelmez. Uykunun yoğunluğu veya bütünlüğü tedricen azalır. Normalde, kişi en bütünsel ve ağır uykusunu uykuya daldıktan hemen sonra uyur. Tedricen, birkaç saat sonra, uykunun yoğunluğu düşer, böylelikle normal koşullar altında, uyanma uyuma sürecinden daha tedricidir. Bu nedenle, rüyaların uykunun ilk dört saatinde, sabaha doğru ya da uyanma zamanına doğru olduğu kadar çok ortaya çıkması muhtemel değildir. Nesnelliğin uyanma ile yeniden kurulduğu noktadan az önce uyuyan kişi,

trans veya derin meditasyona benzetilebilecek uyuma ve uyanıklık arası bir duruma geçer. Uyanık değildir, ama tamamen uyumuyordur da. Kişi çoğunlukla uykuda olduğu halde uyanık olduğu duygusunu taşır ve baskıların birleşmesini deneyimler. Rüyaların, vizyonların ve uyarıların en canlı ve en sık olduğu zaman bu zamandır. Bir parça uyanık olduğunda kişi rüyayı hatırlayabilir. Bir parça uykuda olduğundaysa, rüya görebilir. Bir parça nesnel farkındalık yaşadığından, rüyanın kabulüne katkıda bulunabilir.

Öğrenebildiklerimizden, prodomik rüyanın ya da bazı stresli durumlarda kişinin durumuyla ilgili olan rüyanın, genellikle bu zamanda ortaya çıkacağını varsayıyorum, çünkü her halükarda, baskı dolu rüya hatırlanmayı isteyecektir. Doğa bizlerin uyandığımızda o rüyayı hatırlamamızı ister çünkü ondan bihaber olursak, bize nesnel anlamda hizmet edemez. Öyleyse rüyanın kendisi ile birlikte getirdiği anlamından veya amacından bihaber olunması sorunu uyuma ve uyanma arasında bu rüya için bir aracı gibi hizmet etmesi için bir ilişki sağlamasıyla karşılanmış olur.

Gerçek uyku ile uyanıklık arasındaki o gizemli kısa mesafede bilincin iki bölgesinin birbirine çok yakın olduğu bir periyot vardır. Mısırlılar –diğer antik halkların çoğu gibi- bunu biliyordu ve görünür ve görünmez olan o iki dünyanın sabahın bu küçük saatlerinde birbirine en yakın durduğu zaman olduğunu belirtmişlerdir. Doğum ve ölümlerin bu saatlerde çok olmasını da bu nedene bağlarlardı. Çünkü bu saatlerde, durumlar öylesine ince bir sınıra geliyordu ki, varlığın iki durumu birbirine karışır ve ortak hareket eder ve birbiri içine akar görünürdü. Sonrasında ise, saatler ilerledikçe, kişinin nesnel veya dış bilinçlilik haline dönmesiyle, git gide ayrılırlar.

Bu özgün psikolojik süreç alacakaranlık periyodunda ortaya çıkar ve alacakaranlık saati dünya enerjisi ile solar enerji arasında bir tür denge ile uyumludur. Solar ışığın ilk ışını dönmektedir. Günün çoktan ulaştığı gökyüzünün bir başka noktasından yansıyan bir şafak parıltısı olarak ortaya çıkar. Ancak o yalnızca beklenen bir ışığın parlaklığıdır ve solar enerjinin ilk güçsüzlüğünün

dünyanın süptil enerjisi ile karışması sürecinde, bu iki enerjinin dengeye oturduğu kısa bir an vardır. Gecenin inmesiyle, dünya solar enerjiyi fetheder, şafağın gelmesiyleyse solar enerji dünyayı fetheder. Güneş-tanrı Horus, gecenin tanrısı Piton'u öldürür. Ancak dengede oldukları periyotta insanın psişik hayatında gizemli bir ön belirti veya sembolik durum ortaya çıkar. O an için herhangi bir çatışma yoktur. Şeyler her iki faaliyet alanının da birbiriyle uyum içinde olduğu eksiksiz bir denge içindedir. Ve insanın tüm yaşamının en uygun anı da işte bu özel askıya alma anıdır. Bu anlarda, ne dıştakilerin tahakkümü altında kalmış, ne de iç dünyasına batmıştır, çünkü her ikisi de birbiriyle bütünleşmiştir.

Mısırlılar bu yüzden şafağın alacakaranlığını iki dünya arasındaki kapı –canlıların her iki yöne de gidebildiği bir giriş yolu veya kapı- ile sembolize etmiştir. Bu saatler içinde, Hermetik öğretiye göre, Psikopompos ya da Ruhların Çobanı, ruhları ölüler dünyası ile yaşayanlar dünyası veya uyuyanlar dünyası ile uyanmışlar dünyası arasında ileri geri güder. İki enerji durumunun denge içinde olduğu bu anlarda, gizemli bir simya bileşiği de oluştururlar. Belki de bu tıpkı ruh ve maddenin evlilik sembolü gibi güneş ve ayın evliliğinin kadim sembolüdür. Burada, bu denge içerisinde günün kalan yirmi dört saatinin hiçbir bölümünde ortaya çıkmayan bir geçerlilik anı vardır. Kadim halklar bu denge noktasının, sadece solar enerji üstünlüğü ele geçirmeden önceki birkaç dakika sürdüğüne inanırlardı.

Peki bu niye akşam saatleri için geçerli değildir? Işık ve karanlık arasındaki alacakaranlık anı neden aynı ölçüde önemli değildir? Yanıt günün sinir gerilimi psişik bir tükenme yarattığı ve bunun yüzünden, psişik dengenin sağlanamadığı şeklindedir. Durum kısmen vücudun ilk kez dinlenebilmesine dayalı gibi görünmektedir. Sonuç olarak, bu özgün geçiş periyodunun ortaya çıktığı saatler akşam değil sabah saatleridir. Genellikle mevsimlere ve kadim gezegen saatlerine ve bir ölçüde her gün gökyüzünün o saatteki hareketi ve pozisyonu ile konumlanmasına göre değişiklik gösterecek şekilde sabah dört ile beş arasındadır.

Bu özgün duraklama anında, öyleyse, kişi tek seferde bütünüyle açık hale gelir. Aslında, insan bu açıklığın bilinçli deneyimine sahip değildir, ama enerji toplamış halde, daha özdenetimli, gün için büyük bir iyimserlik içinde, planlarını gerçekleştirme dürtüsüyle uyanır. Eğer sağlığı da iyiyse, masalsı bir canlılıkla kalkar ve bu canlılığın yarısını egzersiz yaparak harcar. Egzersizleri bitirmesiyle birlikte tekrar yatağa dönecek kıvama gelir. Ancak bu konuda kendini iyi hisseder ve iyimserdir bu ise çok önemli bir faktördür. Egzersiz yapan hiçbir hayvan göremeyiz. Ama çoğu insan bunun yardımcı olduğuna inanır ve egzersizler olmasa bile bu inanç onlara yardımcı olur. Sokrates bir keresinde egzersizin, yapan kişiye bir şey vermediği sürece anlamsız olduğunu belirtmiştir. Bir yerlere gitmediği sürece yürüyüş yapmayı reddetmiştir, ama herkese de bir yerlere gitmelerini tavsiye etmiştir.

Ne olursa olsun, bu uyanma psikolojisi aynı zamanda, bizlere sabah saatlerindeki alacakaranlık deneyimleriyle ilgili bir anahtar verir. Eğer gerçekse –bunu destekleyecek pek çok şey var gibi görünüyor- özel bir psiko-kimyasal denge varmış ve bilincin bu iki durumunun o anda herhangi bir çatışma olmaksızın birbirine karışma ihtimali çok yüksek gibidir, öyleyse kişi içsel yaşamına en iyi bu saatlerde ulaşabilir. Aynı zamanda, bilinç bilgiye o anda en alıcı durumdadır. Böylece, eğer insan kendini araştırma yeteneğine sahipse, bunu yapmak için o zaman periyotları ona büyük kolaylık sağlayacaktır. O anda kendi bütünselliğinin en iyi şekline ulaşarak, bu dünyada olabileceği belki de en bilge durumda olur. Mısırlılar aynı zamanda kişinin bunları hatırlayıp hatırlamamasının çok da önemli olmadığını, aslında gizemli alacakaranlık saatindeki bu değiş tokuşla birlikte, biz bilelim ya da bilmeyelim, belli bir içsel psişik dengenin yerine geldiğini ve bu değiş tokuşun kişinin psişik sağlığını sürdürmek için çok önemli olduğunu düşünmüşlerdir. Eğer onun hakkında hiçbir şey bilmezse de hiçbir sorun yoktur, bu tecrübe sayesinde daha berrak bir akıl ve mevcut bir sezgisel güçle uyanır.

Bundan dolayı da, eğer temel fikir veya enerjilerin takası için özel bir ihtiyaç varsa, bu iki doğanın buluştuğu o özel zamanda önemli bir rüya görmemiz muhtemeldir. Bu, psişik doğanın doğrudan beden ve aklın nesnel fonksiyonlarıyla iletişime geçtiği zamandır. Göğün iradesinin olabilecek en hızlı şekilde yeryüzünde hissedileceği zaman budur. İlahi olanın her yirmi-dört saatlik periyotta kişiyle iletişim kurduğu zaman da bu andır. Bu belki de kişinin hatırlaması gerekli bir şeydir, çünkü bu bir tür günlük psişik hızlandırma, içsel insan ve dış kişilik arasında yeni bir anlaşmadır. Bu anlaşma yaşam için gereklidir ve eğer kişinin davranış veya huylarındaki bir durum bu anlaşmanın yapılamayacağı kadar imkansız hale gelirse, o kişinin başı belada demektir.

Şunu da sorabiliriz, "Ya eğer kişinin 'gece vardiyası'nda çalışması gereken bir mesleği varsa, bu nedenle de o saatlerde uyanık kalıyorsa?" Bu sorun üzerine yapılan bir araştırma, bu koşullar altında da takasın meydana geldiğine ancak kişinin bunu daha az fark ettiğine işaret eder. Nihayetinde, işlem son derece hızlıdır ve uykunun belirgin bir kesintisi olmaksızın meydana geldiği için bilinçli faaliyetin müdahalesi olmadan da ortaya çıkabilir. Gerçekte, bir kişinin bilinçli faaliyetin engellemesi olmaksızın uyuyamadığı kayıtlı bir vaka da mevcuttur. Bu kişi I. Dünya Savaşı sırasında başından vurulmuştur ve on sekiz yıl boyunca bir daha uyuyamamıştır. Günde yorulmaksızın ve uyuduğunun farkında olmadan üç vardiya, yirmi-dört saat çalışmıştır. Ama aslında bu zamanın çoğunda uyuyordur, fakat yalnızca saniyeler süren bir dizi uyku deneyimi şeklinde yapıyordur bunu. Bilinç ile bilinçdışını durmadan değiştiriyordur, ancak bu öylesine hızlı oluyordur ki bunun farkında değildir. Doğa, biz onu engellemedikçe bu tür şeyleri kendisi halleder.

Böylelikle, bu psişik deneyimin normal şartlarda, her zaman kişi bunun farkında olmasa da meydana geldiği ve titreşimsel olarak insan için gerekli olduğunu gösteren pek çok şey olduğunu gördük. Aynı zamanda, bu özel alacakaranlık şafağının kişinin bilgilenmesi için mükemmel bir periyot olduğunu da gördük. Halbuki günün geri kalanında çevresindeki dünya tarafından bilgilendirilirken, bu periyotta içindeki ve arkasındaki dünya tarafından bilgilendirilir. Ve bunun bir

sonucu olarak, sezgisel gerçeğin, içindeki belirli gelişimlerin kaynağı olan bilincine doğru sürekli akışı söz konusudur. Kişi yalnızca etrafındaki koşullara göre değil, içindeki hayata göre de hareket etmelidir. İçindeki hayatın uyanık kaldığı saatlerde çok az otoritesi bulunduğu için, içsel hayatın otorite anı bu diğer periyottur. O an kişiyi yalnızca geri kalan yirmi dört saatte değil, belki de pek çok gün koruyacak muazzam enerji salınımını sağlar. Bu özgün psikolojik süreç vakti geldiğinde modern psikolojik araştırmalar içinde kendine bir yer edinebilir.

Günümüzde rüya görenin dünyasını bireyin, kendi içsel bilinçaltına ait nesnel yeteneklerin gevşemesiyle özgür kaldığı psikolojik bir fonksiyon alanından daha fazlası olarak görmeye yatkın değiliz. Ancak, eğer uyku git gide kendi içsel hayatımızın öznelliğine çekilmeyi temsil ediyorsa, bu içsel dünya içinde şimdiye kadar psikolojinin kabul etmeye istekli olduğundan çok daha fazlasının kilitli kalmış olabileceği fikrinin altında yatan geçerli bir kavram bulunabilir.

BÖLÜM III
RÜYALAR YOLUYLA ÖZ ÖĞRENİM

Delphi'deki Pythian Apollo'nun kehanetleri çoğunlukla doğru olmasaydı, Yunan kehanet süreçleri de başarılı olamazdı. Elbette bu kehanetlerin genelde, olaylar gerçekten vuku bulana kadar iki anlamlı, yorumlaması güç ve anlaşılmaz olduğu muhakkaktı – bu, modern septikleri için bir mazerettir. Buna rağmen bu bilgilerin bir kaydını topladıktan sonra Cicero, birçoğunun dünya ilminin ötesinde olduğu; bunlarda bilinçli insanın yargısını aşan bir şeyler olduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca pek çok durumda, kehanetler şaşırtıcı biçimde en küçük detayına kadar gerçekleşmişti. Kuşkusuz Yunan kahinlerin ünlü olmalarının ve onlara her sınıftan insanın danışmasının nedeni, doğruluk konusunda günbegün kazandıkları itibardı. Bu eski yazarlar tarafından da dile getirilmiştir. Hatta en gönülsüzleri bile, bu kahinlerin evrensel anlamda yapıcı olduğunu, önerilerinin kişinin ve halkın yararına olduğunu; iç huzura büyük katkılar sağladığını ve devletler ile liderlere rehberlik ettiklerini kabul etmiştir. En uğursuz vahiylerin de birçoğunun doğru olduğu kanıtlanmış, uyarıları nadiren felaket olmaksızın göz ardı edilmiştir.

Hatta Sokrates bile kahinlere hayran kalmış ve onların belki de, insanoğlu için mümkün olan hayat ve dünya ilminin en derin kaynaklarından birini sunduğunu kabul etmiş görünüyordu. Kahinlerin birçoğu açık biçimde aydınlatıcıydı. Sanat, bilim, din ve felsefe üzerine pek çok soruya yanıt getirdiler; ekinlerin korunmasına yardım ettiler; ziraatçılara hasat planlarında destek oldular; fırtına ve salgınlar hakkında uyardılar. Böyle bilgilere uyanık bir haldeyken normal şekilde erişilemeyeceği kadim halklar için elbette aşikardı.

Son derece özenle seçilmiş olan Delphi rahibeleri genellikle genç kadınlardı, buna karşın bazıları büyük itibar ve saygınlıkla daha ileri yaşlara ulaşmıştı. Bu kişiler dünyevi işler üzerine eğitimli değillerdi. Onlar tapınak bakireleriydi, ayrı ve yalnız bir manastır hayatı yaşarlardı. Devlet idaresi ya da tıp veya bu konuların hiçbiri üzerine eğitim almamışlardı ancak vahiylerinin doğruluğunun kendi hayatlarının safiyeti ve dürüstlüğüne dayandığına inanıyorlardı. Sanırım bu, başka bir ilgi konusudur ve birileri değerlendirmeye alacaktır.

İnsanın normal durumunun hem doğal hem de yapay yoldan bozulabildiği açıktır. Kadim halkların pek çoğunda delilere, umutsuz biçimde zihin hastalığı olan kimselere, ayrıcalıklı bir hürmet duyulurdu. Onların Tanrı'ya çok yakın olduğuna inanılırdı; onlar Tanrı'nın kendisine aitti. Aslında bu dünyaya ait değillerdi, onlara şefkatli davranmak ve onları, bazen kendilerinden bile, korumak ise herkesin sorumluluğundaydı. Onların deliliği, içki ve şarapla kışkırtılan Dionysos kültünün ilahi deliliğine benzer bir şey olarak görülürdü. Dini ritüelde gizemli içsel algıları açmak amacıyla girilen vecit halinde, kişi aniden insani sınırlarından kurtulur ve bu dünyanın ötesindeki güçlerle temas kurabilirdi.

Eski Amerikalı Kızılderili kabilelerinin pek çoğu da bu engin anlayıştan yararlanmıştır. Genellikle ya hipnotik araçlarla ya da bir kendi kendine-telkin yöntemiyle trans hali sağlanırdı. Eski büyücü hekimler de neredeyse istedikleri zaman kendilerini transa sokabiliyordu. Kabile hayatında, önceden bildiklerinin doğruluğunu kanıtlamak için ise fevkalade fırsatları vardı. Onlar, güvenilir bilimlerin var olmadığı, kanunlar ve yasaların bireyleri veya toplulukları korumak için pek bir şey yapmadığı bir zamana aitlerdi. Hiçbir hakkı, yasal ya da tıbbi yardım alma ayrıcalığı bulunmayan; modern psikoloji veya klasik felsefenin menfaatlerinden yoksun olan birey, hayatını büyük oranda fenomenlerin üzerine kurmuştu ve bu fenomenler neredeyse her zaman uykunun gizemiyle ve ruhun en çok bilmesi gereken şeyleri keşfetmek için uyku esnasında ayrılma gücüyle ilişkili olmuştu.

Bu düşünce dışında, ister mistik isterse psikolojik olarak ele alınsın, modern psikoloji ve psikiyatri uygulamalarını belirgin bir ölçüye kadar etkileyen bazı uygulanabilir sonuçlara ulaşırız. Bu sonuçlardan biri, pek çok durumda insan kişiliğinin psişik kompleksinin yorumlanmasında uyku fenomenlerinin önemli bir yardımcı olduğudur. Belirli koşullar altında, rüyalar sadece karakteristiklerin anahtarı değil, aynı zamanda bir nasihat biçimi, bir uyarı ya da bir temayül, kendi duygularımızın ya da düşüncelerimizin bazı acayipliliklerinin dolaysız olarak idrak edilmesi vasıtasıyla doğanın bize yardım etmeye çalıştığı bir çeşit yönlendirmedir. Doğanın, her yerde insanın cehaletinden kaynaklanan hasarı onarmak için durmaksızın çabaladığını biliyoruz. Eğer bu hasar çok büyük olursa doğa bu iş için yetersiz kalır; ancak şartlar elverdiğinde, normalliğin ve sıhhatin tabi olduğu dengeyi eski haline getirebilmemize yardımcı olmak amacıyla, kendi kendini düzeltici mekanizmasını harekete geçirir.

Doğanın bu tür yardımları ile ilgili olan pek çok ilginç deneyim kayda geçmiştir. Birey, uykuda olmasa bile, aniden ve kesin şekilde kendi doğasındaki bazı yetersizliklerin farkına varacaktır. Tehlikeye bulaşmış olduğu acil durumdan kendisini kurtarmak için düzeltici bir model oluşturan bir kavrayış anı yaşayacaktır. Bu türdeki kehanetlere pek çok örnek verilebilir; insanların tren seyahatlerini iptal etmelerinin ardından o trenin kaza yaptığı; ya da bir uçağa binmekten vazgeçmelerinin ardından o uçağın büyük bir felakete uğradığı olaylar mevcuttur. Bu türdeki önceden bilmeleri ya da malum olmaları biliyoruz çünkü dürüst ve düşünceli nesiller tarafından bunlara şahitlik edilmiştir.

Bununla birlikte bu uyarıların pek çoğu önemsenmez. Kendimizi onların dışında rasyonelleştiririz. Üstelik insanların onları kurtarabilecekken bu tür içe doğma anlarını görmezden gelmesi sonucunda bir felaketle karşılaşmış olduğu, kaydedilmiş sayısız olay vardır. Günlük yaşam biçimimizde, bu içsel kavrayışın haklı çıkacağını sorgusuz sualsiz kabul etmeyiz. Ona uymaya sevk edilmeyiz. Önyargılarımıza uymuyorsa, onu görmezden geliriz. Bu talimatlara uymak külfetli olduğunda,

onları ihlal ederiz ve tutumumuzu haklı çıkaran kanıt türünden bazı yöntemler uygularız. Bu özellikle de üzerimizde, bazen kabul edilen ve farkına varılan, ancak çoğu zaman riayet edilmeyen güçlü bir baskının olduğunu hissettiğimiz vicdan durumunda gerçekleşir. Vicdan süreci için tam bir izahımız olmasa da, vicdan dediğimiz şeyin, kişinin güvenmeyi öğrenmiş olduğu yerleşmiş fikirlerini çiğnemesiyle ya da kabul ettiklerinin doğruluğunu ihlal etmesiyle ilgili olduğunu varsaymaya yatkınızdır. Dolayısıyla vicdan, ruhani bir yeteneği temsil etmez, o sadece geleneksel kabullerin sesidir. Buna rağmen psikoloji, vicdan mekanizması ihlallerinin neredeyse her zaman neticede zarar verici olacağını kabul eder. Kişinin içindeki bütünleşmeyi bir ölçüde yok ederek onun kendisine olan saygısını kaybetmesine neden olurlar. Eğer doğru bildiği bazı değerleri çiğnemekte olduğunu hissederse, kendi içinde hayal kırıklığı yaşar ve bir korku mekanizması geliştirir çünkü bilinçaltında kendisini bir tür cezalandırmaya karşı açık hale getirdiğini hisseder.

Vicdan, uyanık olduğumuzda işler ancak biz uykudayken daha aktif işlediğini farz etmek için pek çok gerekçemiz vardır; neredeyse tüm dürtüler ve içgüdüler, bilinçli zihnimiz onların baskısını hafifletmediğinde daha güçlülerdir. İnsanın bilinçli zihni nesnel bir farkındalığa neden olur. Birey kesin biçimde kendi nesnel doğasında merkezlenmiş hale gelir, dolayısıyla çevresindeki gözle görülür ve fiziksel nesnelere karşı son derece duyarlı iken kendi içindeki görünmeyen, doğaüstü şeylere karşı daha az duyarlı olur.

Bu durumda şu soru sorulabilir; uykudayken insan, uyanık halindekinden daha fazlasını mı bilir? Bana kalırsa, muhtemelen daha fazlasını bilmez, ancak bildiklerinin daha fazla farkındadır. Uyanık durumdayken kişi kendi bilinçaltının çeşitli seviyelerine anında erişim sağlayamaz. Başka bir deyişle, bilinçaltının bilinçli olarak farkında olamaz. Neredeyse tek ulaşabildiği içsel savunma mekanizması hafızasıdır. Hafıza uyarıları bildirebilir ki bildirir de, ancak birey çoğunlukla her yeni durumun benzersiz olduğunu ve dolayısıyla sadece önceki deneyimler referans alınarak açıklanamayacağını ileri sürerek hafızaya direnir. Nitekim iki defa hapse girmiş bir hırsız bunu

hatırlayabilse de, bu onun üçüncü bir girişimde bulunmasına mani olmaz çünkü bu defa mükemmel suçun tüm ayrıntılarını hesapladığını düşünür. Ardından, bunun da işe yaramamış olduğunu anımsar, ancak o zamana kadar, yakalanma beklentilerini bozacağına inandığı yeni bir sürecin seyri üzerine bir plan yapacaktır.

Bu nedenle, hafıza bize her konuda hizmet etmez ancak eski deneyimlerimizin sadece küçük parçalarına ulaşabilmemizi sağlar. Bununla birlikte genel deneyimin oldukça büyük bir kısmı bilinçli yöntemlerle hatırlanamaz, bundan dolayı da hafıza teknikleriyle kendi kullanma yetimizin sadece belirli aşamalarına ulaşabiliriz. Hatırlanmayan seviyede, gerçekte bilinen ancak bildiğimizi bilmediğimiz çok şey vardır. Bu, sırasıyla, nesnel kavrayışımıza giren bir dizi deneyime neden olur. Yine burada, ilham verici anlar, ani mistik açılmalar veya kavrama anları yaşarız. Olağan olanın bütünüyle ötesinde olan, sırf hafızanın normal süreci ile izah edilemeyecek bir şey, bizim için aniden bilinir duruma gelir.

Bu "ani-bilme" sürecinde, rüya görerek öğrenme meselesi üzerinde etkili olabilecek ve göz önünde bulundurmamız gereken bir başka unsur daha olduğuna inanıyorum. İnsanın içsel yaşamı hiç kuşkusuz arketipseldir ve bununla kastettiğim bir modeli temsil ediyor oluşudur. İnsanın iç düzeni kurallı bir formül üzerine inşa edilmiştir ve devamlılığı varoluşun temel yasalarına bağlıdır. Nitekim insan, kendi içinde yasaya uyan bir varlık olsa dahi, dışsal kişiliğinde, bir yasa ihlalcisi olabilir. Zihinsel ve duygusal olarak, kendi yasaya uyma halini alt etmeye çalışır. Bunun için sayısız gerekçe bulur; çağlar süren bir süreçte ise insanın dışsal durumu içsel doğasından önemli derecede ayrılmıştır. Bunun sebebi, nesnelliğin, kendi süreçlerinin yoğunluğu vasıtasıyla nihai gerçeklik olarak kabul edilmeye başlamış; çevremizde ortaya çıkan problemlerin de içimizde açığa çıkan süreçlerden daha öncelikli hale gelmiş olmasıdır.

Dolayısıyla, eğer ki geleneğin, kalıtımın, doktrinleştirmenin ve deneyimin bir sonucu olarak ve tüm bunların bir ölçüde yanlış yorumlanmasıyla belli bir sonuca ya da tutuma ulaşıyorsak, psikolojik olarak sağlıksız bir kişilik bütünü geliştirebiliriz. Yine de bu kişilik hem birey hem de çevresindekiler tarafından çok da dikkate alınmaz, çünkü kişi bu türdeki sağlıksızlığın hüküm sürdüğü bir dünyada yaşıyor olabilir. İnsanların çoğunluğu da kendisi gibi olduğundan, kendi doğasını normal sayacaktır; bu normallik algısı içinde ise, diğerleri de aynını yaptığından, doğa tarafından uygulamaya koyulmuş kuralları ve yasaları çiğnemeye devam edecektir. Bu tür yasalar hemen beraberinde fiziksel cezaları da getirdiğinden onlara uymaya istekliyizdir; ancak bizleri psişik düzeyde etkileyen yasaları ne anlarız, ne değerlerini biliriz ne de onlara uyma ihtiyacı duyarız.

Esasen bu, insanın ruhsal yaşamının kendi dışındaki yönetime göz yumabileceği, onu bütünüyle anlayabileceği ya da onu en iyi davranış biçimi olarak tanıyabileceği anlamına gelir. Bu şartları karşılamak için insan giderek daha rasyonel savunmalar oluşturur. Kendisini ikna etmeye çalışır, kendi psikolojik analizini yapar ya da hüküm süren tutumların hipnozu altına girmeye razı olur. Artık hipnotize edilmiş kişi bir süreliğine hipnotizmacının isteklerini, bir dereceye kadar, yerine getirmelidir. Aynı şekilde hipnotize edilmiş bir toplum da o toplumun kabul gören usullerini ya da amaçlarını yerine getirmelidir. Bir sosyal modelin normal olduğunu varsaydığımız andan itibaren bu model içimize yerleşir ve bizim sadakatimizi ister. Böylelikle, iki farklı psişik varlık düzlemi geliştirebiliriz, dışsal düzlem neredeyse bütünüyle dış koşullara bağlı olur. Bu psişik düzlemden bir tür statik direnç ortaya çıkar. Bu, gelenekçi, değişime direnen, dogmacı ve dışlayıcı insanı doğurur. Bu, ilerleme yerine sağlamlaştırmayı korumak amacıyla yasa yapmaya yol açar. Ve bu süreç boyunca, herkes doğru olduğuna inandığı şeyi yapmaktadır, ancak hiç kimse doğrunun gerçekte ne anlama geldiğini bilmez.

Artık bu şekilde, seçkin ve terbiyeli hatalar yaparak, ilerleyebiliriz. Doğa yasalarını ardı ardına çiğnemeye devam edebiliriz; eğer bu ihlallerimiz çok ağır değilse de büyük olasılıkla, mesuliyetini başkalarının üzerine atacak olduğumuz genel sıkıntılarımız ve aksaklıklarla birlikte, yılların akışına kapılıp gideriz. Fakat aslında, iyi yaşamıyoruz; kendi var oluşumuzun kurallarına sadık değiliz. Bilincimizin yüzeyini korumaya çabalarken, içimizdeki bir şeye ihanet etmekteyiz. Bu durum genellikle baskıların kuvvetlenmesine yol açar. Kişiliğin, yaşamın içsel bütünleşmesinden ayrılması daha belirgin hale gelebilir ve zarar verici tutumlar benimsenebilir. Birey kendisini korku ve kaygıları içinde boğulurken bulabilir. Doğal iyimserliğinin tükendiğini ve sağlığının giderek kötüleştiğini fark edebilir.

Bu durum ise arketipsel bilincin, kendisini kişinin yaşamında yeniden ortaya koymak için gözü kara gayreti ile sonuçlanabilir ki bu sıklıkla gerçekleşir. Eğer bir yaşam, içsel ihtiyacının tam tersi yönünde dışarıya doğru ilerliyorsa doğa, durumu düzeltmek için hiçbir gayret göstermeden, bu felaketin öylece olmasına izin vermeyecektir. Eğer, kendi kabiliyeti neticesinde, gerçek anlamı yorumlamak için gerekli talimatı alabilmesinin bir yolu yokmuş gibi görünüyorsa bu yönlendirme, bazı sembolik biçimlerde ona ısrarla verilmeye çalışılacaktır. Bazen bu baskı öylesine büyük olur ki, uyanık saatlerde bile açığa çıkar; ancak uyku saatleri her zaman için elverişli olduğundan ve kişiliğin en kötü biçimde yönlendirilmiş bölümünün en az düzeydeki direncini ifade ettiğinden, çoğunlukla bu önemli tavsiyeler ona rüya sembolleri olarak ulaşır.

Bilinçaltı, gerçekte formsuz olan doğası nedeniyle, bizi doğrudan etkileyemez. Bütünleşmenin yüzüne gerçekten bakamayız. Onun nasıl göründüğünü bilmeyiz. Yine de, iletişim kurabildiği ya da bir şekilde semboller vasıtasıyla kısmen açığa çıkabildiği için, onu tanırız. Aslında, giydirilmediği ya da kavranabilir bir surete bürünmediği takdirde hiçbir soyutlamayı anlayamayız. Erdemin resmini çizmemiz mümkün değildir. Bunu yalnızca, misaller ve sembolizm formundaki örnekler vasıtasıyla anlayabiliriz. İlkeyi belirtmek için örnek kullanırız; bir formül bile bir örnek verilene

kadar nispeten anlamsızdır. Bundan dolayı rüyamızda ya da düşünce sürecinde, önemli bir mesaj, kendi psişemiz tarafından temin edilen bir madde vasıtasıyla, nesnel kişilik için anlamlı olacak şekilde iletilmelidir. Bu nedenle, kullanılan sembolizm nesnel dünyadan türetilmelidir.

Bu öznel bilincin bir tür kadim öğretmen ya da bilge olduğunu varsayalım, gelin bir an için böyle bir kişinin fiziksel yaşamımıza aniden girmesi durumunda tepkimizin ne olacağını hayal edelim. Son derece bilge bir kimsenin, oldukça ahmak olan bir insanın ihtiyaçlarını karşılamak için hazır beklediğini varsayın. Büyük olasılıkla, bütün süreç tamamen verimsiz olacaktır. Bilge adam ahmak insan tarafından kabul edilmeyecektir. Bilgeye, öğretmeye çalıştığı niteliklerin eski moda olduğunu ve artık kabul görmediği söylenecektir. Nitekim alışılagelmiş deneyimler dışında bir şeye eşlik etmediği ve fikir iletişiminin temelinde sözcüklerden daha güçlü bir şey olmadığı takdirde, doğrudan nasihat süreci oldukça değersiz olacaktır. Bu nedenle bazen arketipsel görüntüler; genellikle içinde bir kimsenin, ilahi veya yüce bir varlığın, hakiki gerçeklikteymiş gibi ortaya çıktığı, talimatları bildirdiği ya da ikaz ettiği veya nasihat verdiği ve ardından gelmiş olduğu soyut yere, bilinmeyene doğru gözden kaybolduğu bir vizyon formunda etki edeceklerdir.

Böylesi görsel ya da işitsel deneyimlerin alt benlik üzerindeki etkisi, barındırdığı büyük gizem sayesinde, çok daha derin olur. Böylesi bir ziyaret hafife alınmamalıdır. Tarihin akışı çoğu kez bu türdeki vizyonlar ile değişmiştir. Vizyonda verilen nasihat onu alan kişi için bütünüyle bilinmez bir şey değildir. Bu, bilinçaltında bilinen, içsel olarak doğruluğu tanınan ancak görmezden gelinen veya kendi vicdanının emirleri ile kısıtlandırılmayı istemeyen hırslı kişi tarafından unutulmuş bir nasihattir. Bu sebeple, bu tarz ziyaretlerin bilgiye bir katkıyı mı simgelendiği, yoksa sadece bilginin açığa çıkması mı olduğu –ebediyen doğru olandan gelen yeni bir etki düzeyi– sorusuna gelince, bu bir psikolojik anlamlılık durumudur.

Sanırım bir diğer husus da onunla, yani sözde ikaz ya da yönlendirici nasihat ile temas kurmaya duyulan ilgidir. Gerçekten aydınlanmış insanın ya da kişiliğimizin bütün faktörlerini bir eşitlik içinde kabul eden tarafsız bir mekanizmanın, belirli bir durumdaki olasılıklarımızın yansız ve kısa bir anlatımını teorik olarak sunabileceğini de gayet iyi biliyoruz. Bilgeliğe sahip olsaydık ve ortaya çıkması muhtemel olan şeyleri önceden görebilseydik, takip ettiğimiz süreç yüzünden gerçekte kaçınılmaz olan zorluklardan da sakınabileceğimizi de biliyoruz. Yine de böyle şeyler normal halimiz içindeyken açığa çıkmaz.

Nitekim nasihat niteliğindeki ya da öğretici olan vizyon ya da rüyaların, yabancı ya da dışsal bir varlığın bizi bilgilendirdiği anlamına gelmesi şart değildir. Bu daha çok, daha derin ve daha iyi bir parçamızın, kendi davranışımızın olasılıklarını nesnel olarak mümkün olduğundan daha geniş ölçüde kavramamızı sağladığı anlamına gelebilir. Evren yasalara uyduğundan ve bütün davranışların kendi sonuçları olması gerektiğinden, sadece neden, sonuç ve onların kaçınılmaz işleyişinin farkında olunmasını temsil eden kehanetin pek çok evresi vardır.

Bu şeyler, davranışımızı değiştirmemizi sağlayan ya da bizi çok ağır bir borç riskinden kurtaran veya makul olmayan bir anlaşma yapmaktan bizi alıkoyan bazı önsezilere yol açar. Başka bir kişiyle iş ortaklığı kurmayı planlayan bir kimsenin, bunu yapmaması konusunda güçlü bir ikaz rüyası görmüş olduğu durumlar vardır. Şimdi bu, koruyucu bir meleğin uygun zamanda araya girdiği anlamına mı gelir? Gerçeğin, insanın bir psişik varlık olarak bir karakteri değerlendirme konusunda, nesnel bilinci için mümkün olduğundan daha becerikli olduğu hakikatinde yatması daha muhtemeldir. Kişinin içsel bilinci dış bilincine nazaran daha fazlasını görür, daha iyi anlar ve daha keskin biçimde gözlemler. Kişiliğin odağı dış görünüşlerle kandırılabilecekken, insanın içsel yanı kolayca aldatılamaz. Bu iç bilincin hiç yanılmadığı anlamına gelmez, ancak genellikle tanıklık vasıfları konusunda nesnel bilinçten daha üstündür. Hiç şüphesiz ki, içe doğan şeyin yanlış çıktığı, sözde sezginin hatalı olduğu ve hatta güçlü bir mistik deneyimin nihayetinde kaçınılmaz varsayı-

lanla sonuçlanmadığı pek çok örnek de vardır. Ancak, bu tür sezgiler sayesinde korunmuş, durum ortaya çıktığında bu sezgi olmasaydı korkunç bir ikilemde kalmış olacakken mükemmel biçimde ihtiyatlı davranabilmiş olan milyonlarca kişi de vardır.

Rüya çoğunlukla kişinin bütünleşmesi ile ilişkili olarak deneyimlenir. Kişi baskı altında olduğunda, çevresindeki şartlar kontrol edilemezken, kafa karışıklığı ve bitkinlik baş gösterirken, neredeyse her zaman bir içsel iletişim biçimine gerçekten ihtiyaç duyar. Kişinin kendi merkezini bulması gerekir ve bu keşiften, yanılsama ile baş edebilmek ya da yanılsama tarafından kuşatıldığında hata karşısında zafer kazanmak için yeni bir dayanma gücü elde eder. Bu durumda problem çoğunlukla, rüyayı karakterin ya da mizacın bazı evreleri ile ilişkili olan bir grup sembolik işaret olarak tanımaktır. Bu işaretler sıklıkla problem unsurlarının kritik sıralanışının sonucu olarak kendilerini açığa vururlar. Çoğunlukla bir krizden önce yer alırlar ve bir şekilde dikkate alınmazlarsa, birey o andan hemen sonra daha ümitsiz bir duruma düşer.

Böyle rüyalarda kullanılan semboller doğal figürlerin bir çeşit sözcük dağarcığından – ardında yatan bazı yorumsal anlamları olan doğal nesnelerden, bilhassa da bizim değerlerle ilişkilendirdiğimiz nesnelerden – türerler. Bu değerler mitolojimizden, efsanelerimizden, ilmimizden, sanatımızdan, literatürümüzden veya kültürümüzden gelmektedir. Öznel doğa somut varlığa doğru olabildiğince ilerler, nesnel doğa ise kendisini belli etmeye çalışan bu etki modeli ile karşılaşmak için mümkün olduğunca öznele, soyut olana doğru uzanmalıdır. Eğer şanslıysak bu ikisinin karşılaşması, her ne olursa, bir bilginin aktarılması için bir köprü oluşturarak gerçekleşir. Böylelikle insanın rüyalarından bir tür bilgi aldığını söylemek oldukça yerinde ve doğru olacaktır. Eğer sahip olduğu bu hak ve ayrıcalıktan faydalanamazsa o zaman yanlışlık doğanın gayesinde değil, kişinin kendi içindedir.

Eğer insan, kültürünün erken dönemlerinden itibaren, rüyalarının ve sembollerinin anlamını daha genel ve yaygın olarak kabul etmiş olsaydı, bugün büyük olasılıkla psikologlara daha az ihtiyaç duyulurdu. Her birey kendi içsel yaşamını yorumlayabilir. Ancak, sembolizmi daha çok mitolojik ya da imgesel bir alana indirgediğimizden, sembolizmin kullanılmaya devam eden bir lisan olduğunu, antik mitler ile efsanelerin ise hala öznel dürtü ile iletişimin iskeleti olduğunu unuttuk. Artık mitleri kelimesi kelimesine kabul etmiyoruz. Halbuki mitler bu içsel dürtüler için anlamlı semboller olan bu alfabeyi oluşturmaya devam ediyorlar.

Rüyada verilen sembolik mesaj, her zaman kişisel ihtiyaçlar ile doğrudan bağ kurar.

Mitlerin ve efsanelerin kişisel yorumunun, mitoloji uzmanlarının bile bunlar üzerinde müşterek bir görüşü olmayacak kadar farklı olması gibi, semboller de aslında farklı kişiler için, farklı zamanlarda farklı anlamlar taşır. Yine de her zaman bir anlam vardır ve bu anlam bir şekilde bireyin kendi kişisel psikolojik modeli ile ilişkilidir. Bu nedenle anlamı tahmin etmeye çalışırken, bireyin kendisine bazı sorular sorması önemlidir: "Bu şu an benim için ne anlama geliyor? Bu neden tam da bu anda oldu? Kendisindeki olumsuz durumların gerçekleşmesini önlemem için bu rüya bana neyi bilmem gerektiğini söylüyor? Eğer rüya ürkütücü ise bu, hayatta işlemekte olan olumsuz bir faktör olduğuna işaret eder. Bu nedenle, bu faktör bulunup düzeltilmelidir. Eğer kişi anlamı bulmaz, kabul etmez ya da yanlış yorumlarsa muhtemelen rüya tekrarlanacaktır. Sorun düzeltildiğinde, rüya amacını gerçekleştirmiş olduğundan sona erecektir.

Rüyadan uyanılan zaman bazen çok önemlidir, öyle ki çoğunlukla iki şeyden birini anlatır. Uyanmak, ya kabul edişe ve bu kabul ediş sayesinde azalan gerilimin rüyanın psikolojik yoğunluğunun doğal olarak sonlanmasını da beraberinde getirdiğine işaret eder; ya da rüyanın mesajına belli bir noktada çok fazla direnç olduğunu, bireyin tamamen deneyimlemeyi reddettiğini ve uyanarak kurtulduğunu gösterir. Bu nedenle, analiz esnasında, aynı rüya tekrarlanabilir ancak

analizin safhaları ilerledikçe, kişi rüyanın farklı noktalarında uyanır. Bu gerçekleştiğinde, bu rüya gören tarafında bazı onaylamaların ya da güçlü dirençlerin varlığının göstergesidir.

Öğretici rüyalar her zaman bireyin bir sorunu ya da ihtiyacı ile ilişkili olmadığı halde, bu ilişki her zaman doğrudan da açığa çıkmaz. Rüya, hareketli bir rüya olabilir – ileriye ya da yukarıya veya geçmişe doğru ilerler ancak bir şekilde içimizdeki kargaşanın doğasını özetler, bu doğru ancak genellikle fark edilmemiş bir nedendir. Bu noktada, belki de bütün durumun ana dayanaklarından birine ulaşıyoruz. Şeylerin birçok görünen nedeni ve bir de gerçek nedeni vardır. Takındığımız tutum ve hayatımızda ortaya çıkan koşullar neredeyse her zaman temel bir prensip ya da başarılı biçimde üstesinden gelemediğimiz temel bir faktörle ilişkilidir. Çoğu insanın hayatı, küçük bir psişik model topluluğunun uzantısıdır. Bu modellerin izi yaşamın erken evrelerine –belki alışkanlıkların birikimine; belki de bazı güçlü hırslara ya da arzulara kadar– sürülebilir. Nedenleri ne olursa olsun, neredeyse her zaman gizli kalmış ya da dağınık ve bazen de alakasız görünen bir dizi koşullar vasıtasıyla kendisini tanıtan bazı temel baskılar vardır.

Bunun en yaygın örneklerinden biri çoklu evliliktir. Eğer birey talihsiz bir evlilik yaparsa, bunda sıradışı bir şey yoktur. Bu neredeyse herkesin başına gelir. Ancak kişi tekrar benzer şekilde talihiz bir evlilik, hatta belki de hayatı boyunca üç ya da dört talihsiz evlilik yaparsa, neredeyse her zaman bireyin kendisinde temel bir neden vardır. Bir başka kişi sürekli olarak işle ilgili zorluklar yaşayabilir. Bu tür problemleri olan birini tanıyorum. Çok çabalamıştı, iyi bir iş kuracaktı ve işler görünüşe göre iyi gidiyordu. Ardından, kritik bir anda aniden işine olan tüm ilgisini kaybetti. Tam da bu zamanda, elbette, bir rakip üstünlük kazanmıştı. Bu onlarca defa başına geldi, bunun sonucunda yuvası dağıldı, bu da sıkıntılarına yenilerini eklemiş, intiharı düşünecek kadar alt üst olduğu bir noktaya gelmişti; tekrarlayan sıkıntılarından kurtulmanın hiçbir yolu yokmuş gibi görünüyordu.

Bu türden şeyler sadece ayrı koşullar olarak düşünülemez Sıkıntıya yol açan temel yaradılıştan gelen bir gerilimin olduğu yerde, birçok gerekçe olabilir ancak sadece biri gerçek neden olmak zorundadır. Tüm bu karakteristikler; müzmin kaygılı, yaradılıştan eleştirici ya da baskıcı olma veya akla hayale sığmayacak kadar dik başlılık, bir şeyden ileri gelir. Kontrol edilmedikleri sürece de sıkıntı ile sonuçlanacaklardır. Önceden genel kanı, eğer kötü bir mizacınız varsa, onun üstesinden gelmenin gerektiğiydi. Bu, bir dereceye kadar, hala iyi bir tavsiyedir ancak bunun bazı kısıtlamaları vardır. Eğer sıkıntının nedeni karakter özelliğinden daha derin ise ve bu özelliği sadece irademizi zorlayarak kısıtlıyorsak, esas sıkıntı muhtemelen başka bir yerden patlak verecektir. Bu nedenle, kötü bir huyun üstesinden gelmek için gözü kara bir biçimde mücadele eden birey sonunda onu kontrol altına almış, ancak bu süreçte bir alkoliğe dönüşmüştür. Sorun çözülmemiştir.

Bir yönlendirme faktörü olarak rüyanın önemi, çoğunlukla rüya analizi vasıtasıyla başlıca nedenin alanına nüfus etmenin mümkün olmasındadır. Sembolik olarak şeylerin kendisine –tam anlamıyla ve daima kabahatli olana; gerçek olan şeye erişebiliriz. Tanıdığım bir kişi için bu sembolizm rüyasında, Jack ile Fasulye Sırığı hikayesi biçiminde açığa çıkmıştı.

Bu kişi çekingen, ancak entelektüel açıdan oldukça başarılı biriydi, fakat bireylik güdüsü olmadığından –yani kendi nedenini ileri süremediğinden– ekonomik durumu her zaman tehlikeye giriyordu. Korkunç bir aşağılık kompleksi yaşıyordu ve bu sürekli olarak kendisini küçümsemesine ve çevresindekilere hayal kırıklığı yaşatmasına yol açıyordu. Çok rüya görmezdi, aslında çok nadir görürdü. Ancak analiz sürecinde bazı rüyalar görmeye başladı ve bu rüyalar "Jack ile Fasulye Sırığının" hikayesinden başka bir şey değildi. Bu her ne kadar onun için önceki gibi durumun farkında olmamasına kıyasla çok da yardımcı değilmiş gibi görünse de, Jack ve Fasulye Sırığının hikayesinin dikkate değer bir psikolojik anlamı vardır.

Rüya ilerledikçe, bu kişinin hayatında bir insan yiyen dev öğesi, onu korkutan ve gizlenmesi gerektiğini hissetmesine yol açan bir dev olduğu açığa çıkmaya başladı. Bu elbette onun ürkekliği ile ilişkiliydi. Bu devin bir insanı temsil ettiği söylenebilirdi. Bu belki de aşırı katı ya da baskın bir ebeveyn veya acımasız bir gardiyan olabilirdi. Bu aynı zamanda bazı temel korkuları, ya da kişinin bu sayede kendisini cezalandırdığı bir tür suçluluk mekanizmasını simgeliyor olabilirdi. Bu, onun hayatındaki, hiçbir zaman aydınlanmamış ya da yüceltilmemiş ahlaki bir sorun da olabilirdi. Bu özel örnekteki dev, modelin şiddetine kıyasla oldukça tarafsız bir şeyi simgeliyordu. Kişi evlat edinilmiş bir çocuktu ve evlat alınmadan önce yıllarca yetiştirme yurdunda kalmıştı. Bu kurum sözü edilen devdi ve beraberinde diğer etmenleri de getirmişti. Öncelikle, gayrimeşru bir çocuk olduğunu ve bu kuruma bırakıldığını, ebeveynleri tarafından terk edildiğini öğrenmişti. Kurum bilhassa ona karşı merhametsiz olmamıştı; o bakıma ihtiyacı olan ancak içsel yaşamına pek özen gösterilmemiş pek çok talihsiz çocuktan yalnızca biriydi. Nihayet evlat edinme daha iyi bir yaşam tarzını beraberinde getirmişti, ancak yetiştirme yurdu ve oradaki koşullar onun için devasa bir gölgeye dönüşmüştü. Bu hayatın başlangıcındaki ıssızlığın, ilk kez tuhaf biçimde kalpsiz, zalim değil, sadece kalpten yoksun bir şey olarak deneyimlenen bir dünyanın gölgesiydi.

Bu kişi için dünya giderek yetimhanenin bir uzantısına; bu dünyada onun başına gelen her şey de, ona hayatının erken döneminde ulaşmış ve onu bir kimsesiz olarak damgalamış olan bu zalim mesajın bir uzantısına dönüşmeye başlamıştı. Meseleyi daha da karmaşıklaştırmak için bu insan, bu şey ile kendi içinde savaşmayı deneyerek onu tamamen bastırmıştı. Bunu kimseye anlatmamıştı. Bir yetimhanede bulunmuş olduğunu bile ancak analiz başladıktan sonra itiraf etmişti. Gayrimeşru olduğunu ise, ancak uzun süre bir danışman ile çalışmasının ardından kabul etmişti.

Tüm bu etmenler bu devin olduğu bir rüya üretmek için kendi doğasındaki duyarlılık ile birleşmişti. Bir şekilde hikayeyi biliyordu ve hem konuyla ilişkili hem de alakasız olan kısımlarla bağlantı kurmuştu. Özel bir duygusal katılım göstermeksizin rüyasının ilk kısmını atlatmıştı ancak devin

yaşadığı eve geldiğinde, korkudan tam anlamıyla felce uğramıştı. Hayatı boyunca sakladığı korkunç sırrını bu dünyanın da biliyor olmasından korkuyordu. Bu çok üzücü ve neredeyse saçma bir durumdu. Yine de bu, bireyin hayatını yiyip bitirmişti.

Uzun süren danışmanlığın ardından, dev rüyası nihayet alt edildi ancak bu beklendiği biçimde, asıl hikayede olduğu gibi devin yok olması ya da Jack'in fasulye sırığını kesebilmesi ve devle birlikte her şeyin yok olması şeklinde gerçekleşmedi. Bu durumda, rüya gören kişi ile dev oldukça uyumlu bir hale gelene kadar devin kademeli bir dönüşümü gerçekleşmişti ve artık çok iyi geçiniyorlardı. Korkusunu tam anlamıyla yenmişti.

Folklora ya da efsanelere dayanan başka bir rüya türü da Amfortis rüya olarak adlandırabileceğimiz türdür. Kutsal Kase[4] efsanesinde, Kral Amfortis, kutsal mızrağı kara büyücünün elinden kurtarmaya çalışır ancak, kara büyücü mızrağı etkiler ve Amfortis'e saplar. Amortis'in niyeti karanlık güçleri yok etmek için mızrağın gücünü kullanmaktır ancak mızrağın yönetimini kötü güçler ele geçirmiş ve Kralı yaralamıştır. Bu yara iyileşmeyecektir. Bu nedenle, Amortis türü rüyalar iyileşmeyen hastalıkları sembolize eder. Bu rüyanın yaygın bir biçimi hiç bitmeyen diş ağrısıdır. Kişinin rüyasında aylar boyunca diş ağrısı çektiğini gördüğü durumlar vardır. Bazıları ise rüyalarında kötürüm kaldıklarını, ya da doğası gereği iyileşmeyecek olan bazı sakatlıkları olduğunu görür.

Bu tür rüyalar kişinin bir kaçınılmazlık ile ilişkilendirdiği bir tür psikolojik probleme işaret ediyor görünür. Kendisini bu durumun değişmeyeceğine inandırmıştır ve bu mahkumiyet genellikle bir tür bağlılık içerir. Ya koşullar ya da öz-yükümlülük tarafından belli bir hayat tarzına ya da giderek dayanılmaz hale gelen bir duruma mecbur bırakıldığını hissedebilir. Bu türde bir rüya kişinin bir daha asla yerine gelmeyeceğini düşündüğü bir kayıp ile de ilişkili olabilir. 60'lı yaşlarının başında olan bir insan, akılsız veya makul olmayan yatırımları yüzünden, finansal mallarının çoğunu kaybeder. Bu ise bir iyileşmeme rüyası ile sonuçlanır çünkü kişi bilinçli olarak umutsuz bir finansal

hastalığı olduğuna inanır. Evli kişilerin uyumu sürdürmelerinin mümkün olmadığı ancak inançlarının da boşanmayı yasakladığı durumlar vardır, bu durumda da iyileşmeme rüyası ortaya çıkar.

Bu rüyalar öğreticidir. Amaçları kişiye iyileşemeyeceğini söylemek değil, bu durumunun bir modelden kaynaklandığına işaret etmektir. Bazen rüyanın bildirildiği ve analiz edildiği anda bütün gizem çözülür. O zaman bu durumun o kişinin iyileşemeyeceğinden değil de, bu alanda egosunun olmamasından kaynaklandığına dikkat çekmek önemlidir. Psikolojik olarak, kaynaklarını tüketmiş olduğundan herhangi bir eylem için enerjisi yoktur. Enerji yarasındaki kandan dışarı akmaktadır. Ancak kişi bunun bir kompleksten, belirtileri sayesinde onun için giderek bir gerçekliğe dönüşmüş olan bir modelden kaynaklandığını fark ettiği anda yara iyileşebilir. Rüyanın, durumun yorumlanması için bir grup sembol sunması gibi, insanın içinden geçtiği koşullar da asıl neden ile ilişkili olan bir başka sembol grubu oluştururlar.

Kişi bu nedenle yüzleştiğinde, bununla meşgul olmaya başlayabilir. Rüyanın içeriğinin aşamalı dönüşümü ile ulaşmış olduğu mertebeyi keşfeder. Sonunda rakibi, her kim ise, su yüzüne çıkar. Sıkıntı her ne ise giderilir. Bunun olabileceğine dair hiçbir açıklama olmamasına rağmen yara gizemli bir biçimde iyileşir. Terapi esnasında rüya genellikle devam eder ancak değişime uğrar. Artık tehlikeli ya da trajik veya engelleyici olmadığında, tutumun temel nedenine ulaşılmış ve bu nedenin düzeltilmiş olduğuna şüphe yoktur. Bu andan itibaren, ikincil belirtiler ortadan kalkar çünkü nedenden ayrı olarak var olamazlar. Böylece, rüya nedeni gözler önüne serer ve ulaşmış olduğumuz iyileşme mertebesini keşfetmemize yardımcı olur. Bu şekilde ve diğer pek çok biçimde, rüya oldukça öğretici bir deneyim olur.

BÖLÜM IV
RÜYA SEMBOLLERİ ALFABESİ

Rüya fenomeni çalışmalarının başlamasından bu yana, rüyanın büyük ölçüde sembollerden oluştuğu gözlenmiştir. Bu nedenle, sembolizm çalışmasının, rüyaların yorumlanması yaklaşımında, en basit ve doğrudan yöntemlerinden biri olduğu giderek daha fazla varsayılır olmuştur. Sembolizmin kendisi, öyle uzun bir zamandır insanın kültürel mirasının parçasıdır ki, en eski ve en derin geleneklerden biri olarak görülebilir. İnsan kendi kaynağı veya diğer şeylerin kaynağı üzerine düşünmeye başladığından bu yana, sembolizm hayat ile ilişkilendirilmiştir ve birçok halk arasında bu, son derece iyi düzenlenmiş efsanelere ya da kadim ilimlere ve güçlü bir ahlaki-etik kanaate dönüşmüştür. Bazı ortaçağ düşünürleri; bütün görünümlerin, yani görünebilen her şeyin, görünmeyen şeylerin sembolleri olduğu ve bu sebeple Evrensel Yasa'nın işleyişini anlamayı istiyorsak, bütün evreni sembolizm açısından gözden geçirmemiz gerektiği kanısındaydı. Kendi içinde formsuz olan Yasa; anlamlı, maksatlı ve bir şekilde prensiplerin uzantısı olan formların sonsuz çeşitliliği sayesinde kendi iradesini ya da yöntemini açıkça gösterir. Yaygın biçimde kabul edilmiş bu sonuçlar insana, kendi düşüncesinin yorumu için kullanışlı bir araç sağlar.

Semboller, ortalama insana gelenek yoluyla ulaşır. Farkında olalım ya da olmayalım, günlük yaşamımızda sembolizmle sürekli karşılaşmakla kalmayız, o aynı zamanda ilişkilerimiz, okuduklarımız, dinimiz, sanatımız, bilimlerimiz ve neredeyse kültürün bütün uzmanlaşmış kurumları yoluyla bilincimize ulaşmaktadır. Hayatın çeşitli kesimlerinden olan bu faktörler bilindik şeylerin – çiftçi, makinist ya da maden işçisi gibi – çevresinde yoğun sembolizmler geliştirmiştir. Hekim

için, dünya biyoloji ya da tıptaki büyük ilerlemelerden kaynaklanan bir dizi semboldür. Hastalık, belirtiler vasıtasıyla kendini gösterir, belirti ise bir süreç yoluyla ya da kişinin bünyesinde ilerleyen koşullar ile açığa çıkan bir semboldür. Ayrıca doğa varlıkları çevresinde de engin bir sembolizm gelişmiştir – hayvanlar, kuşlar, balıklar, böcekler gibi.[5]

Hatta kullandığımız sıradan sözcükler bile sembolizm bakımından zengindir. Burada sözlük önemli bir yardımcıdır çünkü neredeyse her kelimenin iki anlamı vardır – biri sözcüğün dar anlamı, diğer ise genişletilmiş anlamıdır. Dar anlam çok kullanışlı olmayabilir, oysa geniş anlam rüya yorumundan pek farklı değildir. Kelimeler sembolik kullanıma geçtiğinde, bilinçlerimiz tarafından daha kabul edilebilir hale gelirler. İngilizcedeki *stream* sözcüğünü örnek olarak verebiliriz. En yaygın ve bilindik anlamı ile akarsu anlamına gelir ve bu anlam tepelerden akan bir dereyi aklımıza getirir. Ancak sözlükte, bu sözcük basitçe akan sudan ziyade, bir düşünce akışı ya da değer akışının iletilmesi anlamına da gelir. Ya da *storm* kelimesini ele alalım. Kelime, dar anlamıyla doğal bir olgu olan fırtına demektir, ancak bu sözcük savaş, hayat mücadelesi ya da kişisel ilişkilerdeki bir felaket anlamına da gelir. Anlam; temel sembol bir dizi ilişkili model veya düşünce ile birleştirilerek, sembolizme genişletilmiştir. Bu ilişkiler rüya sembollerinin yorumlanmasında önemli ipuçlarıdır, çünkü bunlar kendi deneyimlerimiz vasıtasıyla ya da doğası ve maddesi gereği farklılıkları olmasına rağmen, aralarında bir ölçüde benzerlik kurarak şeyleri birbiriyle ilişkilendirme kabiliyetimiz sayesinde ortaya çıkar.

Peki, bir sözcük bizim için ne yapabilir? Bir sözcük pek çok şey yapabilir. En çok telaffuz edilen olumsuz olanı ile başlayabiliriz – bir sözcük hiçbir şey yapamaz. Bu onun fonksiyonlarından biridir. Eğer bize bir şey ifade etmiyorsa, sadece çekici olmamakla kalmaz, belki anlaşılmaz da olabilir. Ya da bir sözcük, bilincimizde bir sözcük değiş tokuşuna sebep olabilir. Düşündüğünü sanan insanların çoğu sadece sözcükleri birbirleri ile değiş tokuş etmektedir. Bir kimsenin bir sözü, başka bir kişinin aklına bir sözcük getirir ve bu hatırlatma, bir tür ilişkili sözcükler zincirine

dönüşür. Herkes harika zaman geçirir, her biri diğer insanların kafa dengi olduklarını düşünür ancak sonunda, hiç kimse daha önce bildiğinden fazlasını bilmiyordur. İşte burada sözcükler fikirler yerine kullanılırlar ve bu ikame ile kendilerini ebedileştirirler, ancak artık gerçek anlamlarını taşımıyorlardır.

Bir sözcüğün yapabileceği bir başka şey ise, bilincimizde bir anlamın belirmesine neden olmaktır. Sözcüğü kavrarız ve bu sözcük bir fikrin sembolü haline gelir. Böylece çağrışım yoluyla kendi doğamızdan, bu kelimeye dair kendi anlamımızdan çıkarız. Kelimelerin anlamlarını anımsama gücümüz olduğu için de birbirimizle sohbet edebiliriz. Aslında bu yüzden kelimeler kendi başlarına önemli değillerdir. Önemli olmalarının tek nedeni, bize fikirleri anımsatarak bu fikirleri hafızanın karanlık ve gizemli dosyasından alıp o anki duruma enjekte edebilmemize neden olmalarıdır. Bu sürecin rüyanın var oluşu ile açık bir ilişkisi vardır çünkü bu fikirlere erişilebilirliğimiz olduğundan rüya görürüz.

Böylece insan, doğal olarak ve isteyerek, kedisini çeşitli semboller, amblemler veya araçlar – renkler, sesler, biçimler – ile çevrelemiştir. Bunlar, kendi yöntemleriyle, insanın ne olduğunu ve ne olmadığını anlatır. Kişi için çok tehlikeli olan gerilim veya stres alanlarında da açığa çıkabilirler. Bu sebeple insanın uyku sembolizmini yorumlamak istediğimizde, onun uyanık tercihlerine de aynı ilgiyi göstermeliyiz. Kendisine yakın bulduğu resim türü, dinlediği müzik, evinin mobilyalarının dekorasyonu ve bunların renk uyumu, seçtiği araba modeli, televizyonda ya da radyoda tercih ettiği programlar – tüm bunlar kişinin kendi bilinci içinde yer alan süreçlerin ve tutumların sembolleridir. Günlük yaşamındaki bu tarz seçimleri uygulamasıyla, kişi sürekli olarak yetersizliklerini telafi etmeye ya da onları örtbas etmeye veya onlara karşı kendisini korumaya çalışmaktadır.

Tıpkı uyanık eylemlerimizdeki sembollerin rüyalarımıza yansıması gibi, rüya sembolizminin de uyanık haldeyken bizleri etkilemesi mümkündür. Eğer rüyalar kişinin uyanık yaşamında çok belirgin hale geliyorsa bu, karakterin bütünleşme tehlikesinin bir belirtisidir. Örneğin, bir kişinin günü kötü bir rüya ile gölgeleniyor, bu rüyanın etkisinden kurtulması için günler gerekiyor ve bunun uyanıkken davranışlarını etkilemesine izin veriyor – böyle bir kişi psikolojik olarak iyi bir durumda olmaz. Eğer kişi bu eğilimlerin amaçsızca sürüklenmesine izin verirse, bilinçaltından gelen baskıların bilinçli işlerini etkilediğini fark edebilir. Örneğin kişi rüyasında komşusunun düşmanca davrandığını gördü ve bu nedenle rüyasının ardından bir hafta boyunca bu komşusuyla konuşmadı, bu iyi değildir. Yani, rüya yeterli kanıt ile desteklenmedikçe, onun çok etkili olmasına izin vermek akıllıca değildir. Başka bir kimse hakkında bir rüya gören kişinin, o kişiye karşı çok sinirli ve düşmanca davrandığı için karşısındakinin de aynı tavırla tepki verdiği pek çok durum biliyorum. Rüya görene göre bu durum elbette rüyanın doğruluğunun açık bir kanıtıdır. Yine de bu rüyanın sembolizmi onun için açık olandan bütünüyle farklı bir anlama geliyor olabilir.

Bu nedenle, rüya yorumunu ele alırken kişiye hatırlatmamız gereken ilk husus, rüyaların çoğunluğunun düz anlamlı yorumlanmadığınıdır. Elbette zaman zaman kişinin fiziksel bir sıkıntıya dair açık bir ikaz aldığı rüyalar, özellikle prodromal ya da sağlığıyla ilişkili rüyalar vardır ve bu tür rüyalar kişiyi bir sağlık kontrolünden geçmeye çağırabilir. Ancak çoğunlukla rüyalar düz anlamlı biçimiyle ele alınmazlar. Bu pek çok insanın düştüğü hazin bir yanılgıdır. Son otuz ya da kırk yıl içinde, rüyasında bir kıtanın batacağını ya da bir şehrin yok olacağını görmüş olan ve bir felaketin yaklaşıyor olabileceği konusunda herkesi uyarmak isteyen insanlardan muhtemelen yüzlerce mektup almışımdır. Şehir yok olmadığında ya da kıta batmadığında hoş bir şekilde hayal kırıklığına uğramışlardı ancak, gerçekleşmeyeceği halde bu felaketi nasıl bu kadar açık biçimde görebilmiş olduklarını tam olarak anlayamamışlardı. Buradaki sorun, bu insanların rüyanın düz anlamlı olması gerektiğini sanmalarıydı. Bu düşünceleri, belki de gerçekleşmiş olan kehanet rüyalar

hakkında okuduklarına dayanıyordu. Ancak kasıtları, düz anlamlı felaket hikayeleri olarak dikkate alınmak olmadığından, felaket rüyalarının büyük çoğunluğu hiç gerçekleşmez. Tehlike başka bir türdendir ve rüya gören kişi sembolizmi açığa çıkarmayı ve yorumlamayı öğrenmelidir.

Olağandışı bir doğanın başka kanıtları mevcut olmadıkça, rüyaların yorumlanırken sembolik olduklarının göz önünde bulundurulmasını şiddetle tavsiye ediyorum. Sembolik rüyalar her zaman şu soru ile çözülebilir: "Bu rüya benim için ne anlama geliyor?" Bu yanıtlanması kolay bir soru değildir ancak aslında bunu yanıtlamak rüyayı gören kişi için, herhangi biri için olduğundan daha kolaydır, çünkü bir rüya her zaman, çoğunluk tarafından bilinemeyecek faktörlerden ortaya çıkan bir neticedir. Her ne kadar bazı sınıflandırmalar mümkün olsa da bütün rüyaların dolaysız bir kişiselliği vardır ve farklı kişiler tarafından görülen benzer rüyaların, farklı anlamları olabilir. Bu durumda, bir rüyanın anlamının en çok rüyayı gören kişi için geçerli olduğunu söylemek makul olacaktır. Bu nedenle, rüya sembolleri öğelerinin tam olarak anlaşılması, kendi deneyimini yorumlayabilmesi için, rüyayı gören kişinin sorumluluğunda olduğunda uygun yorumu alma ihtimali de artacaktır.

Rüya sembolizminin temel öğeleri hemen hemen kesin biçimde, folklordan ve şeylere atfettiğimiz sıra dışı ancak doğal tefsirlerden türer. Bu temel anlamlar şaşırtıcı biçimde basitti. Son derece bilge bir yöntemle sunulabilecek olmalarına rağmen, onlara muhtemelen Grimm'in Peri Masalları ve Aesop'un Fabllarında daha çok yaklaşırız. Deneyiminin başlangıcından bu yana insan bazı arketipsel kavramları kendi bilincinde biçimlendirmiştir. Günlük yaşamın yaygın ögeleriyle ilişki kurmuş ve onları birbirleri ile ilişkilendirmiştir. Bu bilgilerin bir kısmının insana ortak mirasının bir parçası olarak geçmiş olması da mümkündür. Öyle ki bu aslında onun kendi insanlarının doğasında vardır.

Sembolizmin temel kavramları kişiye çevresinden de gelir. Erken çocukluk döneminden itibaren kişi geleneksel sembolik anlamlara maruz kalır. Hayatı boyunca kendi kültürünün yaygın sembolizm öğeleri, çocuk tekerlemelerinden, dini hikayelerden, okulda okuduğu yazınlardan ve diğer türlü yollardan, ona verilir. Belirtilmesi gereken bir diğer husus da, homojen kültür gruplarının heterojen gruplarınkine nazaran daha yoğun bir ortak sembolizm dilinin olduğunun gözlenmiş olmasıdır. Ulusal, dini ve ırksal varlığı tek bir uzantıdan gelişmiş olan bir kültürde, insanlar anlamların basit, açık ve değişmez olduğu çevrelerde yetişirler. Herkesin genel anlamda aynı sosyal deneyimi yaşadığı yerde, sembolizmin daha geniş bir ortak paydası olacaktır. Bu husus, bu toplulukta ayrılıkların olmayacağı anlamına gelmez, ancak heterojen medeniyetlerdekinden daha fazla uyum olacaktır.

Bu nedenle, rüyalar halk adetlerinden öğeler içerir. Batı yaşamımızın, oldukça güvenilmez bir geleneksel zemini vardır. Pek çok alandan türemiş olan geleneklerimiz ciddi biçimde bozulmuştur. Bir mantıksal bağ ya da gerekçe olmaksızın birleşmiş ve birbirleri ile karışmıştır, ta ki bugün artık bir çeşit türlü yemeğine dönüşmüş olana kadar. Anlaşılır bir geleneksel ahlak ya da etikten yoksunuz. Mitlerimizin, efsanelerimizin ve folklorumuzun belirgin bir zemini yok. "Dinleri ve felsefeleri birbirleri ile yakından ilişkili olan Yunanlar gibi değiliz. Kapılarını yabancı milletlere kapamış ve asırlardır mesafeli kalmış olan Çinliler gibi değiliz. Rüya sembollerimizin alfabesi çok sayıdaki zıt kültürlerden türemiştir. Bir anlamda, bu durum kumaşı zenginleştirmiştir ancak aynı zamanda köklü sembolizmi bilincimizin kontrolüne getirmeyi de güçleştirmiştir.

Ancak, bölgelerine bakılmaksızın, bütün insanların bazı ortak sembolleri vardır. Başlıca ortak sembolizm grupları doğa güçleri ile ilişkilidir, çünkü dünyanın her yerinde doğa oldukça tutarlıdır. Elbette bazı bölgelerin iklimi ılıman, bazılarının ise kavurucu ya da dondurucudur ve bu etmenler sembolizmi değiştirebilir. Ancak dünyanın her yerinde bir insan suya düşer ve yüzemezse, boğu-

lacaktır. Eğer yemek yemezse acıkacaktır, yorulduysa uyuyacaktır. Bunlar genellemeleri dönüştürebileceğimiz ortak modellerdir, bunları daha sonra dikkatle özelleştirmemiz gerekir.

Bilincimizde açığa çıkan sembollerin neredeyse hepsi, üç sınıftan birine dahildir. Bunlardan ilki "yardımcı" sembol olarak adlandırılabilir. Bu gruptakiler, anlamı bakımından, olağanüstü himaye, bilgelik, rehberlik ve liderlikten memnuniyet verici – iyi talih, vaktinde müdahale ya da ruhsal teselli getirenler gibi – her türlü şeye kadar sıralanıp gider. Yardımcı semboller çözümleyici bir etki taşıyarak kişinin gerekli eylemi anlamasını ya da üstlenmesini sağlayabilir.

İkinci sembol grubu ilse "gizemli ve fesat" semboller olarak adlandırılabilir. Bu grupta, talih ile talihsizlik öğeleri garip biçimde karışmıştır. Bu sembolizm türü enine boyuna düşünülmüş stratejilerden çok fantezilerden ya da ruh hallerinden kaynaklanan hilekarlığı, dalkavukluğu, küçük suç ortaklıklarını ve belki de küçük zulümleri akla getirir. Bu semboller gülünç ya da rahatsız edicidir ve bazen her ikisinin birleşimidir.

Son olarak tehlike, ıstırap, aşağılanma veya niyetlerin boşa çıkması ile ilişkili olan rüya sembollerini de "kötücül" olarak adlandırabiliriz. Bu semboller genellikle istediğimiz şeyin akıbeti ile aramızdaki engelleri simgeler.

Çoğu durumda rüyaların kendileri bu üç başlıktan birinin altında sınıflandırılabilir ve belirti bir sembolün yorumu elbette büyük oranda hangi tip rüyanın içinde ortaya çıktığına bağlı olacaktır. Örneğin rüyamızda su görebiliriz. Rüyamızda güzel bir deniz görebiliriz, kıyısında oturup onun ihtişamının tadını çıkarabiliriz, belki gün batımını da izleriz. Ya da denizde güvenli bir gemide yolculuk ediyor olabiliriz. Bu deniz dostça bir semboldür. Deniz, biz üzerinde küçük bir kayığın içinde sallanırken ve bizi deniz tutmuşken fesat bir sembol olarak da ortaya çıkabilir. Ya da denizi, dalgaları kıyıya vururken üzerimize su sıçratırken ve belki de kıyıda yapmış olduğumuz küçük bir kumdan kaleyi yok ederken de görebiliriz. Burada denizi fesat bir öğe olarak ele alırız. Gerçekte

bize büyük bir zarar vermemektedir ancak bir dereceye kadar rahatsız edici ya da can sıkıcıdır. Deniz büyük bir fırtına, dev dalgalar ve korkunç bir su baskını gibi tehlike olarak da ortaya çıkar. Ya da kendimizi batan bir gemiden, suya düşmüş bulabiliriz. Bu deniz kurtulmak için savaşmamız gereken bir şey haline gelir. Belki de bir cankurtaran salında, dev dalgalar bizi döverken ya da kıyıya vururken boğulmamak için mücadele ediyor olabiliriz. Bu tehlike olarak açığa çıkan bir denizdir. Neredeyse her sembolde, sembolün kendi kapsamı içinde böyle değişiklikler mümkündür.

Sembolik formlar rüyalarda birleşip, kimera[6] benzeri ya da gerçekte varolmayan yaratıklar gibi canavarlar oluşturabilirler. Kadim uygarlıklar böyle sembollerin muazzam bir dini önemi olduğuna inanmaktaydı ancak artık bunun basit biçimde, çok parçadan oluşan rüya sembollerini simgelediğini düşünme eğilimindeyiz. Böyle bileşik sembollerin yorumlanması basit modellerin yorumundan biraz daha zordur.

Bir başka zorluk ise, rüya durumunun kaleydoskopik, bir dereceye kadar bulanık ve süptil sembollerden oluşması durumunda baş gösterir. İçinde dağılma dışında hiçbir şey olmayan, mahiyeti anlamlı bir yorum bulabilmemize yarayacak makul modellerden yoksun olan ya da formsuz varsayıldığı kaotik rüyalar da vardır. Elbette, olaylar ya da semboller ne kadar belirgin biçimde tanımlanmış ise, uyanıktan sonra bunların rüya gören tarafından hatırlanma olasılığı da o kadar yüksek olacaktır. Özellikle rüya sistemli bir ardışıklık ile gelişiyorsa, bu çoğunlukla daha da önem kazanır.

İnsanlar hakkında rüya gördüğümüz zaman genellikle yüzlerinin olmadığını fark etmek de ilginçtir, aslında kişileri belirgin ve doğal görünümlerinde görmeyiz. Diğer nesneler aşırı derecede belirgin iken kişi hakkında bazı belirsizlikler olur. Kişileri çoğunlukla rüya sembolleri gibi, gerçek formlarında kullanmamamızın nedeni muhtemelen, bu kişileri zaten kendi bilinçaltımızdaki

sembolik karşılıklarına göre yorumlamış olmamızdır. Kişinin yüzünün net biçimde tanınabildiği bazı rüyalar da vardır ancak bu genellikle özel bir tür rüya yoğunluğu içerir. Bir başka istisna da rüyada, muhtemel kişisel olarak tanımadığımız, ancak neredeyse geleneğimiz içinde tanımamamız mümkün olmadığı, görüşleri bize açık biçimde sunulmuş olan ünlü kişileri görmektir. Böyle örneklerde görünen suretler genellikle sanattan ya da diğer yaygın kaynaklardan türemiş olan geleneksel görünüşlerdir. Örneğin rüyada Abraham Lincoln görüldüğünde, neredeyse kesin biçimde kullanabileceğimiz güçlü bir sembolik suret mevcut olacaktır. Aynı şey, İsa, Meryem Ana ve meleklerin görüntüsünün oldukça açık ve kesin bir biçime büründüğü bazı dini rüyalar için de geçerlidir.

Rüyamızda gördüğümüz herhangi bir şeyi ele alıp, kendi anlayışımıza göre onun etrafında bir sembolizm oluşturabiliriz. Bu neredeyse sözcük çağrışımını bulmaya çalıştığımız basit bir kelime oyunu gibidir, ancak bu durumda benzer sözcükler bulmaya çalışmak yerine, ilişkili anlamlar ararız. Gelin, çok eski ve yaygın bir sembol olan tavşanı örnekleyelim. Tavşan bizde nasıl bir izlenim uyandırıyor? Öncelikle, çabukluk fikrini ya da sahip olduğu zıplama kabiliyetini aklımıza getirebilir. Diğer alışkanlıkları da akla getirebilir. Tavşan köşeye sıkıştığında ve kaçamadığında, kimliğini ya da konumunu gizleme çabası içinde tamamen hareketsiz kalır. Daha sonra elbette tavşanı büyük ölçüde yoğun üretkenlik ile ilişkilendiririz. Tavşanlar inanılmaz bir hızda çoğalarak bu matematik yönteminde çok başarılı olurlar. Ayrıca tavşanı ürkek bir yaratık olarak düşünürüz. Daha kişisel bir düzeyde, belki de tavşan bizim için çocukken bir tavşanımız olduğu için anlamlı gelebilir. Veya bazı koşullar altında bir tavşana çok benzeyen bir arkadaşımız olduğunu fark edebiliriz. Dolayısıyla tavşan altta yatan pek çok anlamı akla getirebilir ve sembolizm bağlamında da, bu alt anlamlar üzerine ne kadar çok düşünürsek, tavşan içeren bir rüya görmemizin nedenini anlama olasılığımız o kadar artar. Rüyadaki baskı da, bir şekilde, bu sembolizmin bizim için

önemli olduğuna işaret edebilir ve başka biçimde gerçekleştiremediğimiz zaman, bilinçli bir çağrışım vasıtasıyla bu manayı keşfetmeye çalışarak da rüyayı aydınlığa kavuşturabiliriz.

Gelin şimdi, bizde bazı çağrışımlar yaratan bilindik sembollerin çeşitli türlerini ele alalım. Kuşları, hayvanları, çiçekleri ya da ağaçları düşündüğümüz an, bunları aynı zamanda barındırdıkları geleneksel anlamlara göre gözden geçirmeyi deneyelim. Yine de, kendi yorumlarımızda dikkate değer bir özgünlük olduğunu bulmak şaşırtıcı değildir, çünkü bunlar hayata karşı tutumumuzun doğal sonuçlarıdır.

Bilhassa hayatın pek çok önemli fonksiyonu ile ilişkileri nedeniyle, çiçekler anlam düzeyleri için güzel bir örnek teşkil eder. Çiçekler doğumu sembolize edebilir. Evlilik ile ilişkilidir. Tabi bir de, daha melankolik bir bakış açısından, çiçekler cenaze törenleri ve ölüm ile ilişkilidir. Doğu düşüncesinde çiçekler ruhsal güçlerin farkına varılmasını sembolize eder. Böylece, çiçek sembolizmi çok kapsamlı anlamlar içerir. Bazen bir rüyadaki çiçek sembolizmi yorumun kilit noktası, onu rüyanın içinde, ya da hemen ardından, tam da böyle bir rüyanın nedeni olabilen, çevremizdeki bazı koşullar ile ilişkilendirebildiğimizde kendiliğinden belirir. O zaman tek sorunumuz, rüya sekansı ile simgelenen şartlara karşı kendi tavrımızı değerlendirebilmektir.

Kuşlar haber, seyahat, kavrayış, rehberlik, liderlik ya da yüceltici fikirler ile ilgilidir. Havada bulunduklarından, zihin ve düşüncelerle de ilişkili olabilirler. Kuşlar, dış görünüşlerinden türeyen anlamları ya da yaşadığımız olaylarla ilişkileri vasıtasıyla çeşitli niteliklerin simgesidir. Örneğin, rüyamızda bir kartal görsek, bu kartal uçup gitse ve bizden onu takip etmemizi istese, bu ya daha cesur bir yaklaşıma daveti ya da değerli veya gerekli olan bir şeyi bulmaya çalışma için bir çağrıyı simgeler. Ancak, bu kuş bizi yaralamak için üzerimize doğru uçtuğunda, kendi içsel yaşamımızın pençe ve gaga, yani yırtıcı kuş niteliklerini geliştirerek bize ihanet etmesinin olası olduğu bir tehlikeyle karşı karşıyayızdır.

Baykuş bilgeliğin sembolü olarak bilinir. Ayrıca gizemi ve saklı şeyleri araştırmayı simgeler. Ayrıca Atina şehri ile ilişkisi nedeniyle, felsefenin sembolüdür. Kuzgun ya da diğer konuşan kuşlar, sezgisel bir deneyimin işareti olabilir ya da tavsiyenin veya gerekli bilginin bize ulaşmasının mümkün olduğunu, hatta belki de ulaştığını ancak henüz bunu yorumlayamadığımızı gösterebilir.

Kafes kuşları genellikle aşkımız, düşüncelerimiz ya da sevgimiz üzerindeki kısıtlamaları simgeler. Su kuşları genellikle insanın duygusal yaşamını simgeler. Havadaki kuşlar ise daha çok zihinsel yaşam ile ilgilidir. Kuğu, elbette insanın mistik sezgilerinin kadim sembollerinden biridir ve bu biçimde Batı sembolizminde sıkça ortaya çıkar. Japon ve Çin sembolizminde, eşini asla bırakmayan ve asla birden fazla eşi olmayan mandarin ördeği sadakati ifade eder ve onun bir rüyada belirmesi muhtemelen bu kişilerin yaşamlarında bu anlamı taşıyacaktır. Doğu halkları, Avrupa düşüncesinde de dikkate değer bir rolü olan, turna ya da leyleğe büyük önem vermiştir. Bu kuş sabrın sembolüdür çünkü küçük bir su birikintisinde yemeklerini beklerken tek ayakları üstünde saatlerce durabilmektedirler. Bu nedenle sabır, sükunet, gevşeme ve dikkatli bekleyiş bu özel yaratık ile simgelenir.

Ejderha insanın deneyimindeki en kompleks sembollerden birini simgeler. Çin'de bu iyi bir semboldür. Batı medeniyetinde ise genellikle iyi bir sembol değildir, ancak belli koşullar altında yardımsever olabilir. Çin'de bunun iyi olmasının nedeni muhtemelen, bilinç dışı anlamı iyilikseverlik ile ilişkili bir hal alana kadar Çinlilerin zihninin mistizm ile meşgul olmasıdır. Batı insanı için bilinçdışı anlamı tehlike ile ilişkilidir. Bir gök imgesi olan ejderha genellikle insanın kaynağında gizli olan gizemli gücü simgeler. Açığa vurmaya cesaret edemediği ve neredeyse hiçbir zaman anlamayı istemediği bu güçten korkar. Bu yüzden ejderhayı öldürmek, bu korkunun üstesinden gelmek anlamına gelir. Ejderhayı dizginlemek ya da ehlileştirmek ise insanın amaçlarını yükseltmek için bilinmeyeni dönüştürmesi ya da ondan yararlanmasıdır.

Sembolizmdeki bir başka mitolojik yaratık ise unikorndur. Alnında tek boynuzu olan bu gizemli at genellikle dönüşümü simgeler. Rüyalarda, sorunların üstesinden geleceğine işaret eden bir çözüm sembolü olarak ortaya çıkabilir. Bu, durumu çözmek için gerekli olan önsezinin ya da koşulların ortaya çıkacağını ve rüyayı gören kişi tarafından zamanı gelince tanınacağını bildiren bir vaat ya da bildiridir.

Masallar çağından kalma, harpyalar, sirenler, denizkızları ve nemfler gibi çeşitli karakter ve tasvirler temel kuvvetleri simgeler ve insanın arzusuna ve ilkel duygularına işaret eder. Bunlar, içgüdü ve dürtülerle de ilişkililerdir. Rüyada bu doğa-dışı varlıkların çoğu, izahı kolay olmayan şeyleri yapma dürtüsünü simgeler. Onların etkisi altına görmek ise hayata hakim olan psişizmin ya da hayal gücünün göstergesidir.

Hayvanlar ya da diğer semboller insana yakın, insan için tehlikeli ya da her iki özelliğin birleşimi olarak sınıflandırılabilir. Çoğu hayvanda her iki özellik birleşmiştir. Ancak çeşitli kültürlerde bazı hayvanlar diğerlerinden daha iyiliksever olarak kabul edilir. Bu yünden, bu sembolizmde kültürel zemin önemlidir. Örneğin Asya'da filler her zaman bilgeliğin sembolü olmuştur, ayrıca bir talih sembolü olarak da kabul edilirler. Batı'da ise bu, böylesi kolay anlaşılamaz çünkü bizim efsanelerimiz bu sembolizmi tam anlamıyla desteklemez. Ancak, fili alimlik, düşünceli olma ve zekilik ile bağdaştırmaya eğilimliyizdir. Aynı zamanda onu kütle, ağırlık ve hantallıkla da ilişkilendiririz. Ölçülemez sıkıntıların sembolü haline gelmiştir.

Eğer fil dost canlısı, sevecen ve yardımseverse ve insana hizmet ediyorsa o zaman insan için faydalı olsa da büyük bir sorun teşkil eden, şaşkın ve nispeten sağlıksız bir şahsiyeti simgeleyebilir. Fil ağır konuları, sıkıntılı kararları simgeler fakat aynı zamanda bir tür tam ve dikkatli zihinsel faktörü, gerekli kararın verilebileceği, sorunların üzerine daha çok düşünerek aydınlığa kavuşacağı fikrini akla getirir. Eğer fil uysal ise, durum kontrol altına alınabilir. Ancak eğer fil yıkıcı ise, o zaman

kontrol edilmeyen zihnin zorbalığının, ya da bir yozlaştırıcı veya çürütücü güç olarak aklın sembolü haline gelir. Yıkıma yol açan keskin zekalı ya da güçlü bir hayvan genellikle ya duyguların şiddetini ifade eder, ya da tahrip edici hislerinde inat etmeyi ve bununla övünmeyi simgeler.

Güçlü bir hayvanla işbirliği yapmak, bir dost ya da hizmetkar olarak bir hayvana sahip olmak ise kişi için güçlü kaynakların elde edilebilir olduğuna delalet eder. Tanıdığım biri rüyasında sadık bir dost gibi ona eşlik eden güçlü ve ayıya benzeyen bir hayvan görmüştü. Daha sonra bu hayvan ormanda, onun kime ait olduğunu bilmeyen bir avcı tarafından öldürülmüştü. Sahibi rüyasında acı içinde ağlamıştı ve bu ayının yeniden hayata dönmesini dilemişti. Aslında daha sonraki yorumlamalarda, bu ayının kişinin işini simgelediği keşfedildi. Bu onun için toplumdaki kontrol aracı, prestij kaynağı, çeşitli sonuçlara ulaşma aracıydı. Rüyaya neden olan kaygı, bir rakip, bir avcı tarafından işinin baltalanması ve eninde sonunda batma tehlikesiydi.

Bu tür rüyalar, ancak kişinin işinde böyle bir baskı altında olduğunu biliyorsak, açık biçimde anlaşılabilir. Elbette ayılar ve boğalar ile borsa arasındaki eski çağışımdan da bazı fikirler edinebiliriz. Böylesi çağışımlar sık sık ortaya çıkar ve gözden kaçırılamaz. Duyduğum vakalardan birinde, İngiltere'de bir kişi rüyasında, eski moda katlanabilir bir güneş şemsiyesi ile siyah bir şapkası olan ve canfes elbise ve palto giyen bir kadın tarafından yankesiciliğe uğradığını görür. Kadının oldukça anaç ve sevecen bir görünümü vardır ancak bir yankesicidir. Sembolizm bize anlamsız gelebilir ancak bu, adam için son derece anlamlıydı. Yatırımları tehlikedeydi ve hisselerini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıyaydı. Doğal olarak, bu olasılık yüzünden oldukça kaygılıydı. Rüyasında, bilinçaltında İngiltere'de borsa için yaygın biçimde kullanılan sembollerden birine ulaşmıştı. "Threadneedle Caddesinin Yaşlı Hanımefendisi" Bu Londra borsasının ismiydi ve bu aynı zamanda rüyasında cüzdanını çalan yaşlı hanımefendiydi. Sembolizm kusursuz biçimde doğal bir çağrışımdan ortaya çıkmıştı ancak küçük bir yardım olmaksızın bu insan muhtemelen aralarında bilinçli bir köprü kuramazdı.

Hayvan sembollerine dönecek olursak, neredeyse bütün evcilleştirilmiş hayvanların insan için arkadaşlığı simgelediğini görürüz. Örneğin at, insan için bir yük hayvanıdır ve bu yüzden çoğunlukla bir beden sembolüdür. Eski bir Çinli filozof, bedeni tarafından kontrol edilen insanın bir sembolü olarak, yolda, eşeğe binmek yerine onu sırtında taşıyarak ilerleyen ahmak bir adam benzetmesini yapmıştır. Anlamın genişletilmesi ile at, kariyeri ya da kişiyi amaçlarına doğru götüren bir aracı simgeleyebilir. Eğer at yaralanırsa bu, amacın engellenmesini ya da böyle bir engelleme korkusunu ifade edebilir.

Çoğunlukla ev çevresinde bulunan hayvanlar evdeki kişi ya da insanların sembolleri haline gelir. Küçük çocuklar– genç çocuklar ile simgelenmek yerine - daha çok genç hayvanlarla simgelenir. İlginçtir ki, rüyamızda çocuk gördüğümüzde bu muhtemelen başka bir anlama gelir, ancak kedi yavrusu veya köpek yavrusu gördüğümüzde bu büyük ihtimalle çocuk anlamına gelmektedir. Rüyaların olağandışı özelliklerinden biri ise düz anlamlı olmaktan hoşlanmamalarıdır. Aksi taktirde muhtemelen çok kolay olurdu ve bu durum Dr. Freud'un ün kazanmasına olanak vermezdi. Şeyler, daha komplike olmalıydı. Aslında evdeki durumlar çoğunlukla isimleriyle simgelenmez, terimin aklımıza gelmesi ya da onu bilmemiz gibi, dostça bir ilişkiyle, neşeli ya da duygusal doğası olan yaratıklarla, durumlarla ya da koşullarla simgelenirler. Örneğin ev üzerindeki ipotek ya da ağır sorumluluklar, giyinme ile ilgili endişe ya da korkular biçimini alabilir.

Giyinme bir şekilde, rüyalarda oldukça önemli bir yer kaplar. Genellikle süslenmeden çok gizlenmenin sembolüdür. Eğer giysiler içinde bulunulan zamana uymuyorsa, bu eski tutumları simgeleyebilir. Kendimizi modaya uygun olmayan kötü kıyafetler içinde görmek, bilinçaltında kendimizdeki kuruntuların ve kusurların farkında olmaktır. Bir anda kıyafetsiz kalmak, utanç yaratabilen bir durumun ortasında kalmaktan korkmak anlamına gelir. Giysilerinin birden kirlendiğini ya da zarar gördüğünü fark edip umutsuzca onları yeniden temizlemeye çalışan kişiyi, muhtemelen vicdanı rahatsız etmektedir. Karakteri ya da mizacındaki bir şeyi düzeltmeye çalışmaktadır ve bu

şeye karşı tutumu başkalarının onun bu sıkıntısını görmeleri korkusundan etkilenmektedir. Çünkü giysiler kişinin başkaları tarafından gözlemlenebilen bir parçasıdır. Bununla birlikte kişi cildinin kirli olduğunu hissederse, o zaman muhtemelen benliği ve kendisiyle ilişkisi konusunda kaygılıdır. Bu şekilde, koşulların katmanları kişinin asıl doğasına doğru içeri ilerlemektedir.

Yaşlılar hakkındaki rüyalarda, yaşlı kimse eğer iyi bir doğaya sahipse genellikle deneyimi simgeler. Daha ileri bilgilerin kaynağını, liderliği, rehberliği, yardımı ya da yetkinliği sembolize ederler. Bilgelik ya da kavrayış kazanmaya çalışan kişi muhtemelen rüya modellerinde, içgüdüsel olarak deneyim ile ilişkilendirilen yaşlı kişiler aracılığıyla bunu alacaktır. Öyle rüyalar aynı zamanda bireyin kişisel olarak kendi doğasında daha derin bir kavrayışa ihtiyacı olduğu anlamına gelebilir. Hayatta, deneyimlerinden kazandığı dersleri daha çok dinlemeye ihtiyaç duymaktadır. Yani rüyalarda tecrübenin sesi genellikle yaşlı kimseler ya da yüksek rütbeli kişiler aracılığıyla konuşur. Her zaman deneyim modeli, ulaşılmış olan daha üstün bir nitelik düzeyinden aşağıya doğru konuşur.

Eğer bu yaşlı kimse bir sihirbaz, bir üçkağıtçı, bir şeytan ya da başka bir kötücül varlık ise o zaman yaşlı kişi tecrübenin sesi değildir, ancak bizimle kendi psişik gelişimimizin sakıncalı bir seviyesinden konuşmaktadır. Bu, bilincimizde yanlış olan bir şeyler kurduğumuzu anlatmaktadır. Bu nedenle, bize sağlıksız tavsiyeler verir. Bizim zaten psikolojik açıdan kendimize ihanet etmiş olduğumuzu; yanlış değerlerin baskısı altında olduğumuzu söylemektedir. Belki de bir fırsat olarak gördüğümüz şey aslında doğru yoldan sapmaktır. Sağlam bir hüküm olduğuna inandığımız şey bir önyargıdır. Karakterin gücü olduğuna inandığımız şey dar fikirlilikten başka bir şey değildir. Eğer bilgi kötücül bir ihtiyardan ya da varlıktan aktarılırsa, bu genellikle tecrübelerimizin bize çok da yararı dokunmamış olduğu, prensipleri doğanın istediği biçimde anlamadığımız ya da uygulamadığımız anlamına gelir.

Rüyalarda genç insanlar, çocuklar, yeni doğmuş bebekler, sembolik olarak akla getirdikleri anlamları taşırlar. Dünyadaki insanların çoğu, bilinçli veya bilinçsizce, kendi geleceklerini çocuklarına yatırırlar. Bunu bilsinler ya da bilmesinler, çocuklarını kendilerinin uzantısı olarak düşünürler. Bu nedenle rüyalarda çocuk genellikle kişinin geleceğe doğru bir uzantısıdır. Yeni bir başlangıcı ya da koşullara yeni bir tepkiyi sembolize edebilir. Çocuk sembolü genellikle durumunuzda umulan önemli bir iyileşme ile de ilişkilidir. Çevremizdeki çocukları temsil etmekten çok içimizde yeni bir hayatı simgelemesi daha muhtemeldir.

Bu sembolizm içimizdeki çocukla, fiziksel yaşımız ne olursa olsun asla ölmeyen bir varlıkla da bağlantılı olabilir. Bu, çocuk ruhlu olma ya da çocuksuluk da olabilir. Çocuk ruhluluğun anlamı saflık, masumiyet ve kişinin temel ruhsal bütünlüğü iken; çocuksuluğun anlamı, toyluk, mantıksız düşünme, süreğen ergenlik ve hayatın olgunlaşmamasıdır. Anlam rüyada çocuğun işlevleri yoluyla gösterilir. Eğer güzel, sevgi dolu, bizde hayranlık duyguları uyandıran bir çocuksa muhtemelen o zaman çocuk ruhluluğu ya da daha iyi bir benliğe sahip olma umudunu simgeler. Eğer rüyamızdaki çocuk hatalı, nefret uyandırıcı ve uyumsuzsa, acı çekmenize ya da üzülmenize neden oluyorsa, o zaman bu çocukça olmayı ya da olgun olmamayı simgeler.

Rüyada bir çocuğun kaybolması genellikle bir umut, bir plan ya da bizim için önemli olan bir fikirden vazgeçmeyi simgeler. Yine bu kendimizin gelecekteki uzantısıdır. Ancak bu sadece kendi niyetimizi zayıflattığımız bu nedenle çocuğu feda ettiğimiz anlamına da gelir. Çocuğu bir felaketten koruma gayreti, çoğunlukla sahip olduğumuz bir değeri yok olmaktan kurtarmaya çalıştığımıza işaret eder. Hasta bir çocuğa yardım etmek ve ona bakmak ise genellikle, bazı saklı değerleri kurtarmaya ya da açığa çıkarmaya çalıştığımız ancak bileşik bünyemizde bu değere sağlık kazandırmaya çalışırken zorluk yaşadığımız anlamına gelir.

Hastalık rüyaları çoğunlukla kendine acımayı simgeler. Bu, annesi tarafından cezalandırılan küçük bir oğlanın annesine söylediği cümlede vurgulanan aynı modelin parçasıdır, "Ben öldüğümde, pişman olacaksın." Başkalarının duygularını incitmek isteyen çoğu kişi kendisinin bir tabutta mutlu bir şekilde yattığını ve düşmanlarının başında onun için ağladığını görür. Bu tür intikam rüyaları üstesinden gelme ile ilgili olan rüyalardır. Şartların üstesinden gelmeye çalışan kişi tarafından kullanılan yaygın psikolojik araçlardan biri de rüyalarda sıkça açığa çıkan kendisini yok etmektir.

Savaş rüyaları genellikle kendi içimizdeki çekişmeyi ya da çevremizdekiler ile çatışmayı ifade eder. Bu nedenle bir savaşta yaralanmak ruhsal açıdan yaralanmış hissetmektir. Bir kaza sonucu yaralanmış olduğunu görmek ise kişinin zaman zaman normal işlevlerini engelleyen bir ruhsal incinmenin söz konusu olduğunu ifade eder. Çeşitli silahlarla ilişkili olan semboller de oldukça ilginçtir. Silahlar genellikle düşmanın yeteneklerini, diğerlerinin gücünü ya da koşullarını ve bizim karşılarında hazır bir cevabımızın olmadığını simgeler. Bir düello iki tutumun ya da görev düzeyinin mücadelesini ya da bir sosyal bir mücadeleyi – kişinin sosyal tabakası ile uyum içinde olmadığı veya belki de blöf yapmaya çalıştığı ve bu nedenle sıkıntıya düşme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu bir durumu – simgeler. Diğer kişilerle kavga etmek ya da tatsız ve hararetli biçimde tartışmak genellikle stres ve kendi psişik hayatımızın çeşitli bölümleri arasında uyumsuzluk anlamına gelir.

Kişinin, kadim halkların mitolojilerindekilere benzeyen çeşitli epizotlardan geçtiği macera rüyaları da vardır. Bu tür rüyalarda, kişi genellikle bir tür kahramana ve rüya da kahramanlık rüyasına dönüşür. Bu genellikle masal çağından kalma pek çok efsaneden biridir. Bu, Bin Bir Gece Masalları ya da Odessa'nın Serüvenleri ile paralellik gösterebilir. Ancak kişi rüyalarında bir dizi kahramanlık serüvenleri görüyorsa, bu rüyasında rakipleri ile sembolize edilen düşmanlara karşı psikolojik olarak mücadele ettiğinin işaretidir.

Sembolizmin az çok psikolojik engellenme olarak açığa çıktığı rüya türleri de vardır. Ancak rüyanın bu engellenmeyi ölüm anına kadar taşıması oldukça ender görülür. Kişi rüyasında boğuluyor olduğunu görebilir ancak boğulmuş olduğunu deneyimlemez. Düştüğünü görür ancak bu düşüşün gerçekten ölümcül olduğunu deneyimlemez. Başının dertte olduğunu, başına bir felaket geldiğini görebilir ancak genellikle düşüncesinde bu durumu aydınlığa kavuşturmak için pek az gayret gerekir. Çevresindeki baskıyı değerlendirmeye başlayabilir ve bunu üzerinde hiçbir makul kontrolünün olmadığı bir durumun giderek içine çekildiği fikri ile bağdaştırabilir. Rüyada, alt etmeyi umamayacağı büyük bir şeyin yaklaşmakta olduğunu görmekse neredeyse her zaman olağandışı cesaretsizliğin işaretidir.

Bu tür rüyalar birçok tipik durumda gerçekleşebilir. Bir kişi bir yılan tarafından ısırıldığını görebilir. Yılan panzehirinin olduğu kamp kilometrelerce uzaktadır. Onun kampa ulaşmasını önlemek için her türlü girişim gerçekleştirilir. Kendisini ölüm tehlikesi ile karşı karşıya hisseder, zehrin vücuduna yayıldığını hisseder, umutsuzca iyileşmek için çabalamaktadır ancak, üst üste gelen engeller ona mani olmaktadır. Soğuk terler dökerek uyanabilir. Muhtemelen rüyasında zehrin ölümcül olduğunu görmeyecektir ancak bu tehlike karşısında umutsuzca mücadele eder.

Her insan için sembolizm bir dereceye kadar farklı olacaktır, ancak bir tehlikeden kurtulmak için mücadele etmek genellikle bir hikayenin öğelerini anlatmaktadır. Belki de sular yükselmekte ve sizi boğulma tehlikesiyle karşı karşıya getirmektedir. Veyahut karanlık basmakta ve çocuklar gibi korkuyoruzdur. Ya da fırtınalar kopmaktadır ve bir sığınağımız yoktur. Bu tür rüyaların hepsi kişinin içsel umudunu yitirmesi ile ilişkilidir. Psikolojik olarak bu, bilinçteki boş vermişlik ile ilişkilidir. Kişi hayatın sevgisi üzerindeki kendi payından vazgeçer; bu sevgi baltalanmaktadır. Çevresinde olan bir şey kendi hayatını kaybetme korkusuna neden olmaktadır.

Hayatın kaybı fikrinin kendisi semboliktir çünkü rüyada hayat sadece kalp atışının sürmesi değildir. Anlam sadece fiziksel sürekliliğini değil, aynı zamanda hayatın temel amaçlarının sürekliliğini kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Bir adamın, kendi hayatını yaşamak istediğini söylediğimizde, aslında kastettiğimiz şey istediği biçimde hareket edeceğidir. Bunun fiziksel devamlılıkla ilişkisi yoktur. Bu yüzden bir insanın hayatı; onun işi, düşleri, kanaatleri, umutları ve inancıdır. Bu, hemen hemen çabalamaya devam etmek için hayatta kalma dürtüsünü korumaktan başka bir şey değildir. Yani, yaşamın tehlikeye atıldığı bir rüya, aslında hayatın amacının tehlikeye atıldığı anlamına gelir. Bu tür rüyalar genellikle, kişi umutsuz görünen kişisel meselelere dair hayal kırıklığı yaşadığında; kişinin buna yaşamını kaybettiğini hissetmeden ya da umudunu kesmeden alışması gerektiği durumlarda ortaya çıkarlar. Bu yüzden böyle rüyalar kişiye, durumu düzeltmek için bir şey yapılmadığı takdirde, hayattaki işlevlerinde azalma olacağını söyler.

Bunu akla getiren çeşitli semboller temel anlamda aynı kategoriye girer ancak anlam bakımından bazı farklılıkları vardır. Kendisini bir bataklıkta batmakta gören kişi ile kendini gece denizde boğulurken bulan kişi, bir dereceye kadar paralel rüyalar görmektedirler, ancak bataklık ile deniz arasındaki fark önemli ya da önemsiz olabilir. Basit biçimde müşterek his, özdenliğin kaybıdır ancak farklı tehlikeleri de akla getirebilir. Bataklık problemi neredeyse her zaman, sağlam zeminde olduğuna inanan kişinin aniden beklenmeyen bir duruma yakalanmış ve kendisini yavaş yavaş yok olurken bulmuş olduğu anlamına gelir. Birden bir okyanusta boğulmak daha hızlı bir yıkımdır ve belki de hemen yüzleşmek gereken daha yakın bir krizi simgelemektedir. Ancak hem bataklık hem de su, ya da buna benzer şeyler, kişinin gerçeklik ile temasını – dengeli, düzenli ve uygun hayat tarzını – kaybetmekte olduğu hissini temsil eder. Bu şeyler sonsuz bir doğaçlamaya tabidir ancak temel iskeleti nispeten basittir.

Dini rüyalar, kişinin stresli zamanlarda güvenliğe ulaşmaya çalıştığını simgeler. Bu nedenle hem uyanık, hem de uyurken, acil durumlar neredeyse her zaman beraberinde güçlü dini etkiyi getirir.

Bir kilisede olmak genel anlamda iç bütünleşmenin sembolü olabileceği gibi, iç bütünleşmeye ihtiyaç duyulduğunu da gösterebilir. Ayrıca bir tür teselli arama dürtüsünü de ifade eder. Bu sorunları inanç sayesine çözmeye çalışması için kişinin bilincine ulaştırılan bir tavsiyedir. Dini ritüeller genellikle kavrayışın mevcudiyetine ya da korunmasına işaret eder. Din yardımcı bir unsur olarak ortaya çıktığında, bu var oluşun temel iç bilincinden gelen bir yardımı simgeler. Din eziyet edici ya da yok edici bir güç olarak ortaya çıktığında ise, bu kişinin psişik bünyesinde baş göstermekte olan ve kendisine yönelerek onu incitebilecek bir önyargı tehlikesinin uyarısıdır. Normalde iyi olan bir şey kötücül bir görünüm kazanırsa, bu doğal bir gerçeği yanlış anladığımız ya da gözden kaçırdığımız için bu gerçekten hoşnutsuz olduğumuz anlamına gelir.

Göksel varlıklar ya da ilahi kişiler genellikle iki şeyi simgelerler: Ya kişi büyük bir üzüntü içindedir ve temel inancına baş kaldırıyordur, ya da kişi hayatı üzerinde bir bağlılık ya da ya da amaç talebiyle karşı karşıyadır. Ağır sorumluluklar altındaki bir kimse de çoğunlukla, sorumluluklarını sürdürmesine destek olan ilahi amaç rüyası görür çünkü kendi hayatının manevi bir ihtiyacını yerine getirdiğinin farkına varmaya başlar. Eğer durumdaki genel model iyilikseverlikse, o zaman bu sorumluluk uygundur. Ancak açığa çıkan şeyin, dogmatik ya da despotça tutumları varsa, kendi inatçılığının, başka bakımlardan gerekli olmayan ya da ona uygun olmayan bir durumda kalması için onu zorladığına işaret eder.

Bu şekilde, rüya süreci vasıtasıyla, temel psikolojik gerçeklikler açığa çıkabilir. Böylelikle kişi kendi bütünlüğünü daha açık biçimde kavrayabilir. Kişi, fiziksel bilinç haline sadece gün boyu mücadele etmek zorunda olduğu anlaşılamaz etkiler olarak ulaşan baskı ya da huzursuzluk etkisini, rüyalarında doğrudan yaşar. Eğer kişi hemen uyanırsa ve rüyası ile uykudan hemen önceki deneyimlerini bağdaştırmaya çalışırsa rüya sembollerinin yorumlanması daha kolay olur. Bu yolla, başka biçimde anlaşılması zor olacak olan pek çok sembol öncelikli olarak tanınabilir ve daha sonra daha açık biçimde analiz edilebilir. İlk adım rüyanın genel sınıflandırılmasını belirlemek; ikincisi ise ana

ögelerin tanımlanmasıdır. Son olarak da, algılanabilen detaylar göz önünde bulundurulur. Eğer bu süreç dikkatle ve titizlikle sürdürülürse, kişi rüyalarının çoğunluğunu yorumlayabilecektir. Daha karmaşık olanlar bir analistin yardımını gerektirebilir. Ancak çoğu durumda, kişi bunu kendi başına halledebilir. Rüyalar ona yöneliktir. Bu nedenle, eğer bu gücü nasıl keşfedeceğini biliyorsa, onları kullanma gücüne de sahiptir.

BÖLÜM V
İKAZ VEYA UYARI RÜYALARI

Bize geçmişten gelen bilgi türlerini araştırmayı sürdürdükçe, atalarımızın çeşitli tipte fenomenleri, farklı nedenlerini göz önünde bulundurmaksızın birlikte gruplandırma eğiliminde olduğunun farkına varırız. Benzer sonuçlardan oluşan geniş bir alanın tek bir nedene atfedilebileceğini düşünmek onların genel kanısıydı. Sonuç olarak benzer görünen durumlarla ilgili birkaç yanıtı araştırmak için bizlerin çok fazla uğraşması gerekiyor. Nedenleri bulmaya uğraşıyoruz ve benzer görünen pek çok şeyin arkasında farklı nedenler yatıyor. Bu yalnızca fiziksel sağlıkla ilgili değil, diğer sayısız durumla da ilgilidir.

Çok da uzun olmayan bir süre önce, örneğin, nezlenin ve onun çeşitli evrelerinin tek bir hastalık olduğu düşünülüyordu. Belirtiler benzerdi, ancak nedenler özdeş değildi. Aynısı rüya fenomenine de uygulanabilir. Belli türdeki bir rüya için birden fazla neden olabilir. Bağlantılı bir grup deneyim olarak gördüğümüz şeylerin birden fazla açıklaması olabilir. Bu nedenle de, ikaz tipindeki ya da uyarı veriyor görünen rüyaları göz önüne aldığımızda ve bu rüyanın kahinsel anlamda doğruluğu kanıtlanmışsa, tüm bu gizem için vakit kaybetmeden bir açıklama bulmaya mecbur hissederiz. Ancak bunu gerçek anlamda yapamayız. Bu nedenle de, bu genel başlık altında, münferit ve belirgin bir fenomenin muhtemel sayısız nedenlerini incelememiz gerekir.

İkaz ve uyarı rüyalarının bir nedeni insanın korkuya olan doğal eğilimidir. İnsan doğasında, özellikle de kişi bunalımdaysa ya da bazı psikolojik baskılar altındaysa, kötü talihi beklemek gibi

bir eğilim vardır. Bu beklenti, kişinin mizacına göre çok çeşitli mertebelerden geçer. Aynı zamanda hayatın büyük genellemelerine de dayalı da olabilir. Hayatında sorunlar olan kişi, geleceğinin de belirgin biçimde sorunlarla dolu olacağını varsayabilir.

Neredeyse bütün ikaz rüyaları bir tür felaket veya sorun üzerine odaklanmıştır. Bizlerin beklenmedik bir şeyi kehanet gibi bildirme ihtimalimiz pek yok. Örneğin, yüz rüyayı veya güçlü sezgisel baskıyı ele alsak, musibet uyarılarına veya öngörülerine ulaşabiliriz. Yıllar içinde, doğal afetlere bağlanan çok sayıda rüya olmuştur. Hemen her yıl, birileri felaket getiren bir deprem veya seli önceden tahmin eder. Son elli yıl içinde, Birleşik Devletler'in Atlantik'teki Kıyı şeridini olası bir batışı ile ilgili süregiden kehanetler olmuştur. Bugün, Paducah'a bir bomba düşeceği veya Mississippi'nin taşarak bir okyanusa dönüşeceği hakkında endişeli sorular sormayan neredeyse hiçbir mektup yok gibidir. Bu tür düşünceler herkesin malumudur. Son iki bin yılda, devamlı olarak rüyaların da eşlik ettiği dünyanın-sonu öngörülerimiz oldu.

Günümüze kadar, felaket alameti olan bu rüyaların muhtemelen yüzde doksan beşi yerini bulmamıştır. Yine de kişi, herhangi bir olayın meydana gelmediğini görse de, gayretinden bir şey kaybetmez görünür ve tahminlerinden birinde yanılınca, iki tane daha yapar. Elbette ki, çoğu kez, belli bir durum hakkındaki öngörü eğer yeterince uzun süre savunulursa, nihayetinde yerine gelecektir. Yaklaşık yirmi yıldır iyi tanınan İngiliz bir kahin her yıl Kral V. George'nin ölümünü ilan etmektedir. Yirminci yılda, kendisi haklı çıkmıştır. Kuşkusuz ki, bu koşullar altında önceki on dokuz yıl boyunca hesapta yalnızca ufak hatalar yapmıştır. Bu kişi kaygı duymaya başlayana kadar ilke dokunulmadan kalır ve vakit kaybetmeden bir sonraki kralın ne zaman öleceğini öngörmek için çalışmaya koyulur. Bu tür açıklamalar insanın, belli koşullar altında, çok negatif tutumlar içine girebildiğine dair doğal eğilimini göstermektedir.

Aynı zamanda, marazi durumların etkisi altına girmişsek de, bunları özenle büyütebilir ve sonra kendi psikolojik baskımızın bir bölümü olarak serbest bırakabiliriz. Bir şeyler okur, bir şeyler duyarız ve aynı tutuma meylimiz varsa, dehşetli oldukları için bunlar kulağımızda kalabilir. Zaman içinde, bilinçaltı tarafından kabul edilmiş olan açıklama sanki kendi içimizden veya daha genel koşullardan kaynaklanmış gibi dışarı çıkar. Eğer bilginin ilk kaynağı ile birlikte hatırlanarak dışarı çıkarsa, ciddi bir sorun olmaz, ancak eğer bir vizyon veya rüya sahnesi biçimini alırsa son derece önemli görünebilir. Bu tür bir şey, insanların alınyazısına bağlı dini saplantılar tarafından tahakküm altında tutulduğu ortaçağ boyunca çok yaygın değildi. İnsanlar dünyanın her an sona erebileceğine ikna olmuşlar ve bin yıllık dönemler geldikçe, Kıyamet Günü veya dünyanın sonu vizyonları görmüşlerdir. Bu tür bir ikaz bariz biçimde, benzer inançları olan diğer kişilerin ve hatta itibar gören otoritelerin vaazlarının desteklemesiyle yoğunlaşan dini inançtan kaynaklanmaktadır.

Böylelikle, eğer insanın içine bir korku mekanizması yerleştirilirse, onun bunu daha da detaylandırma, durmadan olumsuz koşulları bekler hale gelme eğilimi vardır. Bu tip bir ikazın zorunlu bir geçerliliği yoktur. Negatif bir bakış açısından koşulları yorumlayan veya belki de bir formülü ele alarak bunun üzerinde umarsızca çalışan kişinin kendisidir. Örneğin yıllar boyunca piramitlerle ilgili sayısız kehanetle uğraşıldığını biliyoruz. Bunlar, Büyük Giza Piramidi'nin içine konulduğu varsayılan belli hesaplara dayalıdır. Bu çeşitli alanları ve matematiksel kalıpların kombinasyonlarını ölçerek, insani meselelerde büyük değişimleri bildirme konusunda çabalar olmuştur. Savaşlar, felaketler, medeniyet ve kültürlerin çöküşü çentik, çizik, küçük delikler ve piramidin içindeki geçitlerin duvarlarında bulunan taşların üzerindeki çeşitli taneciklere dayandırılmıştır. Kesin olan şu ki, yazarın açıkladığı veya yorumladığı şekliyle hikayeyi okumak için temel önermeye inanma-

nız gerekmektedir. Ancak çoğu kişi bu eli kulağında olasılıklar nedeniyle korku dolmuştu. Bilinçaltını da etkileyen bu korku hali, uykuda, bu özel bakış açısını devam ettiriyor görünen görsel olaylara neden olmuştu.

Dünya olaylarının ikaz veya korkuyla ilişkili biçimde yan yana konulması, belli bir yüzdede bu tip rüyaların gerçekleşme oranının olduğu anlamına gelir. Eğer belli şeyleri bekler ve sonra dünyadaki artan durumları yorumlamaya kalkarsak içimizdeki bir şey, eğer buna sağduyu denilebilirse, çoğu davranış biçimimizin makul biçimde ciddi zorluklara yol açacağını gösterecektir. Bu nedenle, kesin ve mukal görünen şeylerden korkar hale geliriz ve bu korkuyu yaklaşan veya tahmin edilen bir felaket şeklinde abartırız. Belli ölçüde bir gerçekleşme söz konusudur, çünkü eğer bir insanın başının belaya gireceğini öngörürsek, çok da uzun süre yanılmayız. Bunu yapmak için kararlaştırılmış bir yatkınlığı vardır ve bu, eylemlerimizin çoğunun yalnızca sorunlarla sonlanabileceğini fark etmek ender olarak psişik bir algı gerektirir. Böylece, belki de bizler kendimize gizlice, eylemlerimizin özünde bulunan neticeleri söylüyoruz.

Bu tür açıklamalar herhangi bir şekilde bütün durumu kapsamamaktadır. Ancak belki, mevcut ve şüphesiz bu öngörülerin tam anlamıyla gerçekleşmesinde başarısız olacak belli yüzeysel durumlar topluluğunu kapsayabilir.

İnkar edemeyeceğimiz ve bu durumla ilgili yeterli bir açıklama getiremeyeceğimiz bir başka durum ise, pek çok önemli olayın beklenmedik şekilde meydana gelmesidir. Örneğin, uykuda geçirdikleri her saati, uygulamada felaketleri öngörmek için dramatize etmekle geçiren ve yine de, bu dramatizasyon süreçlerinin akışı içinde çok ciddi bir olayı tamamen atlayan kişiler tanıyorum. Aynı şey, söz psişik durumlar için de geçerlidir. Tanıdığım bir kişi, psişik olarak hemen her şeyle uyumlu olduğuna inanıyordu. Savaşları, salgınları ve felaketleri ve her tipte musibeti ilan ederdi, ancak deprem olduğunda o da Long Beach'te oturuyordu ve depremin gelişi hakkında en ufak bir

fikri bile olmamıştı. Bu nedenle, öngörülen çoğu şey meydana gelmezsen, önceden bilinemeyen pek çok şey de ortaya çıkabilir. Bu nedenle, bu tür zihinsel olguları değerlendirirken çok dikkatli olmamız gerektiğini düşünüyorum.

Kişinin kendisini kötülüğe daha yatkın hissetmesinin nedenlerinden biri, belki de bilincinin daha derin bölümlerinde, sorun çıkarma hakkı bulunan biri olduğuna karar vermesidir. Kendi işlerini öylesine çok müdahale etmiştir ki, bunların düzen içinde, güvende olmadığını ve dolayısıyla da sayısız sürprize maruz kalacağını bilir. Bilincinde buna karşı direnebilir, ancak bilinçaltında gerçek, eninde sonunda ortaya çıkacaktır. Kötü planlama yapan, zayıf girişimleri olan, kolayca istismar edilen kişiler kendi içlerinde bu tür bir koşulun eninde sonunda soruna yol açacağını bilirler. Sonuç olarak, kendilerini uyarırlar. Kendilerini bilincinde olarak uyaramazlar, çünkü çoğu kişi bilinçli durumlarında hatalar yapabileceklerini kabul etmeye istekli değildir. Ancak biraz daha dürüst ve daha iyi bir kayıt tutucu olan bilinçaltı kısımları onları kaçınılmaz olanı öngörerek uyaracaktır.

Rüya sembolizmi ender biçimde birebir karşılıkta olduğundan, bu tür bir uyarıya eşlik eden rüya da bir felaketi göstermek için bir başkasını ifşa eder veya vurgular. Yatırımları kötü giden bir kişi, kendini fırtınalı bir denizde boğuluyorken görebilir. Doğanın ona anlatmaya çalıştığı onun güvende olmadığı, yaptığı şeylerin onun sağduyusuna uygun olmadığı, ufak bir çabayla büyük ödüller bekleme umudunun büyüsüne kapıldığı yönünde olacaktır. Bu onun bilinçli aklının yapabileceğinden daha fazlasıdır, ancak her birimizin içinde gerçeklerle yüzleşen ve yüzleşebilen bir realist vardır. Bu realist kulaklarımıza sorunun yaklaşmakta olduğunu fısıldayabilir, ancak bize ulaşması için nesnel tutumlarımızı yarıp geçmesi gerekir ve bu da en iyi şekilde bizler uykudayken başarılabilir.

Bilincin direncinin üstesinden gelmek, gördüğü rüyadan ölümüne korkan bir kadının aşağıdaki olay hikayesinde çok iyi bir şekilde örneklendirilmiştir. İki oğlu –iyi, gelecek vaat eden genç adamlar- ve bir gece rüyasında bu iki oğlunun eve geldiğini, tatil için ailesinin yanına döndüğünü ve yolda gelirken ciddi bir fırtınaya yakalanırlar. Bu fırtınada toprak bataklığa dönüşür ve o iki oğlan batar ve ölür. Doğal olarak, anne bunun oğullarının hayatlarının tehlikede olduğuna dair gerçek bir uyarı olup olmadığını merak etmişti. Birkaç aylık süreçte, rüyayı doğrulayacak herhangi bir olay olmamıştı, aslında hiçbir şey olmamıştı. Bu da yıllar öncesindeydi. Ancak olan bir şey vardı. Bu anne aşırı sahiplenici, her şekilde iyi niyetli bir insandı, ancak içgüdüsel olarak iki oğlunun üzerine fazla düşüyordu. Anlaşılan o ki, kutlama dolayısıyla bu aileye geri dönüş annenin çocukların dışarı gitmeyi ve kendi hayatlarını yaşamayı engelleme arzusunun yerine getirilmesiydi. Onların geri gelmelerini istiyordu. Durmaksızın onları korumak istiyordu. Ancak sembolik olarak, kadının içindeki bir şey eğer oğlanlar geri dönerse ve onun etkisi altına girerlerse bir fırtına, bağımsızlıklarını elde etmek için bir mücadele olacağını ve en sonunda kişiliklerinin yok olacağını ve kadının duygusal sahiplenmeciliği ve tahakkümünün bataklığında boğulacaklarını anlatıyordu.

Bunlar, kadının içsel sezgileri tarafından ona anlatılıyordu. Yine de, bilinçli aklında, bu genç adamları yönetmeyi sürdürmeye öylesine istekliydi ki, onlar için dilediği veya yaptığı bir şeyin herhangi bir şekilde onları kırabileceğinden bir an olsun şüphe duymuyordu. Daha sonra, bir çatışma oluştuğunda ve genç adamlardan biri evlenmek istediğinde, kadın tüm bu olay üzerine yoğun bir histeri geliştirmişti. O zaman, rüya anlamlı hale geliyordu ve yorumlandığında, gerçekler kendilerini ifşa etmeye başlıyordu. Neyse ki, anne kendi içinde doğru olduğunu bildiği o anlamı kabul edebilmiş ve kendine hakim olabilmişti ve oğullarının psikolojik olarak boğulmaları engellemişti. Rüya, böylelikle bir şeyleri uyarmıştı. Bir ikazdı, ancak birebir veya fiili bir ikaz değildi.

Çok önemli bir rehberdi, çünkü iki amaca hizmet ediyordu. Öncelikle, rüyanın bir anlamı olduğunu gösteriyordu. İkinci olarak, sembolizmi birebir düşünmenin ve sonra fiziksel olaylar ortaya

çıkmadığı için bunun herhangi bir anlamının olmadığını söylemenin hata olduğunu gösteriyordu. Tıpkı kitlesel felaket rüyalarının yalnızca kendi içimizdeki negatifliğin işareti olması gibi, özel rüyalar da çoğunlukla bizi sorunlara sürükleyen eğilim veya huylarımızı gösterir.

Öyleyse, eğer etrafımızdakilerin acil durumu ile bağlantılı rüyalar görüyorsak, o insanlarla ilişkilerimizde ne tür incelikli entrikalarımızın olduğunu keşfetmemiz için diğer insanlarla ilişkilerimizi iyi incelemeliyiz. Genellikle ufak türde entrikalar –bize kusursuz biçimde makul ve normal gelen, aldatıcı görünmeyen, ancak belki de etik olarak aslında dürüst olmayan- söz konusu olur. Bu tıpkı iş dünyasındaki aşırı rekabet yeteneğine benzer türde bir şeydir. Rekabeti meşrulaştırırız çünkü görünüşte herkes bunu uygulamaktadır ve bu olmadan hayatta kalamayız. Rekabet adına, her ne kadar herhangi bir kanunu çiğnememiş ya da davalık olacak şeyler yapmamış olsak da, etik anlamda doğru olmayan şeyler yaparız. Çok da dürüst değilizdir. Ve kişisel ilişkilerimizde bu çok yaygın bir durumdur. Neyi sevip neden nefret ettiğimizi dürüst biçimde değerlendirmeyiz. Kişinin duygu ve tutumları yoğun biçimde karıştığında, sağduyu, gerçekçi düşünce, gerçekleştirme ve gerçeklik ortadan kaybolur. Kendimizi sonuçlardan korumanın belki de tek yolu ruhumuzda kilitli duran içsel anlamı dinlemektir.

Bir başka uyarı rüyası türüne ise, kişinin kendi sağlığı hakkında teşhise dayalı sahneler gördüğü *prodromik rüya* adı verilir. İnsanın içsel kimyası bir biçimde, özellikle de hastalığın akınına uğradığında, bütün psişik hayatı etkilenir ve hastalık bilinçli olarak fark edilmeden önce bilinçaltında hissedilebilir. Bunun nedenlerinden biri, ruhun rahatsız olması hastalığın sebebi olabilir. Kişinin total bütünleşmesinin git gide tehlikeye girmesi, sezgisel olarak farkına varılan, özgün bir türde olan zihinsel-duygusal stres yaratır. Aşırı duyarlı olan fiziksel sistem psişik organizma kadar duyarlı değildir ve zaman içinde bazı belirtiler fiziksel nesnel farkındalığınıza doğru yol almaya başladığında, benliğimizin yalnızca bilinçaltı kısmı tarafından belirlenmiş olan büyük miktardaki semptomoloji hali hazırda ortaya çıkmıştır.

Bu, Grek sağlık tanrısı Akslepios'un kadim kliniklerine dair açıklamalardan biri olabilirdi. Bu kliniklerde yoğun biçimde rüya teşhisi üzerinde durulmuştur. Hastalar tapınağa getirilir, bir tür uyku yapıcı bitki verilir ve sonra uykusunda, tanrı ona görünür ve illeti teşhis ederdi ve bazen tedavisi de gösterilirdi. Aslında, şüphesiz ki bu kişinin kendi içsel gücünün, kendi durumunu bilmek için kilidinden kurtulmasından başka bir şey değildi. Rüyalarda ise bunu elbette ki sembolik şekilde yapacaktı. Olay tam olarak belki de rüyanın anlama geldiği şey olmayabilir, ancak yorumlanabilir, geçerli bir ilişki vardır. Bunun klasik bir örneği rüyasında bir kan okyanusundan yüzdüğünü gören kişinin birkaç gün sonra kanaması olmasıdır. Bu özel rüya kesinlikle bir teşhis rüyasıdır. Ruh neyin yaklaşmakta olduğunu bilir, çünkü koşulların nedenleri, kişinin bundan haberi olmasa da vücudun içinde hali hazırda işlemeye başlamıştır. Ruhun bu farkındalığa sahip olmasının nedenlerinden biri, kişinin doğasını ve eylemlerini, belli meseleler hakkında önceki davranışlarını –belki de vücudu zayıflatan huy veya uygulamalarını ya da vücudu daha önce tehlikeye atmış olan ve bu kanamayı muhtemel kılan çabaları- yargılayabilmesidir.

Doğa nesneleri uyarmaya yatkındır. Onların felakete düşmesini istemez. Aslında, insanın duyusal yapısının büyük bölümü savunmacı, hayatını korumada ona yardımcı olma niyetindedir. Doğa tarafından sağlanan bu yardımı, git gide daha fazla soruna bulaşacak şekilde görmezden gelmek insanın kendi eğilimidir. Doğa, en yardımcı uyarılarından biri ile görünmeye çalışır, çoğunlukla da bunun için uyku sürecini seçer, çünkü bu zamanda kişinin benlik-iradesi itaat eder haldedir. Gerçeğin berrak biçimde açıklandığı bu deneyimler, kanaat ve tutumlardan oluşan savunma mekanizması geçici olarak askıya alındığında gelir. Rüya gerçekten de psişik stresten geçici rahatlamayı temsil ettiği için, bu düşünceyi eğer kişi bilinçli olarak kendisini bu stresten kurtarırsa, rahatlayabileceği ve yavaşça temel fikirleri alıcı duruma geçerek bilmesi gerekenleri bilebileceğinin idrakına doğru geliştirebiliriz. Aslında hata yapmamızı olanaklı kılan şey, altında hareket etmek zorunda kıldığımız gerilimdir. Eğer gevşemiş ve dalgın olursak, kendi davranış kalıplarımızı takip

etmede daha insaflı davranırsak, kendimizi sayısız trajik andan da sakınmış oluruz. Gücümüz vardır, ancak kendi-çıkarımızın –o çıkar bize yardımcı olmak yerine sıkıntı verir, çünkü ihtiyaçlarımızı desteklemek değil, yalnızca arzularımızı yerine getirmenin yollarını arar- yolundan gitmeyip saptığımızda işe yarar.

Rüya fenomeninin teşhisçi türü için bir başka muhtemel açıklama düzeyi daha vardır. Bazı kişilerin, özellikle de eğitimlilerse, hastalıkları diğerlerinden daha çabuk tanıdıklarını biliyoruz. Burada, hastalıktan fiziksel bir durum olarak değil, daha çok varlığın düzenini veya normalliğini huzursuz ya da tehdit etmeye eğilimli herhangi bir şey olarak bahsetmemiz söz konusu. Kişinin genel yapısından, belirli durumlara verdiği tepkilerden, bu dünyada bir yol izlediğini saptamak mümkündür. Eğer belli sınavları geçemiyorsa, hayatı boyunca sorunlar yaşar. Sorunlar sınavları geçememesinin değil, sınavda başarısız olmasının yalnızca bir göstergesi olduğu içindeki bir durumun sonucudur.

Bu nedenle, kişinin tüm psişik bütünleşmesi onun başına ne geleceğine dair berrak bir resim sunar. Karakterinin detaylarının, karşısına çıkması muhtemel olayların belirlenmesine yardımcı olmasından dolayı, bir kişi hakkında, yalnızca isteklerine bağlı tutumların günlük teşhirinin bir sonucu olarak dikkat çekici kesinlikte bir kehanete yaklaşabiliriz. Belli tutumların belli sonuçlar doğuracağını biliriz. Sonuçların tarihlendiremeyebiliriz belki ama bunların meydana geleceğini kesinlikle biliriz. Bazen de bunlar farkında olduğumuzdan daha çabuk gelişir. Belirti ne kadar barizse, sonucun tezahürü de o denli hızlı olur.

Bunun bize öğrettiği ders, bu göstergeleri kendi başımıza aramamız, sorun yaratabilecek süreçler konusunda dikkatli olmamız, bunları kendi başımıza düzeltmemiz ve aklımıza uzun vadeli bir strateji yerleştirmemizdir. Zamanın çok hızlı geçtiğini unuturuz. Eğer yirmi yaşındaki birine belli bir davranış biçiminin onu kırk yaşında hasta edeceği söylenirse, muhtemelen şöyle diyecektir,

“Bunu bana otuz dokuzumda hatırlar ki o zaman bir şeyler yapayım.” Uzakta olacakları şimdiden düşünmeyi sevmeyiz. Ancak bu yirmili yıllar inanılmayacak bir hızla geçer ve birden o öngörülen olay amacına ulaşır ve onunla yüzleşiriz. Bu süre boyunca, artık elimizden çok azının geldiği bir dereceye ilerlemiş olabilir. Kendimizdeki gerekli değişimleri bu erteleyiş mutluluk ve rahatlık aramak için çok yanlış bir yoldur, çünkü doğanın amaçları kuşkusuz ki kendilerini neredeyse matematiksel bir kesinlikle gösterirler.

Bazı davranış biçimleri ve sağlık arasındaki psikosomatik ilişki ya da karakter ve başarılı bir evlilik olasılığı veya içsel olgunluk ve çocuklarımızın yaşamlarını yönetebilme yeteneği arasındaki ilişki kesin ve gerçektir. Ancak bunlarla yüzleşmek için her zaman istekli değilizdir. Yine de bilinçaltı yoluyla kaçınılmaz sonuçlarına doğru ilerlerler. Çoğu psişik stres kişinin yüzeysel amaçları ve onu durmaksızın etkilemeye, ifşa ettikleri gerçeklerden faydalanması için bilince ulaşmaya çalışan biliçaltı olayları arasındaki bu çatışmaya uygundur.

Bir an için, kişinin bedeni ve psiko-sinir sistemi arasındaki ilişkiyi gittikçe yok eden iyi bütünleşmemiş bir hayat yaşadığını düşünelim. Çok fazla endişelidir. Ortaya çıkan bazı durunlar onu korkutur. Cesaretten yoksundur. Sürüklenir. Önemli kararlar almayı erteler. Kafası karışıktır. Kendi sorunlarından oluşan bir denize üçüncü keredir batıyordur. Bir süredir devam eden bu durum, psişik tükeniş olarak adlandırılabilecek bir şeyle nihai sona erişir. En sonunda sinir krizi olarak bildiği yere varır. Ya da işini veya evini veya sosyal güvencesini kaybedene kadar davranış biçimi ve uygulamalarını sürdürecektir. Kendi içindeyse, psişik yaşamı ona bir şeylerin yanlış olduğunu anlatıyordur, ancak bu parçaları bir araya getiremiyordur. Bu acil durumu karşılayacak gerekli cevabı algılamaktan acizdir.

En sonunda, aşamalı intihar olan bu süreç içinde, onu daha iyi bilen –Emerson’un deyişiyle benliküstü- psişik hayatı şu erken sabah saati dönemlerinin birinde ona bir rüya ile çıkagelir.

Yaklaşan bir zorluğun uyarısı biçiminde gelebilir ya da bir teşhis olabilir veya yalnızca ona sorunlarının neler olduğunu ifşa etme biçimini de alabilir. Aklında, biri evini kayanın, diğeri ise kumun üzerine inşa eden şu iki adamın hikayesi gibi, epey yer edebilecek alegorik bir fikirle uyanabilir. Belki de, kendini çökmekte olan bir kumun üzerinde dururken ya da bir bataklığa saplanmış olarak görecektir. Belki de garip bir felaketin üzerine çöktüğünü görür. Böylelikle, bilinçaltı genellikle kendileri biçimsiz olan temel dürtüleri bir çabayla bildiğimiz hikaye ve efsanelere bürüyecektir. Bu tür rüyalar bir uyarı oluşturabilir ve kişinin psikolojik yardım istemesine neden olabilir, özellikle de eğer rüya tekrarlanıyorsa. Ya da rüya kişinin kendi davranışlarını daha akıllıca yönetmesi için çaba göstermesine neden olacak ölçüde yeterlidir.

Bazı durumlarda, rüya kendi içinde doğrudan bir tedavi olarak ortaya çıkar. Örneğin, kişi bilinçaltındaki bilgileriyle onun için uygun olmayan bir meslekte çalıştığını öğrenebilir. Yanlış mesleklerde çalışan kişilerin yanlış yolda olduklarını ya da evlerine giden yoldaki bir sokağı takip ederek başka bir eve girdiklerini gördükleri durumlar olur. 'Yanlış ev' sembolizmi çok ilginçtir çünkü esasında yanlış yaşam tarzı –kişinin yanlış bir yerde ikamet ettiği- anlamına gelir. Bir adam rüyasında kendi evi olduğu düşündüğü bir eve girdiğini görmüştü ve o evin bir başkasının evi olduğu anlaşılmıştı ve sonra kendisini evin bir odasında ölmüş olarak görmüştü. Bu rüya, böylelikle, kişiye yaşam tarzının yanlış olduğunu ve eğer bu yolda devam ederse hayatta kalamayacağını anlatıyordu. İster fiziksel olarak ölmüş olsun ister bu yanlış evde kaldığı sürece ölmekten farksız yaşayasın asıl mesele bu değildir. Mesele, kişinin yanlış olan mevcut durumunda hiçbir şeyin onu canlandırmaya yetmeyeceğidir.

Belki de bu kişi daha sonra rüya deneyiminde kendisini dışarı atacaktır ve cadde boyu koşacaktır. Ürkmüştür, yarı hastadır, ne olacağını bilmez ve hangi yöne gideceğini anlamak için sağa sola bakıyordur. En sonunda, bir kiliseye gelir ve içeri dalar ve dua etmek üzere diz çöker. Burada, anlatılan onun kiliseye gitmesi değildir. Psişik deneyimler bu kadar düz anlamlı değildir. Anlayışın

avutuculuğuna ihtiyacı olduğunu, inancında kusurluğu olduğunu ve içinin rehberliğine başvurmadığını anlatmaktadır. Kilise neredeyse her zaman ilahi olanın veya iç rehberin bir sembolüdür. Tavsiye de, elbette ki, iç dünyasını daha fazla, dış dünyasını daha az dinlemesi, nesnel aklına daha az ve insanın her zaman içinde ilahi bir ilke olarak sembolize ettiği sezgi gücüne daha fazla bağlı kalması yönündedir.

Bu türdeki rüyalar, çoğu durumda, önceden bilmenin bir unsurudur. Bir kaza veya yaralanma gören kişi, örneğin, rüyanın düz anlamda olduğunu varsayarak üzülebilir. Büyük ihtimalle rüya sembolik bir kazayı temsil eder ve kişiye bu usulde devam ederse bir şeylerin olacağını anlatmaktadır. Rüyasında, kaçılması çok zor olan bir şeyden kaçtığını ve yola fırladığında bir arabanın kendisine çarptığını gören biri vardı. Çarpmayı hissetmiş, ancak rüyalardaki olağan şekilde, fiili ölüm deneyimini yaşamamıştı. Bir araba tarafından çarpılmanın psişik şoku onu uyandırmıştı. Altı ay sonra, ailesi parçalandı ve ellerinde bir boşanma ile kalakaldı. Belli niteliklerden kaçmaya uğraşıyordu. Bunu yaparken evinin düzenini bozmuştu ve en sonunda parçalanan ailesi, onu yere çarpan bir kaza ile temsil edilmişti. Bu durumda, sorun kişinin olgunlaşmaktan kaçınmasıydı. Bir koca bir ebeveyn olmanın sorumluluğunu psikolojik olarak kabul etmemişti. Bilincinde, bunu itiraf etmiyordu ve en sonunda ailesi parçalandığında, büsbütün afallamıştı. Ancak aslında, bilinçaltı davranış biçiminin herhangi başka bir sonuç doğurmayacağını biliyordu. Rüya, onun panik halinde olduğunu, durumdan kaçmaya çalıştığını gösteriyordu. Bilinçaltında, neyin yaklaştığını görüyordu.

Bu rüyalar genellikle kehanetsel biçimler alabilir, çünkü olay meydana gelir gelmez, bunun rüyanın tam olarak söylediği şey olduğunu görebiliriz. Ancak bir şeyler olmadan önce daha ziyade orada anlatılanın düz anlamlı bir kaza olduğu korkusuyla daha dikkatli oluruz. Bazı durumlarda, fiziksel bir kaza görülüp ve onun gerçekleştiği de olur, ancak olayların çoğunda bu sembolik bir durumdur.

Rüyası analiz edilen veya kendi iç dünyası ile bu aşamada bağlantı kuran ortalama kişi bir kahin değildir. Mistik de değildir. Çoğunlukla en basit ve alelade olaylarda bile acil yardım ihtiyacında olan iç dünyasına erişimi nispeten noksan kalmış kişidir. Sıradan fanilerin sorunlarından çok uzakta olduğunu düşünen kişi aniden kendini parçalanmış bir aile ile yüzleşirken bulur ya da işinin kötü yönetim nedeniyle buharlaştığını görür. Bu tür şeylerin onun da başına gelebileceğini düşünmez. İçsel kavrayışında bunun çok daha ötesine geçtiğine inanır, ancak kendi erişimini yanlış tartmıştır. Bu noktada, ortalama insanın normal şartlarda olağandışı olayların açıklaması olabilecek mevcut duyu ötesi yeteneklerinin bulunmadığının öne sürülebileceğini düşünüyorum. Duyu ötesi yetenekler dedikleri aslında, bilmeye çok da gönüllü olmadığı veya yanlış yorumladığı kendi gerçek yetenekleridir. Duyduğu ses ise bir meleğin değil, onu ıslah etmeye çalışan çaresizlik içindeki kendi sesidir. Onu gerçeklerle yüz yüze getirmeye, kendi hakkındaki, eğer devam ederse başını daha da fazla soruna bulaştıracak olan hatalı sonuçların ortasında kendisini bulmasına yardım etmeye uğraşıyordur.

Bu önerilen nedenlere tam olarak uymayan ikaz veya uyarı deneyimleri olduğunu da aklımızda tutmamız gerekir. Bunlar arasında analiz etmesi en güç olanı sözde "tarihlenmiş" olan rüyalar veya belirgin bir zaman aralığına yerleşen olayların vizyonlarıdır. Bu türde bir rüya aslen kişisel – çoğunlukla da kişisel değildir- olmaz. Örneğin, Martinik'te yıllar önceki büyük deprem hakkında açık ve belirgin bir rüya gören küçük bir çocuk vakası vardı. Bu çocuk, gece bağırarak uyanmış ve olayı tasvir etmişti. Bir veya iki gün sonra, Martinik tam olarak bu çocuğun gördüğü şekilde deprem geçirmişti. Martinik'e herhangi bir ilgisi yoktu, hatta onun varolup olmadığını bile bilmiyordu. Birden bire bu kadar duyarlılaşması ve bu felaketi detaylarına kadar öngörmesi için bir neden de yoktu.

İkaz rüyaları için daha önce geliştirdiğimiz açıklamalar bu tip bir rüya olayı için yeterli değildir. Öte yandan, bu tür *prognostik* rüyalar için yapılan açıklamalar tüm diğer rüyaları kapsayacak

şekilde de genişletilmemelidir. Bu çocuğun, gerçek anlamda bir ikaz rüyası görmesi olayı, felaket uyarıları içeren diğer bütün rüyaların da gerçek olduğu anlamına, bu çocuk tarafından kullanılan yeteneklerin, gerçekleşmeyen bir başka felaket rüyasını gören kişinin kullandığı yeteneklerle aynı olduğu anlamına gelmez. Bu nedenle, tespit ettiğimiz kadarıyla- kişinin içindeki psişik huzursuzlukla açıklanamayan gerçek kahinsel rüyayı analiz etmeye çalışmalıyız.

Bu tip kahinsel rüyalar genellikle kendi ortaya çıkışı içinde, sembolik değil- düz anlamlı olan farklı bir boyuta sahiptir. Olayı, bilincimizin sembol-yapıcı mekanizmasıyla boğuşmak yerine olduğu şekliyle açıklar. Bu tip rüya fenomeninin genel incelemesinde, kişinin psişik mekanizmasının dışındaki bir kaynaktan doğrudan bir etkiyi temsil ettiğini gösteren pek çok şey vardır. Bu, elbette ki, bizi hemen bu tip şeylerin telepati, duyu ötesi algılama ve gerçekleşmek üzere olan olayları doğru ve geçerli şekilde önceden bilme olasılığının düşünülmesine götürür.

Önceden bilme tipindeki rüyalar, doğada, gerçekleşmek üzere olan daha büyük hareketlerin, bağlı bulundukları olaylardan önce varoldukları bazı durumlar olduğunu düşündürür. Böylelikle, Martinik depreminin veya benzer tabiata sahip diğer depremlerin onları yöneten bazı kuralları bulunduğunu ve bir kimsenin felakete öncülük eden bu usullerden haberdar olabileceğini varsayabiliriz. Diğer bir deyişle, deprem gerçekleşmeden önce varolur.

Bu büsbütün imkansız görünebilir. Doğru kehanetler de aynı ölçüde imkansız gelebilir. Konu üzerinde bu merak uyandıran biçimde düşünen bir okul mevcuttur. Şöyle ki, felaketler doğal yasanın onarıcılığını temsil eder. Bir felaket, uzun süredir işleyen elverişli bir nedenin sonucu vücuttaki bir hastalık gibidir. Felaketin zamanlaması veya vücuttaki bir hastalığın zamanlaması gökyüzündeki yüce saate –yani gezengensel güçlerin kümelenişine- göredir. Felaketlere gezegenler neden olmaz, ama onu hızlandırabilirler. Örneğin, belli bir stres altındaki kişinin tromboze uzun süreli bir yatkınlığı olsun. Bu tromboz, bir kez olasılık olarak oluşturulduğunda, herhangi bir

şekilde gelebilir. Yine de, gerçek olayın zamanı horoskoptan bakılarak belirlenebilir, çünkü gezegensel ilişkiler uzun süredir devam eden eğilimlerin gerçeğe dönüşmesini hızlandıracak stres veya gerilim periyotlarını gösterir.

Kişinin bu psişik etkilere veya gezegensel güçlerin gruplaşmasına yeterince duyarlı olduğunu, kendi içinde herhangi başka bir şeyi etkilemek üzere olan hareketlerden haberdar olacağını düşünmek de anlaşılabilir bir durumdur. Diğer bir deyişle, zihinsel faaliyetler olmadan gezegensel ışınların basınç veya kümelenişinin niteliğini hissedebilir veya deneyimleyebilir. Böylelikle, etrafındaki atmosferde bulunan titreşimlerin şiddetini bilinçaltı veya bilinçdışı ile ölçen bir tahminci haline gelir. Ve bu titreşimler, sırasıyla, yersel eşitlerinin ilkelerinin yerini aldıkça, bu titreşimlerin odaklanacağı bölgeden de haberdar olabilir. Kendini, yıldızların doğum üzerindeki ilişkisini, belli bir kesinlikle, okumak üzere dışarıdan eğitirse, belki de, ne yaptığının farkında bile olmadan, bilinçaltında bunları daha iyi okuyabilir. Yalnızca, arketipsel enerjinin saf etkisini alır ve bu enerjiyi, süreç içinde enerjinin anlamını da keşfederek, kendi içinde ayrıştırmaya girişir.

Bu, işleri halletmek için fazla dolambaçlı bir yol gibi görünebilir, ancak dünya üzerinde insanların sezgiyle bilgi elde edebildiklerine şüphe yoktur. Aynı zamanda çoğu sözde fal biçiminin –ister Çin'deki *I Ching*'e ya da Romalı askerlerin uyguladığı *geomancy*'e, isterse de kartlar veya zarlar gibi daha mekanik cihazlara göre olsun- yorumdan ibarettir. Bu yorumlar, içlerindeki sembollerden çıkmaz. Aynı yolla, bir doktor teşhislerinde aşırı sezgisel davranıyor olabilir, bu yüzden de laboratuar imkanlarını kullanmaya fazla da ihtiyacı yoktur. Kişinin mustarip olduğu sorunun türünü hisseder. Diğer doktorlar ise bu hassaslığa sahip değildir ve laboratuar raporlarına bel bağlamak zorundadır. Ancak tıptaki eğilim empati kuran, anlayışlı ve geniş ölçüde tedavi etmenin gerçek ilkelerinin hakim olduğu pratisyenin, yıllar içinde, kendi hassaslığını kazanması yönündedir. Hatalı olan yerde neler olup bittiğini değerlendirmek için içsel bir güç geliştirir.

Aynı usulle, etrafındaki psişik güçlere karşı her zaman için uyumlu olan, yüksek duyarlılıktaki kişi de doğada teşhis edilebilecek belli modelleri bulabilir. Doğa körü körüne hareket eden kör kuvvetlerden oluşuyor olamaz. Yeterince duyarlı olan kişilerin sezgileriyle kavrayabileceği bir modelinin, arketiplerin bilimsel bir açılımının olması gerekir.

İnsanın fiziksel bedeninin onun psişik hayatını yansıtan bir ayna olduğunu varsayıyoruz, böylece de onun fiziksel kişiliği, arkasında yatan bir dizi nedensel faktörün uzantısı olur. Bir an için, fiziksel dünyayı bir beden, ayrıntılı bir yapının görünen bir kısmı olarak düşünelim ve bu yapının görünmez kısımları da insanın duygusal, zihinsel ve psişik yaşamına karşılık gelsin. Çeşitli fiziksel durumlara olan eğilim böylelikle yapının görünmez kısımlarında yer alacak ve fiziksel koşullar olarak adlandırdığımız şeyler ise görünmez faktörlerden doğacaktır. Bu faktörler gruplaşır ve bir grup yeterince baskın olduğunda, dünya beden bir izlenim alır ve bunu uygun olarak değişir ve biçimlenir.

Bu düşünceye göre, görünen doğada meydana gelen olayların evvelce bir varoluşları mevcuttur. Öylesine varolmazlar, ama aciliyet durumuna doğru hareketlenen anlam devinimleridir. Maddi dünya içerisinde gerçek veya baskın olana kadar derece derece yoğunlaşırlar. İnsani işlerdeki paralel durumları da bunun için kullanabiliriz. Kişi edebli bir istekle işe koyulur ve sonra kişiliğindeki bazı negatiffaktörleri şımartan huylar geliştirir. Başlarda, biraz mızmızlanır, aslında herkes biraz buna yapar. Ancak bu kişide, fırsat buldukça yapılan mızmızlanmalar onu cezbeden ivedi sonuçlar doğurmaktadır. Biraz mızmızlanınca istediğini alır. Yani galip gelir. Negatif eylemlerle üstün gelmek övgüye layık değildir ve huyla-yönetilmeye doğal bir eğilimi olması, bu kişiyi birinci sınıf bir mızmız yapar. Başlarda ayda bir mızmızlanır, sonra haftada bir, sonra günde bir ve sonunda her zaman. Nihayet, bu mızmızlanmanma yerli yersiz yapılmaya başlar, artık kontrol edemediği bir şey olur. Alıştığı bir huy, muazzam bir baskı olur ve onun irade gücü onu bu içgüdüsel huydan alıkoyamaz. Onun için pek çok değeri yakıp yıkabilir, ama o bunu durduramaz.

Bu model uzunca bir süreçte gelişebilir ve belki de hatırı sayılır bir süre, mızmızlanma kişinin istediğini elde etmesinden başka görünür bir sonuç yaratmaz. Ancak bu sorunun uzun yıllar sürmesiyle, kriz oluşur. Aile bundan yorulur ve kritik bir anda ortaya çıkan ufak bir mızmızlanma eylemi bile ailenin onu terk etmesine neden olur. Eylem! Sonunda bir öğleden sonra ortaya çıkar. Ama nedeni yirmi yıldır gelişmektedir ve kaçınılmaz sonucun yaşanacağı an gelir çatar. Yirmi yılın başlangıcında, belki de kimse bu mızmızlanmanın nerelere varacağını öngörememiştir. Ancak kopmanın gelmesinden altı ay önce, herhangi bir iyi analizci neyin olacağını açıklayabilir, çünkü tüm insanların tepkileri öylesine şartlanmıştır ki ailenin parçalanması an meselesidir. Bilinçaltı araçlarıyla bu sonraki noktalardan birini yakalayan sezgileri güçlü herhangi biri ailenin parçalanacağını söyleyebilir. Muhtemelen olayın hangi gün meydana geleceğini söyleyemeyecektir, ancak durumun çok daha uzamayacağını, birkaç ay veya bir veya iki yıl süreceğini anlatabilir. Bunlar model gelişimlerini temsil eder.

Dünyadaki modeller de aynı şekilde gelişir. Psiko-tarihçi bunları görebilir. Rekabet, israf, uluslar arasındaki çözülmeden kalan sorunların devamı, endüstriyel değişimlerin sonuçlarının halklara dayatılması, nihyetinde tüm bunlar doruk noktasına ulaşacaktır. Bir şeyler patlak verecektir. Büyük değişimler olacaktır. Eğer bu modelleri akıl yoluyla nesnel olarak değerlendirirsek, ne olacağı hakkındaki keşfimize "yargılama" deriz, ancak eğer bilinçli yargılamamız doğru değilse ve bu model bizim bilinçaltı psişik bütünleşmemize çarpmışsa, o hala yargıdır, ancak bize sezgisel bir parlayış olarak görülür. Mucizevi bir ön bilgi gibi görünür. Ancak mucizevi unsur yalnızca doğadaki bütün süreçlerin doğal olduğunu bilmememizden dolayıdır. Mucize yalnızca bizim anlamadığımız ancak yine de doğal olması gerekli bir süreçtir.

Dünyanın psikolojik atmosferinde de, insanın kişisel psiko-duygusal atmosferinde olduğu gibi, dünya olaylarında büyük devinimler çeşitli acele dereceleri içindedir. Hiç şüphe yok ki, bu psişik modellerin gelişim derecelerine uygun bir alıcılıkla, bir savaşın zamanlama olasılığını makul bir

kesinlik seviyesinde öngörebiliriz. Nesnel yeteneklerimiz, yaşamda etrafımızda meydana gelen süreçleri değerlendirebilirse ulusların çöküşlerini ve o tabiattaki şeyleri öngörebiliriz.

Bazı kişilerin bir kaza veya gelecekte meydana gelecek, onu da kişisel olarak gerçekten ilgilendirecek bir olay hakkında rüyalar gördüğü kayıtlı vakalar mevcuttur. Örneğin, bir adam her gün şehre gitmek üzere bindiği tren kaza yapacaktır. Olayı, meydana geleceği tarihine kadar olanca açıklığıyla ve kendisini de bu kazanın içinde görmüştür. O gün geldiğinde, trene binmeyi reddetmiştir. Arkadaşlarını da uyarmıştır, ancak çoğu bunun bir tür histeri olduğunu düşünüp onu dikkate almamıştır. Tren kaza yapmıştır, ancak adam o trende değildir.

Bu tür şeyleri açıklamak hayli güçtür. Bildiğimiz ilk şey, kişinin bunları bilinçli kaydetmediğidir. Tren bu seferi herhangi bir kaza geçirmeden aşağı yukarı yirmi yıldır yapmaktadır. Adamın bilinçaltında normal şartlarda olması muhtemel bir şey değildir bu. Aslında, bu nedenle de, yalnızca bir tek cevap vardır. Şöyle ki, bilinçaltı veya bilinçötesi ya da nesnel bilincin arkasında her ne yatıyorsa onun, bir tür önceden bilme gücü vardır ve bu önceden bilme belli kişilere belli zamanlarda uygun hale gelir. Neden diğer insanlara uygun olmadığı sorusu için belki de Doğu'daki karmik telafi fikrinin olduğu zamanlara geri gitmek gerekir. Her durumda, bazı insanlar davranışlarıyla kaderlerini öylesine değiştirirler ki bu acil durumlardan kaçmak için kendilerine hak doğar veya bazı nedenlerden ötürü, bu olaylarda yer almaya yazgılı değildirler ve korunmaları gerekir.

Doğu'da, biz daha iyisini bulana kadar –bulmamız da epey zaman alacak- belki de en iyi cevabı oluşturacak bir inanç mevcuttur. Doğu'ya özgü bu inanç varlığın dünyaya karmik bir borçla geldiği ve bu karmik yükümlülüğün genellikle tek bir ömürle telafi etmenin mümkün olmayacağı kadar çok olduğudur. Bedenleşme sürecinin belirli bir noktasında, kişiye, psişik bir varlık olarak, bu kayıt gösterilir. Ödemesi gereken borç ve nasıl ödeyeceği de –yani içerdiği koşullar- ona gösterilir.

Böylece, varlık bunun için endişelenirken, psişik varlığın onun başına ne geleceğini bilmediği bir an bile yoktur. Diğer bir deyişle, insanın daha yüksek doğasında, kişinin yer aldığı durumların açıklığı ile ilgili herhangi bir borç mevcut değildir, ancak nesnel bilinç bundan haberdar değildir. Bu nedenle de, karma açısından bu bedenleşmeye özgü hayatın ve borçların ve derslerin akışının görüntüsü, psişik varlık için ulaşılabilir düzeydedir. Bu ulaşılabilirlik, ani bir kahinsel gücün de temeli haline gelir. Böylece, varolan her şeyin ardında arketipsel bir devinim olmalıdır. Karşılaştığımız her olay topraktan görünürlüğe doğru başını uzatan, görünmez kısmı ise hayatla karmik ilişkisi ve onu yaratan nedenler içinde yatan bir tohumdur.

Eğer arketipsel, ya da akaşik bir kayıt –yalnızca olan şeylerin değil, kendi kaderine göre kolektif olan hayatın genel açılımının- varsa o zaman insanın ortak kaderle ilişkisine kişinin bilinci tarafından ulaşılabilir. Her durumda, bu türdeki olaylar meydana gelir ve muhtemelen herkes tarafından kabul edilebilecek bir açıklama, bilimsel olsun olmasın, kolaylıkla bulunamayacaktır. Tek yanıt arketipsel kayıtların doğada açıklamalarımızın ötesinde boyutlarının olduğu bir boyutu olduğu ve bu arketipsel kayıtlarda geleceğin neredeyse kaderci bir şekilde mevcut koşullar tarafından belirlendiği bir alanın bulunduğu yönünde olacaktır. ve bu görece gelecek fiziksel olarak ulaşılabilir ve bilinebilirdir.

Böylece, kişinin görece gelecekteki yeri önceden bilinebilir. Önceden bilmenin olmadığı, kişinin, bunun onun kaderi olduğunu bilmeden, sessizce kaderine doğru ilerlediği yerde ise, bu koşullar altında model eksiksiz biçimde işler. Ancak bir anlığına, insanın, bir birey olarak, ömrünün akışı içerisinde kendi mizacında bazı değişiklikler yaptığını düşünelim. Bu değişiklikler kaderini değiştirebilir veya belirleyebilir, çünkü benlik-bilincine sahip olan insan için yazgı, kaderciliğe bağlı olamaz. Böylelikle de, eğer kişi değişirse, doğasındaki psikolojik değişimleri karşılamak için

olaylarla ilişkilerini ayarlama mesele veya sorumluluğunun, içindeki psişik hayata verilmesi muhtemeldir. Bu nedenle, on değil, bir kişi uyarılarılabilir. On kişi aynı deneyimi yaşasa bile yalnızca biri hayatta kalır.

Meydana gelmek üzere olan olaylarla bağlantılı rüyaların, psişik doğanın bunlardan haberdar olduğunu gösterdiğine inanırım. Ancak bu farkındalık genel anlamda nesnel hayat için ulaşılabilir hale gelirse, kaderin tüm işleyişi sekteye uğrar. Eğer kişi kendi kaderini önceden bilecek ve herhangi bir hakkı veya nedeni olmadan, önleyecek pozisyonda olsaydı, doğayla birlikte hareket etmiyor olurdu. Kişinin kaderini adilce önlemesinin tek yolu onun dışına çıkmasıdır. Eğer onun dışına çıkmazsa, onu değiştirmeye de hakkı olmaz.

İkaz veya uyarı doğasındaki bazı rüyalar telepati ya da duyuötesi algılama ile açıklanabilir. Örneğin rüyasında babasının öldüğünü gören ve ertesi sabah babasının vefat ettiğini bildiren bir telgraf eline ulaşan birini düşünün. Bu tür bir rüya neredeyse kesin olarak, fiziksel bir duygudaşlığa bağlıdır. Bu fenomen için pek çok açıklama verilmiştir ancak bana iki tanesi çok geçerli görünüyor. İlki, akrabaların psişik duygudaşlığıdır. Söylediğimiz bu gizemli durum büyük ölçüde kişiseldir. Ailelerde ortaya çıkar ve bir ailenin üyeleri böylelikle kan bağının manyetik alanı dolayısıyla psişik bir ilişki içine girer. Bu, tek yumurta ikizleri arasında varolan garip ilişki ile ortaya çıkmıştır. İkinci yanıt ise kişinin psişik alanının aynı zamanda bir kan bağı türü olduğu ve kan bağıyla veya başka türde güçlü bir bağ ile kenetlenmiş kişilerin psişik alanlarının aynı zamanda diğerlerine ne olacağını bilmelerini mümkün kılacak şekilde birbirlerine uyum sağladığı yönündedir. Bu, temelinde Paracelsus'un duygudaş enerjiler kavramıdır.

Böylesi bir duygudaşlığa sahip kişilerin bu tür olaylardan haberdar olmadığı vakalar bulunduğunu söyleyerek bu teoriye karşı görüşler de sunabiliriz. Bir ebeveyn öldüğünde bu üç çocuğu ilgilendirirken, bunlardan ikisi durumdan bihaber olur, üçüncü çocuk bir ikaz rüyası görür. Buradaki

cevap o kişinin duyarlılığında ve onun rüya fenomenine dürtülerini yansıtma yeteneğinde yatar. Belki de, diğerlerinin sahip olduğundan daha güçlü bir içsel psişik bağlılığı ya da ebeveynleriyle, bu görüntülerin oluşmasını sağlayacak şekilde özel bir ilişkisi bulunmaktadır. Ancak nerede bu tabiatta bir olay meydana gelse, neredeyse kesin olarak bir telepati meselesi gibi görünür. Bir başkasının ne yaptığı hakkında bilgi veren ve düşünce transferi olarak açıklanabilecek herhangi bir rüya, büyük olasılıkla daha ileri gitmeden bu seviyede düşünülmelidir. Bu açıklama, yine de dogmatik olarak alınmamalıdır, çünkü rüyaların bu sözde telepatik alanı içinde, rüya dürtüsünün iletilmesiyle ilgili çok çeşitli faktörleri içeren bir düzine altbölümü de olabilir.

Rüyalardaki durugörü, düşünce transferi veya genel kabul gören duyuötesi kavramından şu açıdan farklıdır, kişinin bilinen bir psişik ilişkisinin olmadığı uzakta meydana gelen olayları da içerebilir. Kişi örneğin, bir başka kıtada seyahat ettiğini görebilir ve o kıtada meydana gelen olaylardan haberdar olabilir ya da kişisel olarak onunla ilgili olmayan olaylar da görebilir. Eğer bu olaylar gerçekten de rüyanın görüldüğü zamanda veya rüyadan hemen sonra gerçekleşiyorsa, bu büyük ihtimalle gerçek bir durugörü durumudur. Eğer rüya, olay ile aynı zamana rastlamıyorsa, ama eninde sonunda gerçekleşiyorsa o zaman tek başına durugörü veya uzaktaki bir şeyi görme ya da bilme yeteneği, soruyu yanıtlamayacaktır.

Amerikan Yerlilerinin büyücü hekimlerinin çoğu, halklarının şahitliği ve deneyimlerine göre, hayvan sürülerinin yerini saptama güçleri vardır. Yaşlı rahip olduğu yerde oturur ve sessizce tefekküre dalar ve bilincini sürüleri bulmak üzere yabanda gezintiye çıkarır. Yine de bu kehanetle aynı şey değildir. Yaptığı aslında, kendi öğretisine göre, oraya gitmesi ve sürüyü orada görmesidir. Bilincini dışarı yansıtabilmiştir ve bu yansıtma bilincine, sürülere yapılan bir seyahat olarak değil, bir rüya içinde, yerlerinin görüntülenmesi şeklindedir. Yaşlı rahiplerin çoğunun bilgelik ve öğretisi rüya sekansı biçiminde kaydedilir, çünkü içsel deneyim bu yolla dışsal bilinçlerine aktarılır.

Bu nedenle, olayların genel gidişatını gösteren rüyaların sayısız farklı faktörün bir sonucu olduğunu söyleyebiliriz. Durugörü, telepati ve psişik düzlemde keskin yargının olağandışı gelişme ihtimali söz konusudur. Bu rüyalardan bazıları kendi içsel ve kaçınılmaz benlik-talepleridir. Bazıları psişik doğanın kendi direktiflerini hayatımıza damgalaması olarak düşünülebilir. Bazılarıysa kendimizin bizlere ulaşan gerçek anlamlarıdır. Tüm bu çeşitli görünümler bizlerin farklı bilinç düzeylerinden kaynaklanabilir ve mevcut genel kabulümüzün ötesindeki yetenek ve algıları içeriyor olabilir. Rüya fenomeni çoğu insanın inandığı kadar basit değildir. Daha öğrenilecek çok şey vardır.

BÖLÜM VI
VİZYON VEYA MİSTİK DENEYİM OLARAK RÜYA

Bilgi, insanoğluna varoluşunun en başından beri rüya-vizyon deneyimi aracılığıyla gelmiştir. Bugün bile ilkel topluluklar arasında hayatın nihai ivedilikleri rüyalarla karşılanır. Kişi ne zaman olağan yollarla pratik bir kavrayış elde edemese, dünyadan uzaklaşır ve tefekkür veya duaya yönelir. Ya da biraz gizemin de yardımını arar. Diğer türlü çözemeyeceği sorunların kesin cevaplarını bu mistik hipnoz, rüya ve vizyonlarda bulur.

Vizyonların kendi içimizden türeyen psişik deneyim türleri olduğuna şüphe yok. Vizyon, çoğunlukla geçerli bir rüya türü sayılmaktadır. Bir amacın, bir gayenin rüyasıdır. Kişiye, muhakeme veya tartışma yoluyla dayatılamayan, belki de daha yüksek bir ruhani doğaya ait bazı büyük değerleri yansıtan, iç ve dış yaşamının arasındaki iletişimin rüyasıdır bu. Vizyon ve mistik deneyim olarak rüyanın kendine özgü bir geçerliliği vardır çünkü tamamen ve sadece bize aittir. Diğer türlü imkansız veya inanılması güç olabilecek bir şeyi hem kabul edilebilir hem de kullanışlı kılar.

Bu tarz bir deneyimin en güçlü örneği Aziz Paul'ün Teofanisi'dir[7]. Paul'ün Hıristiyanlığı kabul durumuna ikna etmek nispeten imkansız olacaktı. Herhangi bir alimin bunu başarabildiği veya herhangi bir okuma veya çalışma dizisinin dinini değiştirmede ona yardımcı olduğuna şüphe ile bakılmalıdır, çünkü kendi inandığı dinin Tanrısınca onaylandığına ikna olmuş durumdaydı. Yine de Paul'ün Hristiyanlıkla olan erken iletişiminde, onu derinden etkileyen bir şeyler olmalıydı.

Bilinçli olarak kabul edemediği şey, kendi doğasındaki bilinçaltı idrakinin bazı formlarını uyandırmış olmalı. Bu nedenle, Paul'ün mistik deneyimi muazzam bir içsel rahatlama gibi görünmektedir. İçinde hapsolan bir şeyin gücünün –iç dünyasının onun vasıtasıyla patlak verdiği- bilinçli inancına üstün gelmesiydi.

Paul'ün teofanisinin psikolojik önemini anlamak için, bu olayı çevreleyen koşulları tekrar hatırlamak gerekir. Eski apokripal yazılarda, Paul'ün Şam'daki Hristiyan topluluğa zulmetmek üzere oraya doğru atıyla yol koyulduğu anlatılır. Havarilerden birine çoktan saldırmış ve onu bir dövüşte yaralamıştı. Paul kendi psişik doğası içinde değerlerin büyük mücadelesi durumuna çok yakındı. Zulmedilmiş bir adam olarak görünmesi değil de, dininin başka birine zulmetmesini istiyor olması ona daha zor gelmiş olsa gerek. İşkencenin nihai hamlesine doğru yoldayken içindeki çatışma dayanılmaz hale gelmişti, bu nedenle doğal olarak içinde muazzam bir psişik tiksinme doğmuştu. Bu tiksime ona vizyon olarak basit bir soru halinde belirdi. Bu muhtemelen kendine de sorduğu bir soruydu: Neden bu insanlara zulmetti? Bu soru tüm gücüyle gelmişti ve sonrasında Paul bir daha işkence etmedi.

Beliren vizyonun bir kıvılcım, bir nur parlaması gibi olduğu tarif edilir. Paul atından düştü, sersemledi ve geçici bir körlükle yerde uzandı. Bu muazzam psişik stresin tam ortasında Paul teofaniyi deneyimlemişti. Bir hikayede, aslında onun İsa'yı gördüğü ve İsa'nın onunla konuştuğu ima edilir. Aynı kitaptaki bir başka hikayeye göreyse, Paul herhangi bir insanı görmemiştir, sadece büyük bir ışık olduğu ve bu ışıktan gelen bir sesin onunla konuştuğu iddia edilir. Bu ses, hiç kuşku yok ki, Paul'ün ruhunun haykırmak için can attığı kelimeleri söylemiştir.

Bu deneyime sebep olan baskı için çeşitli muhtemel açıklamalar yapılabilir. Kimileri, olayın bölgenin ve koşullarının doğasından kaynaklanabileceğini ileri sürmüştü. Güneş çarpması veya sıcaklıktan dolayı bir bitkinlik de gayet tabii bu olaya yol açabilirdi. Kimileri de bunun bir havale

veya bir çeşit epileptik kriz olabileceğini söyleyecek kadar ileri gitmişti. Her durumda, büyük psişik bir etki taşıdığı kesindi. Paul'ün Şam'a ulaştığında halen kör olduğu söylenir ve görme yeteneği oradaki Hıristiyanların önde gelenlerinden biri tarafından geri getirilmiştir.

Burada modern psikanaliz için çok ilginç ve büyük bir sorunla karşı karşıyayız. Bu, kötü birinin ansızın tanrısal bir güçle iyi bir adama dönüştüğü bir deneyim değilmiş gibi görünebilir. Bu tanrısal güç, onun vekilliğinin de gösterdiği gibi, bizzat Paul'ün kendisiydi. Böyle bir vekillik ancak içinde cesur bir karakter, prensiplerine büyük bir adanmışlık ve gerçeğin tüm biçimlerine gönülden saygı bulunduran bir adamda bulunabilirdi.

Böylelikle, şunu görüyoruz ki, muhtemelen genelde de öyledir, bu vizyon içte barındırılan, ancak dışta kabul edilmeyen bir gerçekliğin ifadesidir. İnsanoğlu iç dünyasında dıştakinden daha iyi olabilir. Daha çok şey biliyor da olabilir, çünkü biz insanın içine doğru gittikçe onun bilincinin üstün yönlerini de görürüz. İnsanın en iyi yanları varlığının merkezinde kilitli durumdadır. Kişi bu merkeze doğru yaklaştıkça, daha büyük anlamların farkına varmaya başlar ve övgüye layık eylemlere yönlenir.

Paul'ün Teofanisi türünde pek çok vizyon rapor edilmiştir ve Kilise'nin ilk azizlerinin, azizlik mertebelerine yükselmelerinin büyük çoğunluğu bu vizyonlara dayandırılmıştır. Bu deneyimler sadece Hıristiyanlar arasında değil neredeyse tüm insanlar arasında yaşanmaktadır. Vizyonlar neredeyse her zaman daha büyük ve iyi bir sebebe veya muazzam bir tür ruhani gerçekliğin daha eksiksiz bir ifadesine gönülden bağlılığın gücünü bağışlar.

Vizyon normal şartlarda uykuyla bağlantılı bir durumda veya anda ortaya çıkmayabilir. Aziz Paul'ün durumunda, gerçek olayın öncesinde, onu sersemlik ve görece bir bilinçdışı duruma sokacak bir şok veya mistik bazı kuvvetlerin ortaya çıktığını görürüz. Bilincinden fışkıran ve onu yere seren ışık, büsbütün felce uğramasına neden olan güç türüydü ve nesnel akli herhangi bir

bütünleşmesini neredeyse imkansız hale getirmişti. Vizyonun önemli bölümünün iletildiği an ise, tüm o dünyeviliğinin durduğu anın ortasıydı.

Tabii ki herkesin bu özel psişik sürecin böyle hayati veya şaşırtıcı bir örneğini deneyimlediğini söylemiyoruz, ancak şunu biliyoruz ki, bunu gerektirecek acil bir durum olduğunda, neredeyse herkes -kişinin benliğe ulaşması anlamında- bu erişime geçebilir. Deneyimleyen insanların hayatında köklü değişikliklere yol açan çeşitli derecelerde sayısız vizyon vakası vardır. Vizyonlar, bilim insanları tarafından her ne kadar bilinmiyor olmasa da, güçlü entelektüel yönlenimlerinden dolayı, onlar arasında, yalın ve dindar zihniyetli kişiler arasında olduğu kadar yaygın değildir. Yalınlık doğayı derinden ilgilendiren bir nokta gibi görünür. Özellikle Asya ve erken Hıristiyanlıktaki çoğu mistik, içgüdüsel olarak yalın bir düşünce ve hayat tarzı geliştirmiştir. Bu insanlar çok nadiren sofistike kişiler olarak görülmüştür. Çoğu, anladığımız anlamda alim kişiler değildi. Neredeyse devamlı dua durumunda veya sonsuz ve güçlü bir inanç içinde yaşayan, sofu insanlardı. Sonuç olacak, neredeyse her zaman fiziki bir rahatlama içerisindeydiler. Bu şartlar altında, mistik deneyimin erişilebilirliği diğer sıradan insanlarınkinden çok daha fazladır.

Büyük Neo-Platoncu Plotinus, hayatı boyunca iki veya üç vizyonun ona belirdiğini anlatır. Plotinus güçlü bir akla ve keskin bir dehaya sahip bir filozoftu. Zamanının en göze çarpan entelektüel liderlerinden biriydi. Yine de dünyevi veya sofistike bir adam değildi. Bilginin peşinden bilgi için koşan biri de değildi. Öncelikle bir mistikti ve ona çok şey borçlu olan Neo-Platonculuk bugün için özünde felsefiden ziyade mistik bir doktrin sayılmaktadır.

Plotinus'un tanımladığı, yalnızca kısa bir zaman süren mistik deneyimler ender oluyordu, ancak hayatını derinden etkilerdi. Bu anlarda, havaya kaldırıldığı ve gerçeklikle özdeş hale getirildiği düşünülür. Özel bir aidiyet duygusu hissederdi. Boşlukla, hayatla ve sonsuzlukla bir olurdu. Varoluşuyla gerçek bir ilişki –ruhunu aynı anda gözyaşı ve kahkahaya boğan derin bir duygudaşlık

ilişkisi- kurardı. Bu ilişkide, Tanrı'nın evrenselliği fark edilmez veya ona inanılmaz, ama gerçeğin tümüyle bilinçli bir deneyimi sayesinde tam olarak bilinirdi. Plotinus'un bu deneyimleri tarihin büyük mistik belirmeleri arasında yer almalıdır.

Ayrıca, Apokalips olarak bilinen John'un Kitabı veya John'un Patmos Adası'ndaki Vahyi'nin de bir rüya veya mistik bir deneyim olarak yazıldığını biliyoruz. John bir beden içinde olup olmadığını bilmezdi, yalnızca dünyevilikten kopmuştu ve bu kopuş, yani Apokalips vizyonu, ona bir beden içindeyken görünmüştü. Burada yine, önceki kişisel tecrübeler, zamanında bir süre yaşadığı Patmos Adası'ndaki topluluktan edindiği önceki bilgi ve öğretilerden kaynaklanan bir mistik vahiy söz konusudur. John, Hıristiyanlık öncesi bazı kadim merkezlere yakındı. Belki de burada, İncil tarihçileri tarafından kaydedilmemiş olan, John'un geçmişinin büyük kısmını ifşa eden pek çok faktör vardır. Bu insanoğlunun, Apokalips vizyonunda ışıl ışıl parlayan, içsel yaşamının hikayesidir.

Bu nedenle de, bu vizyonların bize özgü sorun ve ihtiyaçlarla geçerli bir ilişkisi vardır. Vizyonlar her zaman bir çeşit aydınlanma ile sona erer. Sorun, kendinden büyük bir güç ile ruh bulur ve tam da bu süreç sorunu sona erdirir. Benliğin o koşul üzerinde kazandığı zaferden doğan muazzam bir ruhsal canlanma ortaya çıkar.

O halde, tüm bu şeyler günlük yaşamımızla ve kendimizi bulduğumuz durumlarla ilişkilendirilebilir. Mistik deneyimlerin içinde, farkında olduğumuzdan daha fazla yer aldığımızı düşünüyorum. Büyük ve bütün bir model olarak, mistik deneyim muhtemelen çoğumuza yabancıdır, ancak süreğen içsel dürtüler dizisi olarak, ortalama bir insana bütünüyle yabancı geleceğinden şüpheliyim. Hepimizin, bilgimizin ve idrakimizin kendini aşmış göründüğü anları vardır. Kararlarımızın bildiğimizden daha iyi, yargılarımızın fark ettiğimizden daha büyük olduğu anlar vardır. Birkaç saat öncesine kadar içimizde mevcut olmayan yeni bir cesaret ya da derin bir anlam duygusu ile karşıladığımız muazzam acil durumlar vardır.

Kendimizi aniden yetersiz bulduğumuzda ortaya çıkan bir tür uyumsuzluğa bağlı sezgiye maruz kalırız. Bir durumun veya kendimizin kontrolünü kaybettiğimizi ya da akıl erdirebildiğimizden daha derin bir bilinmezle karşılaştığımızı ansızın fark ettiğimizde kendine güvenin yıkıldığı belirsiz ve karmaşık bir an vardır. Bu tereddüt veya uyumsuzluk anında, nesnel yeteneklerin geçici olarak zayıfladığı görülür. Bize hükmeden otoritelerini kaybederler. Nesnel aklımızın otoritesini kaybettiği o anda, öznel aklımız durumun kontrolünü devralarak ve çareyi sunarak veya sorunu neyin çözebileceğine dair sezgiyi bize sağlayarak çıkagelir.

Biz onları kaydedemediğimiz sürece, psişik doğa tarafından bize sunulan önemli vizyonların çok az anlamı vardır. Bundan dolayı, asıl ihtiyacımız olan şey, hafızanın ve diğer belli yeteneklerin tetikte olduğu bir çeşit uyku halidir. Tüm yetenekleri devre dışı bırakmamız halinde, rüyayı uygun bir şekilde tekrar toplayamayız. Bu nedenledir ki, daha önce de belirttiğimiz gibi, vizyon rüyalar alacakaranlık saatinde belirir. Yine de, başka durumlar da buna etki edebilir. Kişi baskı veya endişe altında iyi uyumadığını fark edebilir, böylece bu yarı uyur yarı uyanık hal, hayatının sıkıntılarından dolayı, başka saatlerde de oluşabilir. Ama tek bir gerçek değişmeden kalır: Şöyle ki, geçerli bir vizyon hem nesnel hem de öznel bir farkındalığın belli bir derecesine ihtiyaç duyar. Öznel tarafın aktif ve pozitif, nesnel tarafın ise kısmen aktif ama alıcı durumda olmasına ihtiyaç duyar. Bu nedenle, beynimizin süptil maddelerinde kaydedilmek üzere, aklımızın görünmez köklerinden gelen psişik deneyimlere sahibizdir. Kaydedilme gerçekleşmediği sürece, proje mükemmel değildir.

Deneyim, çoğu rüya fenomeni gibi, çoğunlukla bir dizi sembolle birlikte sunulur. Bu sembollerin alttaki psişe tarafından üretilmediğini söylememiz gerekir. Gerçek vizyon veya mistik rüya, pşişenin, anormal bağlarının ifşa olduğu, çeşitli ıstırap ve bozuklukları tarafından üretilmiş olan rüyadan farklıdır. Burada atıfta bulunduğumuz, bazen arketipsel rüya da denilen, rüya türü yol göstericidir. Halüsinasyon veya yalnızca bir uyku fantezisi olarak görülmemesi gereken bir dene-

yimdir. Her ne kadar, verdiği mesajla yanlış olan şeyleri nasıl düzelteceğimizi ifşa ettiği durumlar da olsa, bizimle ilgili sorunun ne olduğunu söylemesi gerekmez. Bu tür bir rüya kendi öznel doğamızın yapıcı ve yol gösterici kısmından gelir. Yani bir noktada bu, bizim üstün doğamızın isteğini belirten bir otorite rüyasıdır. Bu üstün doğa, bizim normalde olduğumuzdan daha fazla, doğru ve gerçeğin farkında olduğundan, böylesi rüyaların aynı zamanda Tanrı'nın veya Doğru'nun isteğinin göstergesi olduğunu düşünmek alışılagelmiş bir durumdur.

Arketipsel rüyaya genellikle, bu sayede onu diğer rüyalardan ayrıştırmamızı sağlayan bazı belirti veya durumlar eşlik eder. Öncelikle, bu rüya çoğunlukla bir uyanma deneyimi olarak tasvir edilir. Kişi, uykuda olduğunu inanmaya istekli değildir. Vizyon belirmeden önce uyandığını düşünmeye yatkındır. Uyudukları –ya da normal şartlarda onların uyuduğunu farz etmemiz gereken- süre boyunca, bu tür bir deneyime sahip olan kişilerle konuştum ve bu deneyim gerçekleştiğinde uyanık olduklarında ısrar ediyorlardı. Onlara şöyle sorular sordum: "Ne yaptın? Uyandığında, yataktan mı fırladın, olduğun yerde oturdun mu, bu deneyimi kaydetmek için bir kalem veya kağıt mı aradın? Ne düşündün, ne hissettin?" Bu sorulara yanıtları her zaman bulanık ve kaçamaktı. İçlerinden biri şöyle demişti, "Hiç kımıldamadım. Kımıldayamadım, çünkü deneyim beni felç etmiş gibiydi. Bilincim açıktı, ancak kımıldayamıyordum." Bir başkası ise şunları söylüyordu, "Gözlerim açıldığında, görebiliyordum. Görebildiğimi biliyordum çünkü gözlerimi kapadım ve sonra vizyon orada değildi. Bu yüzden benim dışımda da bir katılığı olan bir şey olmalıydı. Ancak deneyim anında, garip bir durma hali hissettim. Uyanık olduğumu biliyordum, ancak hareket etmedim. Hareket etmek istemiyordum. Konuşamıyordum. Bütün normal fonksiyonlarım durmuştu."

Bazen, bu türde bir rüya, o an odada bir başka kişi varken de ortaya çıkabilir. Bu çok yaygın değildir, ancak olabilir de. Kişinin vizyonu açıkladığı ve vizyona fiziksel tepki gösterdiğini, tama-

mımla uyanık olduğunu söylediği halde, tanığın o kişinin tüm süreç boyunca tamamen uyuyor olduğunu açıkladığı bir vaka biliyorum. Yine de vizyonu gören kişi uyuyor olduğuna bir türlü inanmıyordu.

Bu nedenle, vizyon bu bilinçli farkındalık duygusunun kendine özgü geçerliliği ile rüyadan ayrılır. Yalnızca bir gölge parçası olmanın gizemli duygusuna sahip değildir. Kişinin başından Dante ve Milton'un gizemli krallıkları gibi garip bölgelere gittiği bir deneyim olarak geçen bir şey değildir. Vizyon deneyimi başınıza gelen bir şeydir. Onu tanırsınız. Bir anlamı vardır.

Vizyonun bir başka niteliği de, gizemli bir durumdan önce gelmesidir. Öncesinde sıklıkla aşırı bir üşüme veya titreme duygusu vardır. Gece dışında vizyonlar gördüğü, bir masada otururken ya da kitap okurken veya bu türde bir şey yaparken vizyon durumuna geçtiği kaydedilen kişiler neredeyse her zaman bir üşüme duygusu, etraflarındaki atmosferde bir değişiklik olduğunu rapor etmişlerdir. Anlattıkları şey aslında kendi vücutlarındaki dolaşımda bir değişiklik olduğudur. Dolaşım görünüşe göre, bilincin bazı hayati bölgelerinin periferi ve merkezinden çekilmiştir. Bu aynı zamanda şok tehlikesi yaşayan kişilerde de yaygındır. Ani bir tehlikeye maruz kalan kişi çoğunlukla bir üşüme duygusu yaşar. Bazı türde hastalıklar da genellikle zayıf bir belirti olarak görülen bu hissi üretir. Aslında bu üşüme duygusu uyku durumuyla bir bağlantıya işaret eder. Uyku sırasında, vücut ısısının düşme eğilimi vardır, ancak genellikle bundan haberdar olmayız.

Uyanıklık durumunda vizyon görenlerin çoğu aynı zamanda bir pusluluk hissi, uykuya benzer bir şeyin yaklaştığını rapor etmişlerdir. Başlarını sallarlar, tam olarak nesnel bir farkındalıkları yoktur ve genellikle o anda aktif bir girişimle meşgul değildirler. Dinlenirler, dalgındırlar veya bir düşünce veya incelemeye batmış haldedirler.

Bilimsel araştırmalar, içinde yaşadığımız maddi çevrenin beyne dürtüler yoluyla taşındığını göstermiştir. Her ne kadar onu beynimizde görsek de bir sandalyenin resmini oraya taşımayız. Göz

bir görüntüyü alır, titreşimsel dalgalara dönüştürür ve bu dalgaları, nesne biçiminde tekrar kurulacakları yer olan beyne nakleder. Bu ise, beyinde bir biçim-yaratma sürecinin olduğu anlamına gelir, böylelikle beyne ulaşan titreşimler beynin doğuştan gelen süreçleriyle görüntülere dönüştürülür. Bu yüzden, insanın içsel psişik dünyasından yansıtılıp beyinde iz bırakan görüntünün orada biçim alacağından ve kişinin görebileceği herhangi bir fiziksel şey kadar gerçek olabileceğinden şüphe etmeye gerek yoktur.

Bu sürecin bir kanıtı da, hipnozcu tarafından hayali bir kişi, varmış gibi telkin edilip bir grup gerçek insanın arasına yerleştirilebilir ve süje tarafından gerçek insanlar grubunun bir parçası olarak görülebilir. Hayali kişi dekor ve manzaraya büsbütün uyacaktır ve görünüş olarak tıpkı diğerleri gibi duracaktır. Hipnotik etki altında olan kişi hayali kişinin gerçek kişilerle karıştığını, aralarında yürüdüğünü, birinin arkasından veya önünden geçtiğini görecek ve zihinsel özellikleri durumu bütünsel olarak öylesine rasyonalize edecektir ki, önünde duranlardan hangilerinin fiziksel gerçeklikler ve hangisinin hayali kişi olduğuna karar veremeyecektir.

Aynı yolla, hipnozcu gruptaki bir kişinin üzerini örtebilir böylelikle de on iki kişiden, on biri görünür olur ve on ikinci görünmez olacaktır. Bu görünmez kişi, diğerleriyle birlikte odada bulunacak, onlarla sohbet edecek, aralarında yürüyecek ve hipnotize edilen kişiye görünmez olacaktır. Tüm durum bildiğimiz şekliyle duyusal algılar tarafından değil bizzat beyin tarafından kontrol edilecektir.

Bu nedenle de, bir rüya ya da vizyonda, titreşimsel zihinsel görüntü kalıplarının sonucu olarak beyinde biçimler meydana gelir. Bu görüntü-kalıplarının, kişinin bilincinde bu tür bir biçimlenmeye neyin neden olduğunu sorabiliriz. Şimdiye dek mutlak kesinlikte, formülleştirilmiş cevaplar yoktur, ancak işleyiş şu şekilde görünmektedir: Tüm düşünce, ister gözlem ya da içsel süreçlerden ortaya çıkmış olsun, titreşimdir. Düşünceler içlerinde kendi titreşim kalıplarını ve görüntülerini

barındırır. Bir düşünce, zihinde basılır ve zihinden beyne nakledilir, orada beynin, kendi görüntülerini türetebileceği uygunluktaki maddeleri bürümesi gerekir. Beyin görüntülerini, algılama veya yansıma alanında bulunmayan herhangi bir maddeden türetemez. Diğer bir deyişle, eğer insanın beyni herhangi bir sembol veya enerjiyi yorumlayacaksa ya da herhangi soyut bir fikre biçim verecekse, beynin nesnel olarak deneyimlediği bir şeye büründürmesi gerekir. Bu nedenle de, beynin herhangi bir biçimi tanıdık bir başkası ile sunması son derece muhtemeldir, ancak tanıdık olmayan bir biçimi bu şekilde sunamaz.

Anlaşılan beynin sunabildiği en soyut biçim ışıktır. En soyut yokluk ise karanlıktır. Bu nedenle, başka şartlarda, biçimlenmenin, biçimin içinde yer alabileceği herhangi bir algının ötesinde olan şeyler, ışık veya ışıkta ortaya çıkan ve ışıktan oluşan basit geometrik şekiller olarak görünme eğilimindedir. Bu geometrik şekiller temel psişik arketiplerden türer, ancak aynı zamanda bu dünyada, beynin onları kaydetmesi için bir düzen içinde varolur.

Kişinin deneyimindeki çok ilkel bir zamanda, kendi zihinsel süreçleri, doğal şeylerin zihinsel olarak doğaüstü şeylerden ayrıldığı süreçten bir farklılaşma yaratma girişiminde bulunur. Doğaüstü bir şeyi algılayamayan ve yetenek ve algılarla ilgili olmadıkça formsuz bir şeye form veremeyen beyin, toplumun geneline yayılan isabetli bir stratejiden yararlanır. Yani, olağan formların karışımından olağandışı formlar yaratmak. Caddede yürüyen bir adam doğal bir formdur. Yoldan aşağıya dörtnala koşan bir at doğal bir formdur. Ancak bir adamın üst kısmını alıp bir atın alt kısmına koyarsak, doğal olmayan, bu dünyadan olmayan bir şeyi yansıttığımı bir formumuz -bu durumda bir kentaur- olur. Bir kentaur bizim algılarımızda varolmaz, yine de iki yaratığın birleşimi olabilir.

Böylece iki doğal formu zihnin imkansız bir kombinasyon olarak tanıyacağı basit bir icat sayesinde dünyevi olmayan, metafiziksel, deneyüstü bir şeyin sembolünü elde ederiz. Bu çok yaygın bir

sembolik süreçtir ve bize antikiteden kalan çoğu kadim sembol ile sonuçlanabilir. Çinlilerin ejderhası böyle formdur. Çoğu halk arasında, satirler ve nympler ve denizkızları ve doğal olmayan formlardır. Bu hali hazırda, ilkel halkların şifa ritüellerinde, kişinin bütün doğal niteliklerini izleyen ve canavarımsı doğal olmayan bir varlığın izlenimini yansıttığı bir maske takarak insanüstüne dönüştüğü maske kültü içinde hala kullanılmaktadır. Böylelikle, bilinçaltı vizyon-rüya sekanslarında, örneğin Apokalips'te olduğu gibi, fikirlerin sembolleri olarak gizemli, karma varlıklar görürüz. Bu bize, Nebukadnezar'ın rüyasındaki büyük figürün gizemli yorumunu hatırlatır. Kral rüyasında, başı altından ve ayakları kilden olağandışı bir figür görür ve şekil, ayaklarına bir taşın fırlatılmasıyla yere yığılır. Bütün falcılar ve rüya ve vizyon yorumcuları gelmeleri ve bu garip rüyayı açıklamaları için davet edilir. En sonunda bir kahin bunu başarır ve o topraklarda büyük bir ün kazanır.

Bu tür bir rüya veya deneyim, kendi içinden baskı yapmasından, kendisini doğadakilerden farklı, yine de insanın, onun önemini kavrayabilmesi için doğaya yeterince yakın formlara bürümesinden dolayı arketipsel görünür. Bu tür bir vizyonun bir başka özelliği de anlamın sıklıkla form yoluyla iletilmesidir. Yorumlama sürecinin bir kısmı, vizyonu gören kişi süreçten haberdar olmadan bile önce bilinçaltında devam eder. Yorumlamanın diğer unsurları bize nesnel tefekkürle görünür hale gelir. Sembolizmi kendi hayatımızda bilinen olaylara uygulamak anlamı gittikçe ifşa eder.

O halde, arketipsel rüyanın kullandığı sayısız bilinçaltı icatları, kişinin bilincinden alınır ve oradan bir şekilde yansıtılır. Bazen yansıtma daha ziyade soyuttur ve kendi içinde gizemlidir. Çoğu vizyonda, kişi kendini vizyona yansıtılmış hisseder. Ezekiel'in yaptığı gibi o da kendini aniden kendi rüyasının ortasında buluverir. Yine de bu yaygın bir rüya değildir. Yalnızca sıradan kişisel sorunları içeren bir rüya değildir bu. Karmakarışık durumlardan oluşmuş, kozmik bir rüyadır. Üzerinde Gizemlerin Efendisi'nin oturduğu kerubimin güçleri ve kanatları üstünde taşınmış olan Merkabah'ın Doğruluğun Arabası'nın rüyasıdır. Tüm bu vizyonlar arketipsel kavrayışı işaret eder.

Nesnelliğe nüfuz etmeye çalışan bazı psişik gerçekleri, mesajları temsil ederler. Soyut olanı, soyut olanın baskısını doğrudan algılayamayacak yeteneklere ileten araçlardır onlar. Beyin, mesajı yakalayabilmek için onu bir sembol kalıbı ile özdeşleştirmelidir.

Kadim insanlar, çok erken zamanlarda, semboller geliştirmiştir, genellikle de temsil etmek istedikleri nesnenin resmini yapmışlardır. Bu görece kolaydır. Eylemleri, özellikle de karmaşık usuller içeriyorsa sembolize etmek çok daha zordu. Erdem ve dürüstlük gibi nitelikleri temsil etmek onun hünerleri için gerçek bir meydan okumaydı. İnsan git gide soyut kavramları temsil etmek üzere soyut formlar geliştirmiştir. Bu formlar, öncelikle bunların anlamları için gerekli anahtarı o kişiye vermeden gösterilemezdi. Bu nedenle de görünen semboller topluluğunun öğrenilmesi ya da hatırlanması gerekliydi.

Bütün görünen varlıklar, ilkeler, enerjiler ve güçler soyut ya da süptil formlar içinde yer alırlar. Hepsi içinde, varlığını sürdüren süptil formların en yücesi, Tanrı'nın formuydu. Çoğu ilkel halk arasında, bu Üstün İlah için herhangi bir sembol yoktur, çünkü insan uygun bir sembol tasavvur edememiştir. En sonunda, hiç sembol kullanılmaması fikri, "hiç sembol"ün yalnızca bir bölge alınıp etrafının çemberle çevrilmesiyle kristalleşmesini ya da sabitleşmesi düşündürmüştür. Çember sonsuzluğun sembolü olmuştur çünkü içinde hiçbir şeyin olmadığı bir alandır. Ortasında bir girişi –giriş ya da boşluk ya da boş yer Tanrı'nın olası bir sembolüdür- olan düz bir diskin Tanrı'nın sembolü olduğu Çin'de, yeşim taşından araç gereçlerin kullanılmasının arkasındaki ilke budur.

İlkel insanın fikirleri nasıl ileteceğini öğrendiği bu süreç, kişinin ahlaki soyutlamaları nesnel akıl üzerine bastırmayı deneyen insanın içsel bilincinde yer alan kelime dağarcığının gizemi ile aynıdır. Bu süreç, dış dünyadan insanın merkezine doğru tek yönlüdür. Başka bir yönden, benzer bir devinim, insanın üstünde ve uzağında bulunan daha yüksek bir durumdan insanın merkezine doğrudur. İnsanın psişik doğası bir kum saatinin orta noktası gibidir. Yukarıdan gelen enerjiler

beyne girer ve izlenimlerini bırakır. Aşağıdan gelen enerjiler beyne girer ve izlenimlerini bırakır. Vizyonda, böylelikle, enerji bilincin yüksek kısmından içeri doğru hareket eder ve kendini, muhtemel sayısız tezahürle sonuçlanacak şekilde beyin süreçlerine dahil eder.

Aynı zamanda, hiçbir şey görmediğimiz ama bir şeyler işittiğimiz, işitsel türde bir deneyim de yaşayabiliriz. Bu, beynin titreşimleri sesle bütünleştirdiği ve her ne kadar dışarıdan duyuluyormuş gibi görünse de, kendi içimizden gelen sesler duyduğumuz anlamına gelir. Bu meselede, elbette ki, yaygın anlayışımız rol oynar. Genel düşüncemiz içerisinde, ses bize dışarıdan gelmektedir, çünkü gürültü dışarıya aittir. Öyleyse sesi içimizdeki görünmez bir sessizlikten geldiği varsaymak, genel algımızla tutarsızlık taşır. Üstelik, içsel ses dış seslerle karışınca, bir sesin kaynağını diğerinden ayırt edemeyiz. Böylece de, etrafımızda söylendiğini duyduğumuz şeylerin gerçekte içimizden geldiğini varsayabiliriz.

Görüntülerin yansıtılması da aynı sürece atfedilebilir mi? Bir duvara bakan kişi, belli koşullar alında, duvarda beliren bir görüntü görebilir. Bu görüntü hareketli olabilir, çeşitli hareketler yapabilir ve hatta konuşabilir, ancak bu onun içinden çıkmıştır. Yine de duvar, dışarıdadır. Duvarın içsel görüntü ile birleştirilmesi, iki resmin birbirine karıştığı bir fotoğrafı oluştururken iki negatifi birleştirmek gibidir. Duvardaki görüntü durumunda, bu birleşme, beynin düzenleyici yetenekleri arasında yer alır. Doğal olarak, benlik-bilincinden yoksun bir araç olan beyin içsel ve dışsal resim arasında ayrım yapmada yetersiz kaldığından da habersizdir. Bu yüzden, insanın bilinci durumu bütünüyle dışsal olarak algılamaya yatkındır, çünkü bu tanıdık ve beklenilendir.

Bu bizi, vizyonlar söz konusu olduğunda gelinen bir başka noktaya götürür. Vizyonu gören kişi onun dışarıda olduğuna ikna olmuştur, çünkü gözlerini açtığında vizyon oradadır ve gözlerini kapadığında orada değildir. Bu, yine de, zihinsel deneylerle ortaya çıkmamıştır. İçsel bir deneyimi, kendimizdeki bazı fonksiyonlarla sınadığımızda şüphesiz ve kaçınılmaz şekilde, beklentilerimize

uyacak belli sonuçlar elde etmekte kararlı olduğumuz anı hatırlamalıyız. Ortalama insan gözlerini kapadığında şeylerin kaybolmasını bekler ve bu beklenti zihinsel maddenin süptil özünde varolduğundan, ansızın yerine gelir. Aynı zamanda, gözlerin istemli açılma ve kapanma hareketi kendi içinde, görüntüyü bozmak için yeterlidir.

Buna verilecek gerçek cevap, kişinin, bütün süreci içten kontrol eden olarak, istediği herhangi bir olasılığı yaratabilmesidir. Eğer gözlerini kapadığında görüntünün kalmasında ısrar ediyorsa, kalacaktır. Eğer kalamayacağını biliyorsa, kalmayacaktır. Bu tür olaylarda zihin bir büyücü gibidir ve ondan ne istersek sağlar. Hipnoz altında, kararlılığın bu kabulü anlık gelişir. Bu nedenle de, kendimizi bir kavram veya diğeri için ikna etmeye çalıştığımızı varsaymak yararsızdır. Doğal olarak kabul ettiğimiz derhal ve kaçınılmaz şekilde olur.

Aslında, insan sırf insan olduğundan dolayı, bir vizyonun bir insanla temasa geçtiğine dair neredeyse mükemmel kanıtlarımız vardır. Tanrı'nın insanın işlerine, insanlar aracılığıyla gerçekleşenler dışında, doğrudan müdahale ettiğine dair henüz gerçek bir tarihsel kanıtımız yoktur. Mali yardım için dua eden bir insana, gökyüzünden bir elin cüzdan uzattığı görülmemiştir. Çiftçi yağmur için dua ederse yağmur yağabilir; ancak yağmur mavi gökyüzünden değil, bulutlardan gelir. Ve bu bulutlar kendi yasalarına göre bir araya toplanarak yoğunlaşırlar. İnsan, bu yardımın gizemli bir şekilde gerçekleşmesini ya da oluşmasını bekler ancak bu gizemin kendi türünden varlıklarla ilişkili olacağını bilir; yardıma ihtiyacı olduğu yerde, yardım ona doğal bir yoldan gelecektir. Bunun, basit bir olayı gizemli hale getiren, doğaüstü bir şekilde gerçekleşeceği sadece bir inançtır.

Vizyon duyarlı kişiye gelir ve ondan da, bu deneyimi tek başlarına yaşamayacak olan diğer kişilere yayılır. Aynı zamanda, bazı durumlarda, deneyimin birden çok kişinin başına geldiği de olur. Bu, uzun süre açıklanması zor bir durum olarak kalmıştır, ancak psikoloji bu işe girişmiştir. Arketipsel

form veya arketipsel rüya olarak adlandırılan şeyin boşlukta varolan bir modelden ortaya çıktığını artık biliyoruz. Belli yaygın sorunlar, stres ve gerilimler altında bu model tek seferde birden çok kişiyi etkileyebilir. Anlaşıldığı üzere, tek seferde –her biri de aynı şeyi gören, ancak kendi içlerinden gören- pek çok insanı etkilediği vakalar vardır. Arketipte fikirbirliği oluşmuştur ve kişinin bilincinin etkileyen arketip genel yaygınlıkta bir deneyim oluşturmak için yeteri kesinliktedir. Her kişi kendi içinde, diğerlerinin kendi içlerinde gördüklerini görmüştür. Ancak aynı zamanda tıpkı diğerlerinin de görüntüyü kendi dışlarındaymış gibi gördükleri gibi tek seferde çoklu görme fenomenine de sahibiz.

Yüzlerce insanın aynı zamanda aynı şeyi görmüş olduğu, buna benzer bir olay duymuştum. Ancak bu yüzlerce kişi muhtemelen yüz bin insanın arasında yer alıyordu – geri kalanlar hiçbir şey görmemişti. Eğer olay tamamen fiziksel ve görsel bir deneyim olsaydı, – belki de sadece görme engelli olan çok küçük bir grup dışında – bütün insanlar bunu görmüş olurdu. Yine, bir gemi güvertesinde duran yedi kişinin bir hayalet gemi gördüğü bir vakada, yanlarında duran yediden fazla insan hiçbir şey görmemişti, öyleyse bir tür arketipin bu yedi insanı etkilediğini varsaymalıyız. Bu, problemi ciddiyetle çözmeye çalışmanın tek yoludur, çünkü gemi gerçekten orada bulunmuş olsaydı, eşit görsel özellikleri olan bütün insanlar için aynı ölçüde görünür olacağından, hepsi onu görmüş olacaktı.

"Vahiysel vizyonlar" olarak adlandırılanlarda olduğu gibi, doğada bir arketipin aşamalı olarak geliştiği ya da bütünlüğe yakın bir dereceye kadar açıldığına dair bulgular vardır, öyle ki bu arketip kendi başına oldukça kapsamlı bir sembolizm içerir. Arketipsel semboller, insan zihnine benzer biçimde çalışan evrensel bir zekanın işleyişi içinde; soyutlamaların sistemli sembolik modellere dönüşümü sürecinde, biçimlenirler. Belirli koşullar altında, bu kolektif arketipler birden çok zihni aynı anda etkileyebilirler, belli bir duyarlılık mertebesindeki zihinler onları alacakken, diğer zihinler alamayacaktır.

Bunun uygulamada, insan faaliyetinin her alanında geçerli olduğunu biliyoruz. İstisna yasası olarak adlandırdığımız şey, en müşterek koşulların bile her insanda gerçekleşeceğine her zaman güvenilemeyeceği hakikatine tabidir. Belli bir hastalığın tedavisi doksan vakayı iyileştirebilirken on vakaya etki etmeyebilir. Ya da yeni bir ilaç elli kişide işe yararken, yirmisine zarar verebilir ve otuzunun üzerinde hiçbir etkisi olmayabilir. Bu farklılıkların nedenleri ilaçlarda değil, insanların içinde yatar. İlaç cansızdır, kişilik dışı bir şeydir fakat canlı ve kişiselleştirilmiş varlıklar üzerinde etki etmesi gerekir, onların tepkileri ise kendilerine bağlıdır. Evrensel Zihin'de ortaya çıkan güçlü bir etki, bir arketip ya da halk imgesi kendisini çok sayıda insanın zihnine ulaştırır. Bazıları bunu kaydeder, bazıları kaydetmez, bazıları ise onu çarpıtır. Bazıları için bu muazzam ve harikulade bir deneyimken; bazıları için korkunç ve tehlikeli bir tecrübedir. Her şey, üzerinde bu etkinin yaratıldığı soyut zihinsel yapının ait olduğu varlığın bütünleşmesine bağlıdır. Sanırım genel anlamda vizyonun, doğanın bazı bilgileri nakletme yolu ve kişinin normal idrak kapasitesinin ötesindekileri bir şekilde bilme yöntemi olduğunu söyleyebiliriz. Bunun için, pek çok faktör ortaya çıkar. Bunlardan ilki şok ya da strestir, bu şekilde sıra dışı, eşsiz ya da tamamen farklı olarak bütün deneyime önem kazandırılır. İkinci önemli etmen, bunun kişinin kendisine olmasıdır. Bu kişiye aktarılmamıştır; anlatılmamıştır. Bu, kişinin daha sonra kendi başına geldiği için bildiğini hissettiği bir şeydir.

Üçüncü husus ise vizyonun kendisini, böylesi bir yorum için kullanışlı olan maddeler içinde tefsir etmesinin gerektiğidir. Malzemeler mevcut olduklarında, kullanılacaklardır. Kullanılabilir olmadıkları zaman ise, nispeten kullanışlı olan malzemeler, olağanüstü bir fikrin vasıtası olabilmeleri adına yeni bir model içinde bir arada gruplanacaktır. Kendi içinde kişi tarafından vizüalize edilen bu sınıflandırma, son derece önemli bir hal alır, çünkü oldukça farklı ve tuhaftır. Onun hayal gücüne ve düşüncelerine meydan okur ve deneyimi kendi içinde kesin biçimde geçerli ve önemli olarak görmesine neden olur.

Örneğin, Hıristiyanlığın kendi misyonerlerini göndermiş olduğu pek çok bölgede, Hıristiyanlık inancının etkisi altına giren insanların mistik deneyimler yaşadığını biliyoruz. Başka dinlerden olan kişiler de bu deneyimleri yaşamıştır ancak buradaki önemli husus, diğer gruplardan bir kimse Hıristiyanlıkla ilişkili bir vizyon gördüğü zaman, bu vizyonun neredeyse her zaman bu kişiye doğal gelen biçimler ile donatılmış olmasıydı. Örneğin İsa vizyonunu görmüş olan ve daha sonra vizyonlarını resmetmiş olan Çinli mistikler, İsa'yı her zaman bir Çinli olarak tasvir etmişlerdi. Öyle olmalıydı, çünkü onların bilinçaltı mahzenlerinden çıkarılmıştı; onu bildikleri ve anladıkları biçimde giydirmeleri gerekliydi.

Elbette her vizyon gerçek değildir. Ancak vizyon gerçek olduğunda, neredeyse her zaman bir sahicilik hissi taşır. Anlamlı, akla yatkın ve uygundur. Çözümseldir. Sanki Tanrı'nın mührü ile mühürlenmiş gibi, bir doğruluk işareti taşır. Kişi ona direnmeyi ya da ondan şüphe etmeyi isteyemez bile. Kişi onun alışılmamış berraklığını ve bütünlüğünü yaşar. Gerçek vizyon kişi alıcı haldeyken, sakin ve sükunet içinde olduğunda ve gerçeği öğrenmeye çalıştığında; ya da ruhani bir faktörün aktaracaklarını alabilmesi için bu sükunetin ona doğa tarafından dayatıldığı zaman gerçekleşir.

Vizyonun gerçekliğini değerlendirmede çağlar boyunca kapalı kalmış olan kilit nokta, sonuçtur. Bir vizyon eğer kişinin hayatını iyiye doğru değiştiriyorsa doğru kabul edilmelidir. Assisili Aziz Fransis'in vizyonunun, kişiyi aşırılık ve taşkınlıkla dolu hayatından çıkararak, elinden geldiğince diğer insanların ihtiyaçlarına hizmet edeceği biçimde kutsaması buna örnektir. Eğer bir vizyon beraberinde muazzam bir anlayış, felsefi bir kavrama ya da insanın gerçeklere dayanan şeylere dair bilgisinde ilerleme getiriyorsa, gerçek olarak kabul edilmelidir. Büyük bestecilere verilmiş olan ve beraberinde nesnel ezgilerle olağanüstü armonileri getiren işitsel doğanın bu tür içsel deneyimleri de kesinlikle muazzam mistik hadiselerdi. Tüm bunlar, ihtiyaç duyulduğunda, ya da belirli koşullar altında, hayatının korunması veya geliştirilmesi ya da kendi dünyasına hizmeti

için açığa çıkarılabilen üstün bir gücün insanın içinde hazır bulunması ile ilişkilidir. Vizyonlar önemli bir iyileşmeye yol açtıkları zaman, onlardan kuşku duymakla pek bir şey elde edilemez.

Ancak eğer vizyonlar ya da mistik deneyimler bir tür iyileşmeye yol açmıyorsa, sadece bağnazlığa veya düşkünlüğe neden oluyorlarsa, böylesi örnekleri vizyonların gerçek olmadığını kanıtlamak için kullanmak da gereksizdir. Çünkü bu sadece bu deneyimlerin, hem alt hem de üst psişik doğadan çıkabileceklerini kanıtlar. Resmedilmeye değer çekicilikte olsun ya da olmasınlar, alt doğadan çıktıkları zaman kendi hastalığımızın ya da sıkıntımızın hikayesini anlatırlar. Üst doğadan çıktıklarında ise, kişinin umutlarının, özlemlerinin ve manevi kuvvetinin hikayesini anlatırlar. Kişinin hayatındaki ruhsal alın yazısını gösterirler. Onlar, varoluşun, amacın, başarının ya da farkındalığın – eskiden bilinene nazaran – daha yüksek mertebelerini tanıma çağrısıdır. Bu koşullar altındayken, ister uyku esnasında isterse uyanıkken gerçekleşsin, vizyon hayati bir deneyime dönüşür.

DİPNOTLAR

1 İngilizce'deki *dream* kelimesinin *decieve* kelimesinden türediği belirtilmektedir. ÇN

2 ABD'li pedagog. Bebeklik çağından itibaren kör, sağır ve dilsiz olmasına karşın pek çok şey başarmıştır. Bu durum onu efsanevi bir kişilik haline getirmiştir. ÇN

3 1831 yılında William Miller adlı bir çiftçi tarafından ABD' de kurulmuş, Mesih'i merkez alan dini bir hareket. Bu grupların özelliği ayinler sırasında gösterdikleri anlamsız dillerde konuşma, yerde yuvarlanma –*holy rollers*- gibi aşırılıklardır. ÇN

4 Truvalı Chretien tarafından yazılan ancak tamamlanamayan, daha sonra Richard Wagner tarafından opera haline getirilen Parsifal'in temel öyküsü. ÇN

5 Bu konuda daha fazla materyal için bkz: "*Animal Symbolism in Religion and Art* ", *Manly P. Hall, The PRS Journal, Sayı 20, #2-4 ve Sayı 21, #1,* (Sonbahar 1960 - Yaz 1961 arası) YN.

6 Bir bedende birden çok kimlikli mitolojik bir yaratık. Aslan başlı, keçi gövdeli, yılan kuyrukludur. ÇN

7 Tanrı veya ilahi varlıkların bir insana ya da başka bir canlıya görünmesi olayı. ÇN